

ศรภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒

ภาคใต้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรื

ครุฑมณีปัญญาไทย รุ่นที่ ๒
ภาคใต้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรี

๓๓๑.๑

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ส๖๕๑ค

ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒ ภาคใต้. พิมพ์ครั้งที่ ๒

กรุงเทพฯ : สกศ., ๒๕๔๕.

๑๑๔ หน้า

ISBN : 974-012-766-5

๑. ครูภูมิปัญญาไทย - ภาคใต้ ๒. ชื่อเรื่อง

ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒ ภาคใต้

สิ่งพิมพ์ สกศ.

อันดับที่ ๒๑๕/๒๕๔๕

พิมพ์ครั้งที่ ๒

กันยายน ๒๕๔๕ จำนวน ๑,๐๐๐ เล่ม

ISBN

974-012-766-5

จัดพิมพ์และเผยแพร่

สำนักนโยบาย และแผนการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ถนนสุขุมวิท เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทร. ๐-๒๖๖๘-๓๑๒๓ ต่อ ๒๔๒๘, ๒๔๓๒

โทรสาร ๐-๒๖๖๕-๓๓๓๖

Web Site : <http://www.onec.go.th>

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

โทร. ๐-๒๕๓๐-๐๓๕๘-๖๔, ๐-๒๕๓๐-๐๓๖๓-๓๓

โทรสาร ๐-๒๕๓๕-๓๒๑๕

คำนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙) ได้ระดมความคิดของประชาชนทั่วประเทศเพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมของสังคมไทยที่พึงประสงค์ในอนาคตว่าต้องการให้สังคมไทยที่พึงประสงค์ในอนาคตเป็นเช่นไร ซึ่งผลสรุปความต้องการของประชาชนก็คือต้องการสังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน โดยได้เน้นถึงเรื่องการลงทุนทางปัญญา และเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้อย่างเด่นชัด

แผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙) ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์ระยะยาวทางด้านการศึกษา ได้กำหนดแนวนโยบายในเรื่องการส่งเสริมและสร้างสรรค์ทุนทางการสังคม วัฒนธรรม ชุมชนชาติ และสิ่งแวดล้อมบนฐานของศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย โดยกำหนดให้มีการพัฒนาส่งเสริมภูมิปัญญาไทยเพื่อพร้อมที่จะเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาสากลไว้ในแผนฯ ดังกล่าว ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ณ เวลานั้น การส่งเสริมเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาผ่านการศึกษาระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อเป็นฐานคิดสำคัญของสังคมไทยในอนาคต

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย ที่จะเป็พลังสำคัญในการจัดการศึกษาทั้ง ๓ รูปแบบ จึงได้ดำเนินการให้มีการจัดทำนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษาขึ้น ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๒

เพื่อให้การส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษามีความเป็นรูปธรรม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินการยกย่องผู้ทรงภูมิปัญญาด้านต่างๆ ที่ได้เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญามาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชนให้เป็น **ครูภูมิปัญญาไทย** เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา จึงได้ดำเนินการประกาศยกย่องเชิดชูครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑ จำนวน ๓๐ คน และครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒ จำนวน ๕๖ คน

ปัจจุบันครูภูมิปัญญาไทยทั้ง ๒ รุ่นได้เป็นพลังสำคัญของการศึกษาทั้ง ๓ รูปแบบ โดยได้ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ประสบการณ์ และคุณค่าของภูมิปัญญาไทย ให้แก่ผู้เรียนในฐานะของผู้ทรงภูมิปัญญาของแผ่นดินอย่างเข้มแข็ง เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการเรียนรู้ใหม่ของคนไทย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติมีพลังศรัทธาและเชื่อมั่นว่า หนังสือ **ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒ ภาคใต้** ซึ่งได้บันทึกประวัติชีวิต ผลงาน และองค์ความรู้ของครูภูมิปัญญาไทยด้านต่างๆ จะเป็นพลังสำคัญในการนำเกียรติภูมิของภูมิปัญญาไทย มาร่วมสร้างคุณภาพให้แก่การศึกษาไทย เพื่อก้าวสู่สากลได้อย่างมีเอกลักษณ์ศักดิ์ศรีสมเกียรติภูมิของความเป็นไทยสืบไป

๕๐ ๖๖ —
๖ —————

(นายรุ่ง แก้วแดง)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

สารบัญ

หน้า

ครุภูมิปัญญาไทย ภาคใต้

- นางกุศล นิลลออ
- นายเกล้า แก้วเพชร
- นายเจือ บุญไชยสุริยา
- นายนิยม แก้วแสงเรือง
- นายประกอบ อุบลขาว
- นายพัฒน์ เกื้อสกุล
- นายहन หมัดหลี
- นายหะมะ แบลือแบ
- นายอิม จันทรชุม

ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เรื่อง การยกย่องเชิดชูเกียรติครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒	๖
ความเป็นมา การยกย่องเชิดชูเกียรติครุภูมิปัญญาไทย ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ	
สำนักนายกรัฐมนตรี	๕
● นางกุศล นิลลออ	๑๕
● นายเกล้า แก้วเพชร	๒๓
● นายเจือ บุญไชยสุริยา	๓๑
● นายนิยม แก้วแสงเรือง	๔๑
● นายประกอบ อุบลขาว	๔๕
● นายพัฒน์ เกื้อสกุล	๕๓
● นายहन หมัดหลี	๖๓
● นายหะมะ แบลือแบ	๗๕
● นายอิม จันทรชุม	๘๕
ภาคผนวก	๕๓
นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา	๕๕
บรรณานุกรม	๑๐๑
ทำเนียบและที่อยู่ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒	๑๐๓
คณะผู้จัดทำ	๑๑๔

ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เรื่อง การยกย่องเชิดชูเกียรติครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒

ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินการจัดทำโครงการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ครูภูมิปัญญาไทย โดยสรรหาบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาใน ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ด้านการแพทย์แผนไทย ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ด้านศิลปกรรม ด้านภาษาและวรรณกรรม ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี และด้านโภชนาการ เพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นครูภูมิปัญญาไทย ทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย นั้น

บัดนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินการคัดเลือกบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาเพื่อประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๒ ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๔๕ ดังนี้

๑. ครูภูมิปัญญาไทยภาคเหนือ

๑.๑ พระครูมานัสที่พิทักษ์	ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๑.๒ เจ้าอธิการสมคิด จรณธมโม	ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๑.๓ นายณรงค์ มากง	ด้านแพทย์แผนไทย
๑.๔ นายถนอม หลวงฤทธิ์	ด้านศิลปกรรม
๑.๕ นายนันท์ นันท์ชัยศักดิ์	ด้านภาษาและวรรณกรรม
๑.๖ นายนิยม สองสีโย	ด้านภาษาและวรรณกรรม
๑.๗ นายบุญคิด วัชรศาสตร์	ด้านภาษาและวรรณกรรม
๑.๘ นายบุญชู จันทรบุตร	ด้านแพทย์แผนไทย
๑.๙ นายบุญเรือง การหมั่น	ด้านแพทย์แผนไทย
๑.๑๐ นายมณี พยอมยงค์	ด้านภาษาและวรรณกรรม
๑.๑๑ นางมารศรี วนาโชติ	ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
๑.๑๒ นางมุกดา อินตะสาร	ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน
๑.๑๓ นายอนรรส เพชรนิล	ด้านภาษาและวรรณกรรม
๑.๑๔ นายอุดม รุ่งเรืองศรี	ด้านภาษาและวรรณกรรม

๒. ครูภูมิปัญญาไทยภาคใต้

๒.๑ นางกุศล นิลลออ	ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

๒.๒	นายเกล้า แก้วเพชร	ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน
๒.๓	นายเจือ บุญไชยสุริยา	ด้านแพทย์แผนไทย
๒.๔	นายนิยม แก้วแสงเรือง	ด้านแพทย์แผนไทย
๒.๕	นายประกอบ อุบลขาว	ด้านแพทย์แผนไทย
๒.๖	นายพัฒน์ เกื้อสกุล	ด้านศิลปกรรม
๒.๗	นายหรรน หมัดหลี	ด้านเกษตรกรรม
๒.๘	นายหะมะ แบลือแบ	ด้านศิลปกรรม
๒.๙	นายอ๋ม จันทร์ซุ่ม	ด้านศิลปกรรม

๓. ครุภูมิปัญญาไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๓.๑	นายเกรียงศักดิ์ กาญจนฤทธาภรณ์	ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี
๓.๒	นายคำป่วน สุรงษา	ด้านเกษตรกรรม
๓.๓	นางคำสอน สระทอง	ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
๓.๔	นายจันดี หลักคำพัน	ด้านภาษาและวรรณกรรม
๓.๕	นายเชียง ไทยดี	ด้านเกษตรกรรม
๓.๖	นางสาวดาราวรรณ เด่นอุดม	ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี
๓.๗	นายทองคำ สายสะอาด	ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๓.๘	นายทองใส ทับถนนวน	ด้านศิลปกรรม
๓.๙	นายธีระ โกมลศรี	ด้านศิลปกรรม
๓.๑๐	นายบัวเรียน วาปีสา	ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๓.๑๑	นายบำเพ็ญ ณ อุบล	ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี
๓.๑๒	นายประมวล พิมพ์เสน	ด้านภาษาและวรรณกรรม
๓.๑๓	นายแหว วงคำโสม	ด้านแพทย์แผนไทย
๓.๑๔	นายสมพงษ์ มาจันทร์	ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน
๓.๑๕	นายสวิง บุญเจิม	ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี
๓.๑๖	นายสำเร็จ คำโมง	ด้านศิลปกรรม
๓.๑๗	นายสุนทร พรรณรัตน์	ด้านศิลปกรรม
๓.๑๘	นางสุณา ศรีบุตรโคตร	ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
๓.๑๙	นายหิน จุฑาทิพย์ชาติกุล	ด้านเกษตรกรรม

๔. ครุภูมิปัญญาไทยภาคกลางและภาคตะวันออก

๔.๑	พระพิศาลธรรมพาที	ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี
๔.๒	พระสุบิน ปณีโต	ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน
๔.๓	สมณะเสียงศีล ชาตวโร	ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๔.๔	นายบุญช่วย วงษ์ษา	ด้านเกษตรกรรม
๔.๕	นายยุทธชัย วิวิญญ์กุลธร	ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๔.๖	นายวีระ มีเหมื่อน	ด้านศิลปกรรม
๔.๗	นางศรีสมร คงพันธุ์	ด้านโภชนาการ
๔.๘	นายสมชาย สมานตระกูล	ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๔.๙	นายสมทรง แสงตะวัน	ด้านเกษตรกรรม
๔.๑๐	นายสมบัติ กาญจนา	ด้านเกษตรกรรม
๔.๑๑	นางสมหมาย หนูแดง	ด้านเกษตรกรรม
๔.๑๒	นายสำเนียง ผดุงศิลป์	ด้านศิลปกรรม
๔.๑๓	นายเสวก มาลาพงษ์	ด้านเกษตรกรรม
๔.๑๔	นายอุดม สมพร	ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

ประกาศ ณ วันที่ ๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๕

๕๐ ๒๕ —
๖ —•

(นายรุ่ง แก้วแดง)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ความเป็นมา การยกย่องเชิดชูเกียรติ
ครูภูมิปัญญาไทย
ของ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี

ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้ให้ความสำคัญในเรื่องศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยกำหนดเรื่องดังกล่าวไว้ในมาตรา ๔๖ มาตรา ๖๕ มาตรา ๘๑ และมาตรา ๒๘๕ นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้กำหนดให้กระบวนการ เรียนรู้ต้องส่งเสริม ศิลปะ วัฒนธรรม การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และการบูรณาการในเรื่องศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาและยังกำหนดให้มีการนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา และยกย่อง เชิดชู ผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาไว้ด้วย

เพื่อให้มีการนำองค์ความรู้เรื่องภูมิปัญญาไทยเข้าสู่ระบบการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษา นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งเป็นการยกย่องเชิดชูเกียรติครูภูมิปัญญาไทย สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมกิจกรรมเรียนรู้ครูภูมิปัญญาไทยเพื่อดำเนิน การสรรหาบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญา ยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นครูภูมิปัญญาไทยขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นต้นมา พร้อมกันนั้นเพื่อให้เกิดความชัดเจนในเรื่องการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษาอย่าง เป็นรูปธรรม คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจึงได้จัดทำนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๒

ความหมายและขอบข่ายภูมิปัญญาไทย

ภูมิปัญญาไทย หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถและทักษะของคนไทยอันเกิดจากการสั่งสม ประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกสรร ประยุกต์ พัฒนา และถ่ายทอด สืบต่อกันมาเพื่อให้ แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย

ภูมิปัญญาไทย มีลักษณะเป็นองค์รวม และมีคุณค่าทางวัฒนธรรม เกิดขึ้นในวิถีชีวิตไทย ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจเป็นที่มาขององค์ความรู้ที่งอกงามขึ้นใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการและการปรับตัวในการดำเนินวิถีชีวิตของคนไทย ลักษณะองค์รวมของภูมิปัญญามีความเด่นชัด ในหลายด้าน เช่น

๑. **ด้านเกษตรกรรม** ได้แก่ ความสามารถในการผสมผสาน องค์ความรู้ ทักษะและเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวะการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสานการแก้ปัญหาการเกษตรด้านการตลาด การแก้ปัญหา ด้านการผลิต และการรู้จักปรับใช้เทคโนโลยีเหมาะสมกับการเกษตร เป็นต้น

๒. **ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม** ได้แก่ การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปการผลิตเพื่อการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรมชาติ อันเป็นขบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ ตลอดทั้งการผลิตและการจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มโรงสี กลุ่มหัตถกรรม เป็นต้น

๓. **ด้านการแพทย์แผนไทย** ได้แก่ ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้ เช่น ยาจากสมุนไพร อันมีอยู่หลากหลาย การนวดแผนโบราณ การดูแลรักษา สุขภาพแบบพื้นบ้าน เป็นต้น

๔. **ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** ได้แก่ ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า การสืบชะตาแม่น้ำ การทำแนวปะการังเทียม การอนุรักษ์ป่าชายเลน การจัดการป่าต้นน้ำและป่าชุมชน เป็นต้น

๕. **ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน** ได้แก่ ความสามารถในการประสานและบริหารกองทุนและสวัสดิการชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่ชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในกลุ่ม เช่น การจัดการกองทุนของชุมชนในรูปของสหกรณ์ออมทรัพย์ รวมถึงความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการรักษายาบาลของชุมชน และการจัดระบบสวัสดิการบริการชุมชน

๖. **ด้านศิลปกรรม** ได้แก่ ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ การละเล่นพื้นบ้าน และนันทนาการ

๗. **ด้านภาษาและวรรณกรรม** ได้แก่ ความสามารถในการอนุรักษ์และสร้างสรรค์ผลงานด้านภาษาวรรณกรรมท้องถิ่นและการจัดทำสารานุกรมภาษาถิ่น การปริวรรตหนังสือโบราณ การฟื้นฟูการเรียนการสอนภาษาถิ่นของท้องถิ่นต่างๆ

๘. **ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี** ได้แก่ ความสามารถประยุกต์ และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ปรัชญาความเชื่อและประเพณีที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อบริบททางเศรษฐกิจ สังคม เช่น การถ่ายทอดวรรณกรรม คำสอน การบวชป่า การประยุกต์ประเพณีบุญประเพณีต่างๆ เป็นต้น

๙. **ด้านโภชนาการ** ได้แก่ ความสามารถในการเลือกสรร ประดิษฐ์และปรุงแต่งอาหารและยาได้เหมาะสมกับความต้องการของร่างกายในสภาวะการณ์ต่างๆ ตลอดจนผลิตเป็นสินค้าและบริการส่งออก ที่ได้รับความนิยมแพร่หลาย รวมถึงการขยายคุณค่าเพิ่มของทรัพยากรด้วย

ครูภูมิปัญญา

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้จัดทำนิยามความหมายของครูภูมิปัญญาและครูภูมิปัญญาไทยไว้ดังนี้

ครูภูมิปัญญา หมายถึง บุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านหนึ่งด้านใด เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน และได้รับการยกย่องให้เป็น “ครูภูมิปัญญาไทย” เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒

หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเพื่อยกย่องครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒

องค์ประกอบการพิจารณาผู้ที่ได้รับการยกย่องเป็นครูภูมิปัญญาไทย มี ๓ ด้าน ประกอบด้วย

- (๑) คุณลักษณะส่วนบุคคล
- (๒) การถ่ายทอด
- (๓) การยอมรับในสังคม

โดยรายละเอียดในแต่ละเรื่องมีดังนี้

๑. คุณลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย

- (๑) ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม
- (๒) มีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการใช้ภูมิปัญญาด้านนั้นๆ อย่างชัดเจน ถูกต้อง
- (๓) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- (๔) ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ใฝ่ปฏิบัติ
- (๕) มีความรู้ ความสามารถในการบริหารและการจัดการ
- (๖) เป็นผู้นำที่ดี และมีความสามารถในการแก้ไขปัญหา
- (๗) มีความเสียสละในการถ่ายทอดภูมิปัญญาของตนสู่สาธารณะ

๒. การถ่ายทอด ประกอบด้วย

- (๑) มีคุณธรรมและจริยธรรมในการถ่ายทอดภูมิปัญญาให้แก่ผู้เรียน
- (๒) มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลายเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในระบบ หรือนอกระบบ หรือการศึกษาตามอัธยาศัย
- (๓) มีการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการในการถ่ายทอดอย่างต่อเนื่อง
- (๔) มีความสามารถในการสร้างเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

(๕) มีส่วนร่วมในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในภูมิปัญญา
ด้านนั้นๆ

(๖) มีการติดตามและประเมินผลการถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านนั้นๆ

๓. การยอมรับในสังคม ประกอบด้วย

(๑) มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ เป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน สังคม และ
ประเทศชาติ

(๒) ได้รับการยอมรับในภูมิปัญญาด้านนั้นๆ ในระดับท้องถิ่น หรือภูมิภาค หรือประเทศ
หรือนานาชาติ

เกณฑ์การประเมินผู้ทรงภูมิปัญญาเพื่อผ่านการคัดเลือก

(๑) ผู้ทรงภูมิปัญญาต้องผ่านเกณฑ์ทั้ง ๓ ด้าน รวม ๑๑ ข้อ เป็นอย่างน้อย

(๒) ในจำนวนเกณฑ์ ๑๑ ข้อดังกล่าว ผู้ทรงภูมิปัญญาต้องผ่านเกณฑ์บังคับ ๗ ข้อ ได้แก่

ข้อ : ๑.๒ มีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการใช้ภูมิปัญญาด้านนั้นๆ อย่าง
ชัดเจนถูกต้อง

๑.๓ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

๑.๗ มีความเสียสละในการถ่ายทอดภูมิปัญญาของตนสู่สาธารณะ

๒.๒ มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาด้วยรูปแบบ
และวิธีการที่หลากหลายเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในระบบ หรือนอกระบบ
หรือการศึกษาตามอัธยาศัย

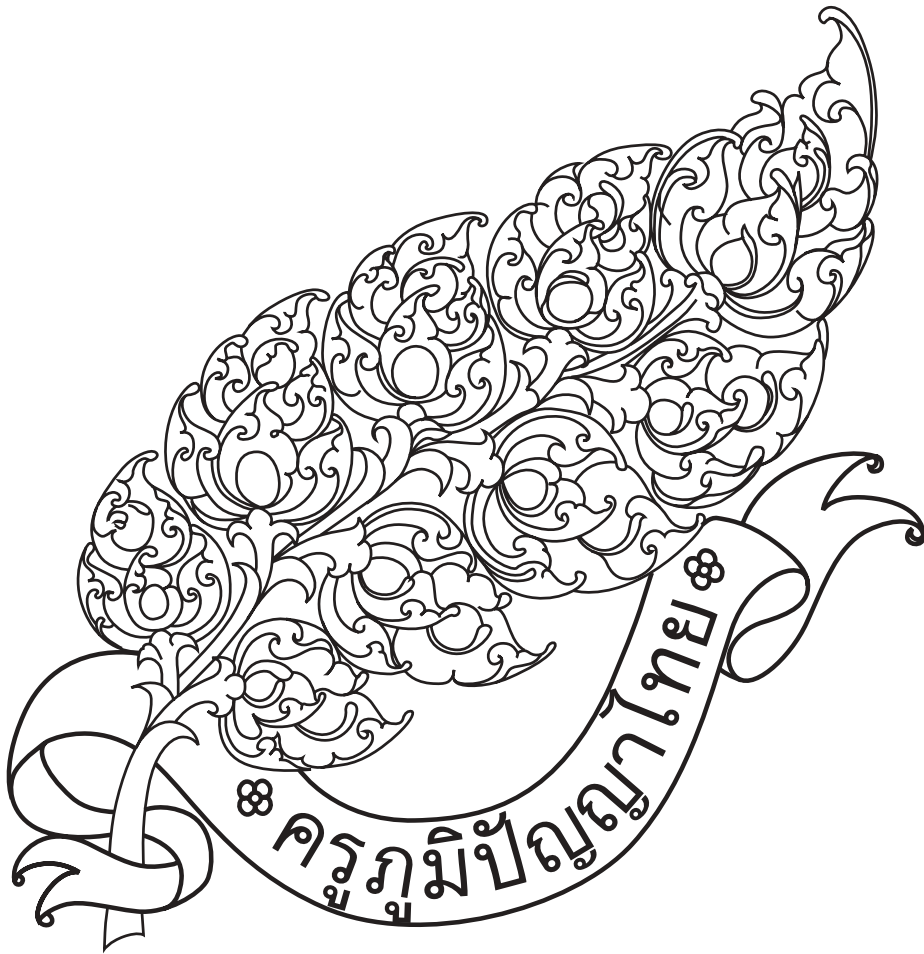
๒.๓ มีการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการในการถ่ายทอดอย่างต่อเนื่อง

๒.๔ มีความสามารถในการสร้างเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๓.๑ มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ เป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน
สังคม และประเทศชาติ

ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติครุภูมิปัญญาไทย
รุ่นที่ ๒ เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ จำนวน ๕๖ คน โดยได้เข้ารับเกียรติบัตรและเข็มเชิดชูเกียรติ
ครุภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๒ จาก ฯพณฯ องคมนตรี ศาสตราจารย์นายแพทย์เกษม วัฒนชัย เมื่อวันที่ ๘
กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๕ เวลา ๑๔.๐๐ น. ณ ศูนย์การประชุมอิมแพค เมืองทองธานี

เครื่องหมายเชิดชูเกียรติ ครุภูมิปัญญาไทย

ลักษณะของเข็ม

เป็นช่อลายกระจังตาอ้อย ๕ ช่อ แทนภูมิปัญญาไทย ๕ ด้าน ประกอบข้อความครุภูมิปัญญาไทย

ความหมาย

หมายถึงความเป็นผู้ทรงภูมิปัญญาของครุภูมิปัญญาไทยด้านใดด้านหนึ่งใน ๕ ด้าน ได้แก่ เกษตรกรรม
อุตสาหกรรมและหัตถกรรม การแพทย์แผนไทย การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กองทุนและธุรกิจ
ชุมชน ศิลปกรรม ภาษาและวรรณกรรม ปรัชญา ศาสนา และประเพณี และโภชนาการ

ผู้ออกแบบ

นายนนทิวรรธน จันทนะพะลิน อาจารย์ภาควิชาประติมากรรม คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และ
ภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

นางกุศล นิลลออ
ครุภูมิปัญญาไทย ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

คำประกาศเกียรติคุณ
นางกุศล นิลล่อ
ครุภูมิปัญญาไทย ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

ครุกุศล นิลล่อ เกิดเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๓ ได้ซึมซับเรียนรู้วิธีการทอผ้าไหมตีนศรี อันเป็นมรดกตกทอดสืบต่อกันมานับร้อยปี เป็นผู้เล็งเห็นความสำคัญของผ้าทอพื้นเมืองบ้านนาหมื่นศรีซึ่งมีประวัติความเป็นมาสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี คติความเชื่อ มีลักษณะเฉพาะ ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ได้อนุรักษ์สายผ้าสำคัญๆ ที่ปัจจุบันมีคนทอน้อย อันได้แก่ลายแก้วชิงดวง ลายดอกจัน ลายดาวสองเดือน ลายราชวัตร ลายดาสมุกหรือลายเกล็ดเต่าไว้และพัฒนาลวดลายผ้าขึ้นใหม่ได้รับความนิยมนอย่างกว้างขวาง ลวดลายเหล่านี้ได้แก่ลายลูกแก้วย่าน ลายลูกโซ่ ลายหมากกรุกย่าน นอกจากการคิดลวดลายใหม่แล้วยังทดลองย้อมสีผ้าโดยใช้สีธรรมชาติจากเปลือกเงาะ ใบมะม่วงหิมพานต์ เปลือกสะตอ กระจิน และต้นขย เป็นต้น ทำให้ผ้าไหมตีนศรีเป็นที่นิยมของท้องตลาดนำมาซึ่งรายได้ที่ดี เป็นแรงบันดาลใจให้มีการรวมกลุ่มแม่บ้านทอผ้าชนิดนี้มากยิ่งขึ้น กล่าวได้ว่าทุกหมู่บ้านจากตำบลนาหมื่นศรีเป็นสมาชิกกลุ่มทอผ้าของครุกุศล ผลจากการรวมกลุ่มกันทำให้มีผู้สืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าไหมตีนศรีและผ้าประเภทนี้ยังคงอยู่ในความนิยมของคนไทยสืบไป

การที่ ครุกุศล นิลล่อ นำความรู้ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ด้านการทอผ้าไหมตีนศรีที่ตนเองศึกษา ค้นคว้า ฝึกฝน ปฏิบัติจนประสบความสำเร็จแล้วไปเผยแพร่ สอน ถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นได้เรียนรู้นำไปปฏิบัติจนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ให้เป็น ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒ ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๕

นางกุศล นิลล่อ

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

ครูกุศล นิลล่อ เป็นผู้สืบทอดการทอผ้าไหมตีนศรีอันเป็นผ้าทอพื้นเมืองที่แสดงถึงภูมิปัญญาของชาวตำบลนาหมื่นศรีมาแต่โบราณ การได้เห็นและฝึกปฏิบัติจากมารดาอย่างสม่ำเสมอมาโดยตลอดทำให้เกิดความผูกพันและเป็นแรงบันดาลใจอย่างสำคัญที่จะสืบทอดการทอผ้าไหมตีนศรีให้คงอยู่สืบไป

การศึกษา ชีวิต และการทำงาน

ครูกุศล เกิดในครอบครัวเกษตรกร บิดามารดามีอาชีพทำนา ทำสวนยาง ชีวิตในวัยเด็กอยู่ท่ามกลางความอุดมสมบูรณ์ ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว ชวนาปลูกข้าวทำนา และทอผ้าใช้เอง เมื่อจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ จากโรงเรียนบ้านควนสวรรค์แล้วไม่ได้เรียนต่อ หากแต่ช่วยบิดามารดาทำนาและช่วยมารดาทอผ้า มารดาของครูกุศลคือนางนาง ช่วยรอด ซึ่งสืบทอดการทอผ้าไหมตีนศรี อันเป็นผ้าทอพื้นเมืองที่แสดงถึงภูมิปัญญาของชาวตำบลนาหมื่นศรีเป็นเวลานานนับร้อยปี การได้เห็นและฝึกปฏิบัติจากมารดาทำให้เกิดความผูกพันและเป็นแรงบันดาลใจที่สำคัญยิ่งที่จะสืบทอดการทอผ้าไหมตีนศรีให้คงอยู่สืบไป

ที่มาของความรักรักความสนใจผ้าทอไหมตีนศรีเริ่มจากการที่นางนาง ช่วยรอดมารดาซึ่งขณะที่ยังอายุได้ ๑๘ ปี เห็นว่าตนเองชราแล้ว อยากให้ลูกหลานได้ดูวิธีการทอผ้าแบบโบราณซึ่งเรียกกันว่า “ผ้าทอที่บ้าน” จึงได้รวบรวมกลุ่มสมาชิกอายุรุ่นราวคราวเดียวกันที่เคยทอผ้าด้วยกันมา นำที่ทอผ้าและเครื่องมือที่เก็บไว้สมัยก่อนออกมาซ่อมแซมจนใช้งานได้ และเริ่มทอผ้าเป็นรูปแบบต่างๆ ทั้งทอเป็นผ้าถุงและผ้าห่ม ในช่วงแรกไม่มีใครสนใจจนกระทั่งครูกุศล เห็นมารดาและกลุ่มทอผ้าอยู่ เกิดความสนใจและหัดทอทุกวันอย่างจริงจังจนทอได้ มารดาเห็นว่าเป็นคนจริงจังจึงได้ถ่ายทอดวิธีการทอผ้าทุกอย่างให้ทั้งผ้าทอแบบธรรมดาและผ้าลายดอกต่างๆ จนสามารถทอได้อย่างชำนาญทุกลาย เป็นที่สนใจของชาวบ้านที่เข้ามาดูมาศึกษาและเรียนรู้การทอไปด้วย ต่อมาในปี

พ.ศ. ๒๕๑๖ พัฒนาการอำเภอเมืองตรังเห็นว่าผ้าทอของครูกุศล สวยงามผิดแผกจากผ้าทอที่มีอยู่ในท้องตลาดควรจะนำมาพัฒนาเป็นอาชีพของชาวบ้านได้ จึงได้ชักนำชาวบ้านให้มารวมกลุ่มเพื่อพัฒนาการทอผ้าขึ้น ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย เห็นว่าผ้าทอนาหมื่นศรีมีการปรับปรุงลักษณะและวิธีการดำเนินงานสามารถให้บริการทางวิชาการแก่สตรีทั่วไปได้อย่างกว้างขวาง จึงเปิดดำเนินการในลักษณะ “ศูนย์ฝึกอาชีพทอผ้า” ขึ้นเรียกว่า “ศูนย์ฝึกอาชีพทอผ้า ตำบลนาหมื่นศรี” ต่อมาผ้าทอนาหมื่นศรีนี้ได้กระจายไปในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง เช่น กลุ่มทอผ้าท่าสะบ้า จังหวัดตรัง กลุ่มทอผ้าบ้านควนดินแดน จังหวัดพัทลุง และกลุ่มทอผ้าตำบลท่าซำ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นต้น

การเรียนรู้

ครูกุศลเป็นผู้รักและซึบซับความงามของผ้านาหมื่นศรีมาแต่เยาว์วัย จากการที่ได้คลุกคลีเรื่องการทอผ้าจากมารดาทำให้ทราบถึงประวัติความเป็นมาและความสำคัญของผ้านาหมื่นศรี ซึ่งมารดาเล่าให้ฟังว่ามีการทอสืบต่อกันมานับร้อยปีหลายชั่วอายุคนเป็นการทอเพื่อใช้สอยในครัวเรือน หากมีเหลือก็ส่งขายหมู่บ้านใกล้เคียง การทอได้หยุดชะงักไปเมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่สอง หลังจากนั้นชาวบ้านก็หันไปนิยมผ้าที่ทอจากเครื่องจักร ราคาถูกซื้อหาง่าย ทำให้ผ้านาหมื่นศรีไม่ได้รับความสนใจจากประชาชนในชุมชนอีกต่อไป ประกอบกับการทอผ้านาหมื่นศรีนั้นสัมพันธ์กับประเพณีความเชื่อทางวัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านนาหมื่นศรีทั้งในเรื่องของการทอเพื่อใช้ในงานมงคลและงานศพ ดังนั้นหากไม่มีการสืบทอดไว้เอกลักษณ์ความเป็นบ้านนาหมื่นศรีก็จะถูกลบเลือนไปในที่สุด

ครูกุศล เริ่มด้วยการอนุรักษ์ลวดลายเฉพาะตัวของผ้าทอนาหมื่นศรี อันได้แก่

ลายลูกแก้ว	ลายลูกแก้วชิงดวง	ลายลูกแก้วโง้ง
ลายลูกแก้วสี่เม็ด	ลายดอกจัน	ลายเกสร
ลายดอกกก	ลายดาวล้อมเดือน	ลายดอกพิกุล
ลายราชวัตร	ลายรูปสัตว์	ลายเม็ดแดง
ลายครุฑ	ลายตาสมุก (ลายเกล็ดเต่า)	ลายตาหมากรุกย่าน

จากนั้นนำมาพัฒนาขึ้นเป็นลวดลายใหม่ เช่น ลายลูกแก้วย่าน ลายลูกโซ่ ลายหมากรุกย่าน เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้ทดลองย้อมสีผ้าจากสีธรรมชาติ เช่น จากเปลือกเงาะ ใบมะม่วง หิมพานต์ เปลือกสะตอ กระจิน ต้นยอ เป็นต้น ทำให้ผ้าทอนาหมื่นศรีเริ่มเป็นที่นิยมมากขึ้น แพร่กระจายไปสู่ตลาดภายนอกและส่งไปจำหน่ายทั่วไป จากเดิมซึ่งเป็นผ้าที่

ไม่อยู่ในความนิยมของผู้ใช้ก็ได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นเป็นแรงบันดาลใจให้มีการรวมกลุ่มแม่บ้านทอผ้าชนิดนี้มากขึ้นตามลำดับ เรียกได้ว่าทุกหมู่บ้านจากตำบลนาหมื่นศรีเป็นสมาชิกกลุ่มทอผ้าของครูกุศลทั้งสิ้น ครูกุศลเองก็เป็นแกนนำในการทำงานระบบกลุ่ม นำกลุ่มไปสู่ระบบธุรกิจชุมชน สร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวให้แก่ชุมชนได้อย่างกว้างขวาง

การถ่ายทอดความรู้

นับแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๑๖ เป็นต้นมา ครูกุศลได้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่

- นักเรียน นิสิต นักศึกษา
- กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน และกลุ่มสตรีจากพื้นที่ต่างๆ ทั้งในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง อาทิ กลุ่มสตรีจากจังหวัดสงขลา พัทลุง และนครศรีธรรมราช

ความรู้ด้านการทอผ้านาหมื่นศรีนั้นได้ถูกนำเข้าสู่การศึกษาในระบบด้วย โดยโรงเรียนได้เห็นความสำคัญและบรรจุหลักสูตรการทอผ้านาหมื่นศรีไว้เพื่อเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาด้านนี้ให้คงอยู่สืบไป เช่น ที่โรงเรียนมัธยมสวัสดิ์ รัตนภูมิข เป็นต้น

วิธีการถ่ายทอดนั้นจะมีรูปแบบที่หลากหลายทั้งการสาธิต บรรยาย และการฝึกปฏิบัติจริงโดยจะเริ่มตั้งแต่ ● การกรอด้ายเข้าหลอด ● เดินด้ายกำหนดความกว้าง-ยาวของผ้าที่จะทอ ● สอดพื้นหวี ● ม้วนด้ายเข้าปั่น ● ขัดตะกอ ● ผูกเท้าเหยียบ ● การทอ การต่อด้าย และจบด้วย ● การทอเป็นลวดลาย

ครูกุศลเมื่อสอนแล้วมิได้ละทิ้งลูกศิษย์หากแต่ติดตามผลและตามไปประเมินการทอผ้าของศิษย์เหล่านี้้อย่างสม่ำเสมอ โดยใช้วิธีการสังเกต วิธีการสอบถาม และพิจารณาจากผลงานผ้าทอ ด้วยความเอาใจใส่นี้เองจึงทำให้กลุ่มแม่บ้านและกลุ่มสตรีผลิตผลงานการทอผ้านาหมื่นศรีที่มีคุณภาพ ผลผลิตเป็นที่ยอมรับของตลาด มีผู้สนใจสั่งซื้อทั้งจากในประเทศและต่างประเทศ นับเป็นการผดุงไว้ซึ่งคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมด้านการทอผ้าไว้มิให้สูญหาย สืบต่อเอกลักษณ์ของบรรพบุรุษในการสร้างผลงานอันมีคุณค่านี้ไว้ให้แผ่นดินไทยต่อไป

การที่ ครูกุศล นิลล่อ เป็นผู้ทรงภูมิปัญญาด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรีให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒

ครูกุศล นิลล่อ เกิดเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๗๓ ที่หมู่ที่ ๗ บ้านไสป้อลึก ตำบลนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง เป็นบุตรคนที่ ๔ ในจำนวน ๕ คนของนายทอง และนางนาง ช่วยรอด สมรสกับนายสง นิลล่อ มีบุตร ๓ คน (ชาย ๒ คน หญิง ๑ คน)

การศึกษา

- จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนบ้านควนสวรรค์ ตำบลนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง

เกียรติคุณที่ได้รับ

- พ.ศ. ๒๕๔๒
 - ได้รับการคัดเลือกให้เป็นชุมชนดีเด่น
 - ชนะเลิศการประกวดการทอผ้าและการกรอผ้า
 - ชนะเลิศการประกวดลายผ้าโบราณ (ลายหางกระรอก ตาสมุก และลายลูกแก้ว)
- พ.ศ. ๒๕๔๕
 - ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒ ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

นายเกล้า แก้วเพชร
กรณีศึกษาไทย ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน

คำประกาศเกียรติคุณ
นายเกล้า แก้วเพชร
ครุภูมิปัญญาไทย ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน

ครูเกล้า แก้วเพชร เกิดเมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่จังหวัดสงขลา เป็นผู้ที่ได้คิดค้นและจัดตั้งกองทุนหมุนเวียนในรูปแบบของ “กองทุนสวัสดิการชุมชน” ขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน การถูกเอารัดเอาเปรียบจากบุคคลภายนอกของชุมชน กองทุนที่ตั้งขึ้นนี้เกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านตั้งแต่เกิดจนตาย ในการทำงานยึดหลักของการวางระบบให้ชัดเจนทั้งในเรื่องของระบบบัญชี ระบบการบริหารจัดการและการมีคุณธรรม ซึ่งจะต้องมีความซื่อสัตย์ เสียสละเพื่อส่วนรวม รับผิดชอบร่วมกัน เห็นอกเห็นใจและไว้วางใจกัน จากวิธีการจัดตั้งกองทุนทำให้ชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาหนี้สิน ชุมชนมีรายได้ มีเงินออม และมีสวัสดิการอื่นๆ สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นสุข นอกจากนี้ยังเป็นผู้ก่อตั้งเครือข่ายองค์กรชาวบ้านในระดับจังหวัด ระดับภาคและระดับชาติ เพื่อให้ชุมชนทั่วประเทศได้เข้ามาร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อันจะนำมาซึ่งความเข้มแข็งและการพึ่งพาตนเองได้ของสังคมไทย ด้วยการเสียสละ มุ่งมั่นดังกล่าวจึงได้รับการยกย่องจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนให้เป็น “นักพัฒนากองทุน” ในที่สุด

การที่ครูเกล้า แก้วเพชร นำความรู้ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ที่ตนเองศึกษา ค้นคว้า ฝึกฝน ปฏิบัติจนประสบความสำเร็จ แล้วนำไปเผยแพร่ สอน ถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นได้เรียนรู้นำไปปฏิบัติจนประสบความสำเร็จเป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒ ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๕

นายเกล้า แก้วเพชร

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน

ครูเกล้า แก้วเพชร เป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องจากภาครัฐและเอกชน ให้เป็นนักพัฒนากองทุน ได้จัดตั้งกองทุนหมุนเวียนในรูปแบบของ “กองทุนสวัสดิการชุมชน” ซึ่งเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านตั้งแต่เกิดจนตาย ทำให้ชุมชนเข้มแข็งมีคุณภาพชีวิตที่ดี นอกจากนี้ยังเป็นผู้ก่อตั้งเครือข่ายองค์กรชาวบ้านทั้งในระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับชาติ ในอันที่จะให้ชุมชนร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นสุข

การศึกษา ชีวิต และการทำงาน

ครูเกล้า เมื่อเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ จากโรงเรียนบ้านนาหว้าแล้วอุปสมบทสอบได้นักธรรมตรี หลังจากนั้นเข้ารับการเกณฑ์ทหารสอบได้ยศสิบตรีกองประจำการ ลาออกจากการเป็นทหารเพื่อแต่งงานมีครอบครัว ในระหว่างรับราชการทหารและครองเรือนได้ใช้ธรรมะ หลักธรรมทางศาสนาเป็นเครื่องยึดโยงจิตใจขึ้นทำให้เป็นคนดี มีจิตใจเอื้อเฟื้อเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอมา และจากการเป็นผู้ที่ยึดมั่นอยู่ในศาสนานี้เอง จึงได้เป็นพลังสำคัญให้ครูเกล้าได้นำมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนนาหว้าให้ดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

ครูเกล้าเริ่มจากการเข้าร่วมสัจจะแรงงานร่วมกับญาติๆ และเพื่อนสนิทในหมู่บ้านอาทิตย์ละ ๒ วัน คือ วันพุธ และวันเสาร์ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ กรมพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทยเข้ามาแนะนำชาวบ้านในการพัฒนาพื้นที่ ครูเกล้าในขณะนั้นเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านจึงได้รับมอบหมายให้เป็นหัวหน้ากลุ่มเข้าร่วมวางแผนการทำงานร่วมกับพัฒนาการ สิ่งที่ต้องทำเป็นอันดับแรกก็คือการรวมคนและที่ต้องทำต่อมาก็คือการจัดหาทุน ครูเกล้าคิดว่าการดำเนินงานทั้งสองเรื่องนั้นเป็นเรื่องไม่ยากนักและสามารถดำเนินการได้เลย แต่ทุกสิ่งไม่เป็นไปตามที่คิด เพราะการให้ชุมชนเข้าใจแนวคิดไปในทิศทางเดียวกันเป็นเรื่องยากยิ่ง ประกอบกับเรื่องนี้เป็นเรื่องใหม่ที่ครูเกล้าไม่มีความรู้มาก่อนจึงต้องค้นคว้า ศึกษา และสอบถามการทำงานจากผู้รู้ รวมทั้งลองผิดลองถูก

การศึกษาค้นคว้าทำงานด้วยตนเอง ในช่วงเวลานี้เองที่ทำให้ครูเกล้ามีความรู้ ประสบการณ์ในการทำงานเพิ่มมากขึ้น

การเรียนรู้

จากการเข้าร่วมฟังคำบรรยายและวางแผนร่วมกับพัฒนากรในการจัดการให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น และเริ่มเข้าไปประสานให้ทุกฝ่ายเข้ามาให้ความร่วมมือ และมีส่วนร่วมในการจัดการ ความฝันของครูเกล้า ซึ่งเริ่มดำเนินงานนี้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ก็สำเร็จในปี พ.ศ. ๒๕๒๒ โดยในวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๒๒ สามารถรวบรวมสมาชิก รวบรวมเงินทุนของชาวบ้านที่อยู่กระจัดกระจายให้เป็นกลุ่มก้อน และนำเงินจำนวนนี้มาหมุนเวียนเพื่อจัดสวัสดิการให้แก่ชุมชนได้เป็นจำนวน ๕๖ คน ในช่วงแรกเก็บเงินได้เพียงเดือนละ ๘๖๐ บาท เท่านั้น แต่ปัจจุบันมีสมาชิกมากถึง ๑,๒๐๐ คน มีเงินหมุนเวียนในกองทุนบ้านนาหว่ามากกว่า ๑๖ ล้านบาท สิ่งสำคัญที่ทำให้กองทุนเพิ่มพูนขึ้นก็คือความซื่อสัตย์ ซึ่งลุงเกล้านำประสบการณ์ความรู้จากการบวชเรียนจนได้นักธรรมตรี มาเป็นปัจจัยสำคัญกล่อมเกลาคิดใจคนในชุมชนให้เป็นคนดีและมีสัจจะในการเก็บออม ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทั้งของส่วนตนและส่วนรวม

กองทุนของครูเกล้ามิได้มีเพียงกองทุนออมทรัพย์เท่านั้น แต่มีกองทุนอื่นอีกหลายกองทุนที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการดำเนินชีวิตตั้งแต่เกิดจนตายรวมทั้งการเลี้ยงชีพของสมาชิก กองทุนเหล่านี้ ได้แก่

- กองทุนโรงสีข้าว ครูเกล้าประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐในการให้การสนับสนุนโรงสีข้าวขนาดเล็ก แล้วแบ่งกำไรจากกองทุนหมุนเวียนมาสมทบเพื่อขยายขนาดและกำลังผลิตให้เป็นโรงสีข้าวขนาดใหญ่ โรงสีนี้มีไว้สำหรับบริการชุมชน ไม่ได้แสวงหากำไร ถือเป็นสวัสดิการให้แก่สมาชิก สมาชิกสามารถมาสีข้าวได้ฟรี

- กองทุนรวมน้ำยาง ยางพาราเป็นอาชีพของชาวบ้านนาหว่าแต่การขายน้ำยางมักถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าในเรื่องเศษน้ำหนักรายอยู่เสมอ ครูเกล้าจึงตั้งกองทุนรวมน้ำยางมาเพื่อดำเนินการเอง ส่วนเศษของน้ำหนักรก็จะกลับไปเป็นของกลุ่มหรือของสมาชิก และนำมารวบรวมขายได้อีก

- กองทุนวัว วัวก็เป็นองค์ประกอบสำคัญของการทำเกษตรอันเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านนาหว่าอีกเช่นกัน แต่จำนวนไม่เพียงพอ วิธีแก้ปัญหาก็คือ ครูเกล้าให้สมาชิกถือหุ้นร่วมกัน โดยสมาชิกจะนำวัวของตนเองมาถือหุ้นคนละ ๒ ตัว ถือเอาน้ำหนักเป็นเกณฑ์แล้วเลี้ยงรวมกัน โดยให้สมาชิกผลัดกันดูแลเดือนละ ๒ วัน สำหรับที่ดินที่ใช้ในการเลี้ยงวัวนั้น ครูเกล้าจัดแบ่งที่ดินสำหรับปลูกหญ้าให้ ๑ ไร่ สำหรับการเลี้ยงวัว ๒ ตัว หรือ ๕ ไร่ต่อวัว ๑๐ ตัว ถ้าจำนวนวัวลดลงก็จะรีบที่ดินคืนให้กองกลาง ด้วยกุศโลบายอันชาญ

ฉลาดของครูเกล้าทำให้ชาวบ้านทั่วทุกครอบครัวมีการเลี้ยงวัวอย่างน้อยครอบครัวละ ๒ ตัว ปัจจุบันสมาชิกเลี้ยงวัวเกือบพันตัวเลยทีเดียว

นอกจากกองทุนดังกล่าวข้างต้นแล้วก็มีกองทุนชุดน้ำสังข์แต่งงาน กองทุนเต็นท์/โต๊ะ/เก้าอี้/ชุดเครื่องครัว กองทุนรถเข็นศพ ซึ่งล้วนเกี่ยวเนื่องกับการดำเนินชีวิตของชุมชนทั้งสิ้น ในแต่ละกองทุนครูเกล้าได้เป็นผู้ลงมือทำและนำวิธีการที่หลากหลายมาใช้เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง เช่นจัดให้มีการประชุมประจำเดือน จัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น เป็นต้น

การทำงานของครูเกล้าเน้นยึดหลักเรื่องของการวางระบบให้ชัดเจนทั้งระบบบัญชีและระบบการบริหารจัดการ รวมทั้งการมีคุณธรรมโดยยึดหลัก ๕ ประการ มีความซื่อสัตย์ เสียสละเพื่อส่วนรวม รับผิดชอบร่วมกัน เห็นอกเห็นใจกัน และไว้วางใจกัน

การถ่ายทอดองค์ความรู้

จากวิธีการของครูเกล้าในการแก้ปัญหาหนี้สินของชาวบ้าน โดยการจัดตั้งกองทุนทำให้ชุมชนมีรายได้มีเงินออมและมีสวัสดิการดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นสุข การพัฒนากองทุนซึ่งเป็นหัวใจในการทำงานของครูเกล้า จึงเป็นที่สนใจของชาวบ้านและนักวิชาการมาขอศึกษาดูงานอยู่เสมอๆ วิธีการถ่ายทอดความรู้ของครูเกล้าจะใช้การบรรยายและการนำชมศูนย์สาธิตที่ทำการของกลุ่มแม่บ้าน ครูเกล้าคิดว่าการถ่ายทอดในลักษณะตัวต่อตัวนั้นไม่เป็นการเพียงพอ ประกอบกับมีผู้สนใจจากต่างจังหวัดเป็นจำนวนมากวิธีที่ดีที่สุดสำหรับการถ่ายทอดอย่างกว้างขวางทั่วถึงก็คือ การสร้างเครือข่าย

การสร้างเครือข่ายเพื่อถ่ายทอดความรู้

ครูเกล้าได้เชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ ที่มีในชุมชนทุกระดับ โดยเข้าไปมีส่วนในการก่อตั้งเครือข่ายองค์กรชาวบ้าน ทั้งในระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับชาติ กล่าวคือ

๑. เครือข่ายระดับชุมชน เป็นเครือข่ายที่มีกองทุนต่างๆ ในชุมชนเป็นสมาชิกตั้งขึ้นเพื่อแก้ปัญหาของสมาชิกในชุมชนเป็นสำคัญ

๒. เครือข่ายระดับจังหวัด เป็นเครือข่ายที่มีเครือข่ายระดับชุมชน จำนวน ๗๐๔ เครือข่าย เป็นสมาชิกซึ่งเครือข่ายระดับจังหวัดนี้เรียกว่า สมาคมฟื้นฟูหมู่บ้านชนบทสงขลา เป็นเครือข่ายมุ่งเน้นให้เกิดความช่วยเหลือกันและกันระหว่างเครือข่าย

๓. เครือข่ายระดับภาค เป็นเครือข่ายที่มีเครือข่ายระดับจังหวัด จำนวน ๑๕ เครือข่าย เป็นสมาชิกและเป็นเครือข่ายที่มุ่งช่วยเหลือกันในระดับภาคเครือข่ายระดับนี้ เน้นการเรียนรู้เป็นสำคัญ

๔. เครือข่ายระดับชาติ เป็นเครือข่ายที่มีเครือข่ายระดับจังหวัดเป็นสมาชิก ซึ่งปัจจุบันเรียกว่า “เครือข่ายรวมน้ำใจ” มีสมาชิก อยู่เกือบทุกจังหวัด มีการสร้างกองทุนร่วมเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันเรียกว่า “กองทุนรวมน้ำใจ” อีกด้วย

การที่ครูเกล้า แก้วเพชร เป็นบุคคลผู้ทรง ภูมิปัญญาด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน เป็นผู้สร้างสรรค์ และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจน เป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม จึงได้รับการยกย่อง เชิดชูเกียรติ จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย

เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษา ตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒

ครูเกล้า แก้วเพชร ปัจจุบัน อายุ ๗๕ ปี เกิดเมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๐ ที่บ้านเลขที่ ๑๓ หมู่ที่ ๑ ตำบลนาหว้า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เป็นบุตรคนที่ ๑ ในจำนวน ๓ คน ของนายจันทร์ และนางนุ้ย แก้วเพชร สมรสกับนางสาวเฟื่อง จันทร์ทอง มีบุตรธิดา ๕ คน เป็นชาย ๒ คน และหญิง ๓ คน

การศึกษา

- จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ จากโรงเรียนบ้านนาหว้า
- นักธรรมตรี จากสนามสอบวัดโคกทราย

เกียรติคุณที่ได้รับ

- โล่ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนดีเด่นประจำปี พ.ศ. ๒๕๒๕ จากกระทรวงมหาดไทย
- คนดีศรีสังคม ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ปราชญ์ชาวบ้านด้านเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดสงขลา
- ปี พ.ศ. ๒๕๓๘-๒๕๔๒ กรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดสงขลา
- ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ และ พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้รับโล่ผู้นำดีเด่นการเผยแพร่ชุมชนเข้มแข็ง
- ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ โล่รางวัลการเลี้ยงปศุสัตว์ของกลุ่มเลี้ยงโคดีเด่นแห่งประเทศไทย
- ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒ ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน
จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี

นายเจือ บุญไชยสุริยา
ครุภูมิปัญญาไทย ด้านแพทย์แผนไทย

คำประกาศเกียรติคุณ
นายเจือ บุญไชยสุริยา
ครุภูมิปัญญาไทย ด้านแพทย์แผนไทย

ครูเจือ บุญไชยสุริยา เกิดเมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๕ ที่จังหวัดปัตตานี เป็นผู้ศึกษาด้านแพทย์แผนไทยอย่างลึกซึ้ง สามารถอ่านตำรายาโบราณได้อย่างแตกฉาน ได้ค้นพบสูตรยาสำคัญอันเป็นภูมิปัญญาไทยหลายขนาน ตำยาที่ค้นพบสามารถนำมารักษาได้ดีทั้งมนุษย์และสัตว์ นอกจากนี้ยังได้คิดค้นผลงานด้วยยาครีมสมุนไพรบำรุงผิวทำให้กัลมเนื้อไม่ห่อนยาน ได้รับการยอมรับว่าได้ผลเป็นที่ประจักษ์แก่สายตาทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ มีชาวต่างประเทศขอซื้อสูตรในราคาหลายล้านบาทแต่ไม่ขายเพราะต้องการรักษาภูมิปัญญาของไทยไว้ให้อยู่บนผืนแผ่นดินไทยเป็นประโยชน์แก่คนไทยสืบไป ความรู้ที่มีอยู่ได้นำมาถ่ายทอดเขียนเป็นตำรา และคู่มือสอนวิชาการงานและอาชีพ ให้คุณประโยชน์แก่วงการแพทย์แผนไทย นานัปการ

การที่ ครูเจือ บุญไชยสุริยา นำความรู้ด้านแพทย์แผนไทยที่ตนเองศึกษา ค้นคว้า ฝึกฝน ปฏิบัติจนประสบความสำเร็จแล้วไปเผยแพร่ สอน ถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นได้เรียนรู้นำไปปฏิบัติจนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒ ด้านแพทย์แผนไทย ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๕

นายเจือ บุญไชยสุริยา

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านแพทย์แผนไทย

ครูเจือ บุญไชยสุริยา เป็นผู้ทึศแรงกาย แรงใจ ศึกษาคหาความรู้การใช้สมุนไพรซึ่งมีสรรพคุณเป็นตัวยารักษาโรคต่างๆ นำความรู้ที่มีอยู่มากันคว้าทำตัวยา รักษาผู้ป่วยได้ผลเป็นที่ยอมรับของชาวไทยและชาวต่างประเทศ มีชาวต่างประเทศขอซื้อสูตรตำรายาในราคาหลายล้านบาทแต่ไม่ยอมขาย เพราะตระหนักว่าการขายความรู้ให้แก่ชาวต่างชาติก็คือการขายภูมิปัญญาให้หมดสิ้นไปจากแผ่นดินไทย

การศึกษา ชีวิต และการทำงาน

ครูเจือ เป็นลูกหลานของหมอยาพื้นบ้าน ชีวิตในวัยเด็ก บิดามารดาฝึกให้ช่วยเหลือตนเองโดยตลอด ดังจะเห็นได้จากในระหว่างศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ บิดาให้เงินจำนวนหนึ่งเป็นทุนเพื่อหารายได้พิเศษสำหรับเรียนต่อจนจบ ในช่วงนี้เองที่เป็นโอกาสให้ครูเจือรู้จักการทำมาค้าขาย รวมทั้งได้ศึกษาเพิ่มเติมในสิ่งที่ตนเองสนใจ ระหว่างเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาชั้นนั้นครูเจืออาศัยอยู่กับนางเจียน ไชยเสวต ซึ่งมีอาชีพทำยาริดสีดวงจุมกจำหน่าย โดยมีครูเจือมีหน้าที่เป็นผู้ช่วยหาสมุนไพร และเป็นลูกมือทำยาริดสีดวงจุมกจนเรียนจบ ต่อมาได้ศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องประโยชน์และสรรพคุณของการใช้สมุนไพรเพื่อรักษาโรคจากลุงและป้า คือ นายเถื่อน สุขละเอียด และนายรัก บุญไชยสุริยา เมื่อปู่ถึงแก่กรรมได้เป็นผู้รับมอบตำรายาสมุนไพรโบราณไว้แต่เพียงผู้เดียว

หลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนการช่างยะลา เรียนวิชาการศึกษาเพิ่มเติมสอบได้ประกาศนียบัตรพิเศษวิชาการศึกษา (พ.กศ.) ของกรมการฝึกหัดครู แล้วสมัครเป็นครูช่วยสอนที่โรงเรียนบ้านโคกเหรียญ อำเภอโคกโพธิ์

จังหวัดปัตตานี โดยไม่มีค่าตอบแทน จากนั้นบรรจู้เข้ารับราชการตำแหน่งลูกจ้างประจำ เป็นครูช่วยการสำนักงานศึกษาธิการอำเภอโคกโพธิ์ ครูเจือเป็นผู้มีอุปนิสัยดีงามชอบช่วยเหลือส่วนรวมและมีความรับผิดชอบสูง จึงได้รับมอบหมายให้นำนักเรียน นักศึกษา และประชาชนไปฝึกงานตามสถานประกอบการในเรื่องการเพาะเห็ด การเลี้ยงผึ้ง การประกอบยาสมุนไพร และการขยายพันธุ์พืชอยู่เสมอมา ได้ปฏิบัติงานช่วยราชการอยู่ที่สำนักงานศึกษาธิการเป็นเวลาถึง ๑๔ ปี ทำให้สร้างสมประสบการณ์ความรู้มากมาย ต่อมาย้ายมาช่วยราชการที่สำนักงานศึกษาธิการกิ่งอำเภอแม่ลาน ได้สอนวิชาชีพให้แก่นักเรียนโรงเรียนจะห์มาดียะห์ซึ่งเป็นโรงเรียนสอนศาสนาเอกชน วิชาที่สอนไม่ได้สอนเฉพาะวิชาศาสนาอิสลามเท่านั้น แต่ได้สอนวิชาชีพต่างๆ ได้แก่ การเลี้ยงผึ้งโพรงไทย การขยายพันธุ์พืช การเพาะเห็ดด้วยวัสดุผสม การเพาะเห็ดหูหนูในไม่ย่างพารา และการเพาะเห็ดฟางกับเปลือกทุเรียน ทำให้นักเรียนนำไปประกอบเป็นอาชีพเสริมได้เป็นอย่างดี และเนื่องจากครูเจือเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องสมุนไพรเป็นอย่างดีจึงได้รับมอบหมายให้เป็นเลขานุการในโครงการสร้างสวนป่าเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในพื้นที่สาธารณประโยชน์เนื้อที่ ๓๓๔ ไร่ และในโครงการปลูกพืชสมุนไพรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสทรงครองราชย์เป็นปีที่ ๕๐ ในพื้นที่ ๔๐ ไร่ ได้ปลูกพืชสมุนไพรที่กำลังสูญพันธุ์ และพันธุ์ไม้ต่างๆ มากมาย ได้รับรางวัลชนะเลิศระดับภาคใต้ รองชนะเลิศรางวัลที่ ๑ ระดับประเทศ (รางวัลชนะเลิศไม่มีสวนป่าเข้าหลักเกณฑ์) และรับโล่เกียรติยศจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ชีวิตของครูเจือเริ่มเปลี่ยนเส้นทางและหันมาอุทิศชีวิตในเรื่องแพทย์แผนไทยอย่างจริงจัง เมื่อบิดาป่วยเป็นโรคปวดตามข้อ รักษาด้วยแพทย์แผนปัจจุบันไม่หาย จึงได้อธิษฐานขออำนาจบุญบารมีจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า หากบิดาสามารถหายป่วยด้วยการรักษาด้วยยาสมุนไพรแล้วจะขออุทิศตนเป็นผู้อนุรักษ์พืชสมุนไพรและ

ตำรายาโบราณ ปรากฏว่าบิดาหายป่วยสามารถเดินได้ตามปกติ จึงได้ปฏิบัติตนตามที่ได้อธิษฐานไว้ และอุทิศตนทำงานศึกษาหาความรู้เรื่องสมุนไพรสืบต่อมา

การเรียนรู้ :

ครูเจือได้ศึกษาดำรงแพทย์แผนไทยโบราณอย่างลึกซึ้งมาโดยตลอด ด้วยประสบการณ์การเป็นครูที่พร่ำสอนลูกศิษย์ทั้งที่เป็นนิสิต นักศึกษา และประชาชนโดยทั่วไปมาเป็นเวลามากกว่า ๒๐ ปี จึง

ได้นำสิ่งที่ค้นพบในตำราถ่ายทอดความรู้อย่างหลากหลายโดยเขียนเป็นตำราและจัดทำคู่มือสอนวิชาการงานและอาชีพ อาทิ ● เรื่อง “ตำลึง” ซึ่งเป็นผักพื้นบ้าน สมุนไพร ผู้เรียนจะมีความรู้ในเรื่องวิธีการปลูก การบำรุงรักษา และการเก็บเกี่ยวผลผลิต สามารถแยกสรรพคุณตามเครื่องปรุงและประกอบเป็นยารักษาโรค ผักตำลึงที่เหลือจากการบริโภคยังนำไปขายมีรายได้ ● เรื่อง “บัวบก” ● เรื่อง “ผักตบชวา” ซึ่งเป็นพืชน้ำขยายพันธุ์รวดเร็ว อุดตันทางน้ำสร้างความเดือดร้อนให้แก่ชุมชน ครูเจือคิดค้นการเพาะเห็ดฟางกับผักตบชวาสดๆ ด้วยวิธีง่ายให้ผลผลิตสูง มีผู้นำความรู้ไปใช้ประกอบอาชีพ ทำให้ผักตบชวาหมดไปจากพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง ช่วยสร้างอาชีพใหม่ให้แก่เกษตรกรลดปัญหาการอุดตันทางน้ำของผักตบชวา และ ● เรื่อง “มะขามเปรี้ยวพืชเศรษฐกิจ” ส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาปลูกมะขามเปรี้ยวแทนผลไม้ชนิดอื่น เน้นวิธีการขยายพันธุ์และดูแลรักษาตามหลักวิชาการเกษตร นำส่วนต่างๆ ของมะขามมาเป็นอาหาร มาทำเครื่องมือเครื่องใช้และเป็นยารักษาโรคตามภูมิปัญญาไทยดั้งเดิม ครูเจือเริ่มใช้ความรู้รักษาคนไข้เมื่อได้เข้ารับฟังการบรรยายการใช้สมุนไพรรักษาโรคเบื้องต้นจากหมอประกอบ อุบลขาว ผู้ทรงคุณวุฒิประจำสถาบันการแพทย์แผนไทย กระทรวงสาธารณสุข ได้ฝากตัวเป็นศิษย์และรับอาสาเดินทางไปหาสมุนไพรในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส เก็บสมุนไพรเหล่านี้มาใช้รักษาและปลูกป่า จากการทำงานมานานมีผลงานมากจึงได้รับคัดเลือกเป็นประธานชมรมการแพทย์แผนไทยต่อมา

องค์ความรู้

จากการศึกษาด้วยตนเองจากตำรายา และจากครูอาจารย์แพทย์แผนไทยตั้งแต่วัยเด็กจนปัจจุบัน ทำให้ครูเจือสามารถอ่านตำรายาโบราณได้อย่างแตกฉาน ค้นพบสูตรยาสำคัญอันเป็นภูมิปัญญาไทยหลายขนาน ตำยาที่ค้นพบมีทั้งยาที่รักษาชีวิตมนุษย์ และสัตว์ จึงได้ทำการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจนได้สูตรยาที่นำมารักษานุคคลรอบข้างและบุคคลทั่วไปได้ เช่น ยารักษาไ้ช่น ยาทากำจัดทาก กำจัดยุง แก้ปัญหาไข้เลือดออก ยากระษัย ๕ จำพวก ยาสตรีวัยทอง ยาแก้โลหิตเป็นพิษ น้ำมันว่านนางคำ ยาบำรุงโลหิตสตรี ยาริดสีดวงทวาร ยาริดสีดวงจมูก ยาใส่แผลสด ยาโรคผิวหนัง ยาตองเหล้าชุดอีสาวสะดุ้ง ยาแก้ลมตราหลวงทอง ยาบำรุงไ้ช่น ยากลากกบไม้ไผ่ไทย ยาขม้นสำเร็จรูป ยาใส่แผลสด และชันตุ ยากำจัดตัวทาก พิมเสนน้ำ และอื่นๆ อีกเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังได้คิดค้น

ผลงานที่เป็นที่ประทับใจทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศคือ ครีมสมุนไพรบำรุงผิว (ได้รับการออกเลขการขอรับสิทธิบัตร เลขที่ ๐๕๕๐๕๗) มีสรรพคุณตามตำราโบราณทาแล้วกล่อมเนื้อส่วนนอกเต่งตึงไม่หย่อนยาน มีชาวต่างประเทศมาทดสอบสรรพคุณแล้วได้ผลและขอซื้อสูตรในราคา ๔๕ ล้านบาท แต่ครูเจือไม่ยอมขายเพราะตระหนักดีว่าการขายความรู้ให้แก่ต่างชาติก็คือการขายภูมิปัญญาไทยให้หมดสิ้นไปจากแผ่นดินไทยนั่นเอง

การถ่ายทอดความรู้ :

ครูเจือได้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้สนใจอย่างไม่ปิดบัง ผู้ที่มารับการถ่ายทอดประกอบด้วย

- นักเรียน นักศึกษาในท้องถิ่น
- กลุ่มนักเรียนแพทย์ พยาบาล
- กลุ่มแม่บ้านสมาชิกชมรมแพทย์แผนไทย
- กลุ่มผู้นำจากหมู่บ้านในท้องถิ่นจากจังหวัดใกล้เคียงและผู้สนใจทั่วไป

รูปแบบและเนื้อหาการถ่ายทอดความรู้ :

สำหรับรูปแบบการถ่ายทอดความรู้นั้นมีหลากหลายทั้งการสาธิต บรรยาย ทั้งนี้ครูเจือดูตามอุปนิสัยและระดับความรู้ของผู้มาเรียน ยกตัวอย่างเช่น

- การสอนผู้เรียนในระบบในระดับมัธยมศึกษา ต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้ เช่น การสอนเรื่องทากและการกำจัดทาก ให้นักเรียนตั้งคำถามว่าทำอะไรจึงจะกำจัดทากให้หมดไปจากชุมชนแม่ลาน เพราะทากอาศัยดูดเลือดคนและสัตว์เป็นอาหาร อาศัยอยู่ตามที่ชื้นแฉะภายในบริเวณสวนยางพาราและสวนผลไม้ กัดกินเลือดเกษตรกร ทำให้เกษตรกรประกอบอาชีพได้ล่าช้าได้รับความเสียหายสูญเสียชีวิตได้ เมื่อตั้งคำถามแล้วให้นักเรียนทดลองทำยากำจัดทากเอง โดยการทดลองปฏิบัติลงมือทดลองดูหลายๆ ครั้ง ในที่สุดนักเรียนก็สามารถทำยากำจัดทากได้เองด้วยการใช้สารละลายใบยาสูบและปูนกินหมาก เมื่อได้ตัวยากแล้วจึงจัดทำเป็นครีมแจกจ่ายให้แก่ประชาชน

- ระดับอุดมศึกษาจะถ่ายทอดโดยการบรรยาย มีภาพและสไลด์ รวมทั้งแจกเอกสารประกอบ การสอนสอนตามวัตถุประสงค์และเนื้อหาตามหลักวิชา

- สำหรับสมาชิก ชมรมหรือกลุ่มองค์กรต่างๆ จะใช้การสาธิตเพราะผู้เข้าชม

การสาธิตคือบุคคลที่ต้องการนำหลักวิชาไปพัฒนาอาชีพประกอบเป็นรายได้เสริม เมื่อเสร็จสิ้นการสาธิตให้สมาชิกฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะและแจกเอกสารประกอบเพื่อนำไปทดลองใช้อีกครั้งหนึ่ง

ผลแห่งการถ่ายทอด

สำหรับผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดนั้น หากเป็นผู้เรียนในระบบ ผลจากการสอนภาคทฤษฎีและปฏิบัติจะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพอิสระสร้างรายได้ระหว่างเรียน เช่นการทำยากำจัดทาก ทรายตระไคร้หอมกันยุง ยารักษาโรคผิวหนัง เช่น หิด กลากเกลื้อน เป็นต้น เมื่อมีรายได้ระหว่างเรียน นักเรียนจะสนใจเรียนวิชาชีพมากขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองอีกด้วย

สำหรับนักเรียนนอกระบบ จะเป็นการสร้างสุขภาพให้แข็งแรงแทนการซ่อมสุขภาพตามสถานพยาบาล จะเน้นในเรื่องการออกกำลังกาย การรับประทานผักพื้นบ้าน หลีกเลี่ยงอาหารที่มีสารพิษ พักผ่อนให้เพียงพอและใช้สมุนไพรในการรักษาสุขภาพ

สำหรับกลุ่มแม่บ้านและสมาชิกชมรมแพทย์แผนไทย จะสอนให้รู้จักประเภทและประโยชน์ของสมุนไพร สรรพคุณ และวิธีการนำไปใช้เพื่อรักษาสุขภาพ

จากการที่ถ่ายทอดความรู้ให้แก่บุคคลต่างๆ ทำให้ครูเจือมีเครือข่ายผู้สนใจแพทย์แผนไทยมาก จึงได้จัดตั้งเครือข่ายขึ้น และได้รับคัดเลือกเป็นรองประธานแพทย์แผนไทยจังหวัดปัตตานี ประธานชมรมแพทย์แผนไทยอำเภอแม่ลาน เป็นต้น

การที่ครูเจือ บุญไชยสุริยา เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทย เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒

ครูเจือ บุญไชยสุริยา ปัจจุบันอายุ ๕๕ ปี เกิดเมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๕ ที่ ตำบลแม่ลาน อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี เป็นบุตรของนายสีทอง และนางแก้ว บุญไชยสุริยา ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ ๕๓ หมู่ที่ ๕ ตำบล/แขวง แม่ลาน อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี สมรสกับ นางสาวเพ็ญ ชูประวัติ มีบุตร ธิดา ๓ คน ต่อมานางเพิ่มเสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุจึงสมรสใหม่กับ นางสาวสิรินิจ สภาวะอินทร์ มีบุตร ๓ คน

การศึกษา :

- จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนการช่างยะลา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
- ประกาศนียบัตรพิเศษวิชาการศึกษา (พ.กศ.) กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ

เกียรติคุณที่ได้รับ :

- ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ โล่รางวัลชนะเลิศอันดับ ๑ ระดับประเทศ การประกวดการบำรุงรักษาป่าเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวโรกาสทรงครองราชย์ เป็นปีที่ ๕๐
- ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ บุคคลตัวอย่างของจังหวัดปัตตานี
- ปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒ ด้านแพทย์แผนไทย จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

นายนิยม แก้วแสงเรือง
ครุภูมิปัญญาไทย ด้านแพทย์แผนไทย

คำประกาศเกียรติคุณ
นายนิยม แก้วแสงเรือง
ครุภูมิปัญญาไทย ด้านแพทย์แผนไทย

ครุนิยม แก้วแสงเรือง เกิดเมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่จังหวัดนราธิวาส เป็นผู้เห็นความสำคัญของการแพทย์แผนไทย โดยได้ตระหนักในความจริงที่ว่า แพทย์แผนไทยเป็นศาสตร์และศิลป์ที่ลึกซึ้งเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และจริยธรรม เป็นศาสตร์ของการรักษาแบบองค์รวมที่แยกออกจากกันมิได้ การรักษาของแพทย์แผนไทยนั้นมีใช้การรักษาพยาบาลผู้เจ็บป่วยทางด้านร่างกายเท่านั้น แต่จะรักษาสภาพจิตใจไปพร้อมกัน ด้วยความปรารถนาที่จะให้คนไทยปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ไม่เป็นภาระของครอบครัวและสังคม จึงได้อุทิศตนศึกษาและเผยแพร่ความรู้ โดยจัดทำสวนสมุนไพรรวบรวมพันธุ์ไม้หายากจัดทำเป็นห้องปฏิบัติการธรรมชาติเพื่อการทดลองและการจัดทำยาจากสมุนไพรได้รวบรวมตำรายาที่เป็นภาษาท้องถิ่นและภาษากลางซึ่งเป็นสมบัติของแผ่นดินมาศึกษาและนำมาเป็นแนวทางถ่ายทอดการดูแลสุขภาพของชาวบ้าน รวมทั้งกระตุ้นให้อนุชนรุ่นหลังรักในธรรมชาติและภูมิปัญญาที่ควรเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนางานแพทย์แผนไทยในอนาคต นอกจากนี้ยังได้เขียนหลักสูตรหมวดแผนไทยเพื่อให้ผู้ใช้มีความรู้ มีการใช้อย่างถูกต้องตามหลักวิธีการ เป็นการลดปัญหาการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ประหยัดเงินตราออกนอกประเทศได้ปีละหลายพันล้านบาท นับเป็นการช่วยเหลือเศรษฐกิจของประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม

การที่ครุนิยม แก้วแสงเรือง นำความรู้ด้านแพทย์แผนไทย ที่ตนเองศึกษา ค้นคว้า ฝึกฝนปฏิบัติจนประสบความสำเร็จแล้วไปเผยแพร่ สอน ถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นได้เรียนรู้นำไปปฏิบัติจนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒ ด้านแพทย์แผนไทย ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๕

นายนิยม แก้วแสงเรือง

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านแพทย์แผนไทย

ครุนิยม แก้วแสงเรือง เป็นผู้เห็นความสำคัญของการแพทย์แผนไทย การใช้ประโยชน์จากสมุนไพร วิธีการใช้ยาแผนไทย นำมาใช้เป็นยาบำบัด ป้องกัน ส่งเสริม และฟื้นฟูสภาพร่างกาย ได้ค้นคว้าด้วยสำคัญจากตำรายาโบราณ อันเป็นกุญแจดอกสำคัญของการเปิดเผยองค์ความรู้ดั้งเดิม นำไปสู่การพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ด้านแพทย์แผนไทยให้แพร่หลายมากยิ่งขึ้น

ชีวิตและการทำงาน

ครุนิยม แก้วแสงเรือง มีบิดาเป็นหมอแผนโบราณและมารดาเป็นผดุงครรภ์ (หมอดำแย) เมื่ออายุได้ ๕ ขวบ ได้ติดตามบิดา มารดาไปรักษาคนป่วยและออกหาสมุนไพรต่างๆ จนอายุได้ ๗ ขวบ บิดาพาไปฝากให้อาศัยอยู่กับหลวงตาแสง ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้เรื่องยาแผนโบราณเป็นอย่างดี ปี พ.ศ. ๒๕๐๘ บรรพชาเป็นสามเณร ในปีนั้นก็ไปศึกษาปริยัติธรรมที่วัดหารเทา ตำบลหารเทา อำเภอปากพูน จังหวัดพัทลุง จนจบนักธรรมตรี ในปี พ.ศ. ๒๕๑๐ ลาสิกขาบทกลับมาช่วยงานบิดามารดาที่บ้านได้เห็นและฝึกปฏิบัติการรักษาคนไข้ด้วยวิธีการของแพทย์แผนไทยมาโดยตลอด มีความสนใจเพิ่มมากขึ้นทุกขณะ จากนั้นในปีเดียวกันได้เดินทางไปประเทศกัมพูชาเพื่อศึกษาวิชาแพทย์แผนโบราณเพิ่มเติม อยู่ประเทศกัมพูชาได้เพียงปีเดียวต้องเดินทางกลับเพราะเกิดการสู้รบอย่างหนัก เมื่อกลับมาแล้วก็ชวนขวาศึกษาเพิ่มเติมโดยอาศัยอยู่กับหมอโบราณผู้เป็นตา คือ หมอเสาว์ หมวกรองที่อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาสอยู่หลายปี จากนั้นกลับมาอยู่บ้านช่วยเหลืองานบิดามารดา รักษาคนป่วยอีกครั้งหนึ่ง จนกระทั่งบิดาเสียชีวิต จากนั้นย้ายมาอยู่ที่จังหวัดยะลาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๔ และ

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๖ ได้ก่อตั้งสมาคมแพทย์แผนโบราณ จังหวัดยะลา ร่วมกับหมอเล็ก
ชนแก่นจั่น และเนื่องจากเป็นผู้ที่สนใจเรื่องสมุนไพรจริงจึงมาได้เดินทางไปที่
รัฐตรังگانู ประเทศมาเลเซีย เพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในเรื่องแพทย์แผนโบราณ
อีกด้วย

แพทย์แผนไทย : ภูมิปัญญาไทยที่ล้ำลึก

เนื่องจากครูนิยมเป็นผู้ที่ซึมซับความรู้เรื่องแพทย์แผนไทย คลุกคลีกับการใช้
สมุนไพรและการรักษาผู้ป่วยด้วยวิธีการของแพทย์แผนไทยมาโดยตลอด ได้ตระหนักใน
ความเป็นจริงที่ว่า แพทย์แผนไทยนั้นเป็นศาสตร์และศิลป์ที่ลึกซึ้งซึ่งเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต
วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และจริยธรรม เป็นศาสตร์การรักษาแบบองค์รวมแยก
ออกจากกันไม่ได้ และจากการที่ศึกษาพืชพันธุ์ต่าง ๆ มาช่วงชีวิตค้นพบว่าคนไทยนั้นเหมาะกับ
ยาไทย ธรรมชาติอันได้แก่พันธุ์ไม้สมุนไพรมีสรรพคุณสูงสามารถรักษาคนไทยได้เกือบ
๑๐๐% อีกทั้งยังหิบบำรุงรักษาได้ง่ายและราคาถูก นอกจากนี้การรักษาของหมอพื้นบ้าน
ก็แตกต่างจากแพทย์แผนปัจจุบัน การรักษาของหมอพื้นบ้านไม่ใช่รักษาพยาบาลผู้เจ็บ
ป่วยด้านร่างกายเพียงประการเดียว แต่จะรักษาสภาพจิตใจไปพร้อมกัน โดยให้มีพื้นที่
ญาติมิตรอยู่แวดล้อมใกล้ชิด ร่วมรับรู้ช่วยเหลือดูแลเป็นกำลังใจ ซึ่งแตกต่างจากการรักษา
ของแพทย์แผนปัจจุบันซึ่งผู้ป่วยขาดความอบอุ่น ต้องแยกตัวจากบ้านและญาติมิตร ไป
รักษาตัวในสถานพยาบาลที่ไม่คุ้นเคย และจากการที่ได้รับตำราและความรู้สืบทอดมาจาก
บรรพบุรุษ ครูนิยมได้ศึกษาวิเคราะห์ได้ความรู้ในเรื่องตัวยา ทำยาออกมาหลายลักษณะทั้ง
ยาทาและยาสด

ด้วยความปรารถนาที่จะให้คนไทยปราศจากโรคภัยเบียดเบียนไม่เป็นภาระของ
ครอบครัวและสังคม ครูนิยมจึงได้อุทิศตนศึกษาและเผยแพร่ความรู้ โดยจัดทำสวน
สมุนไพรที่วัดพุทธภูมิเพื่อการค้นคว้าทดลอง รวมทั้งการรวบรวมพันธุ์ไม้ที่หายากไว้ที่สวน
สมุนไพรของจังหวัดยะลา ให้เป็นห้องปฏิบัติการธรรมชาติของการทดลองและการจัดทำ
ตัวยา สิ่งที่ได้พบจากการค้นคว้านำมาเขียนเป็นตำรา จัดทำตำราแพทย์แผนไทยสำหรับ
การสอบใบประกอบโรคศิลปะเป็นแพทย์แผนไทย รวมทั้งจัดทำหลักสูตรต่าง ๆ เช่น
หลักสูตรนวดแผนไทย ให้ผู้อื่นมีความรู้เรื่องการนวดอย่างถูกต้องตามวิธีการ ลดปัญหา
การใช้ยาฟุ่มเฟือย

การถ่ายทอด

กระบวนการถ่ายทอดความรู้มีหลากหลายวิธี ได้แก่ เขียนตำรา เขียนหลักสูตร
และวิธีสอนขึ้นมาเองเพื่อถ่ายทอดความรู้ เขียนข่าวหนังสือพิมพ์ สอน

บรรยาย และฝึกปฏิบัติ สมุนไพรหลายชนิดคล้ายคลึงกันมากหากไม่เห็นด้วยตาหรือสัมผัสด้วยมือแล้วจะไม่เข้าใจ บางครั้งต้องอาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น วีดีโอ ภาพสไลด์ และแผ่นซีดี มาช่วยในการศึกษาค้นคว้า

ผู้รับการถ่ายทอด

กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดมีหลายกลุ่ม ได้แก่ ๑) กลุ่มการศึกษาในระบบ จะใช้วิธีการสอนและแนะนำตามสถานศึกษาต่างๆ ทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา ๒) การศึกษานอกระบบ ระยะเวลาจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับหลักสูตรที่ถ่ายทอด หากเป็นกลุ่มอาชีพตามกำหนดของพระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ กระทรวงสาธารณสุข วิชาเภสัชกรรมต้องเรียนไม่น้อยกว่า ๓๐๐ ชั่วโมง วิชาเวชกรรมไม่น้อยกว่า ๕๐๐ ชั่วโมง นวดแผนไทย ๒๐๐ ชั่วโมง และผดุงครรภ์แผนไทย ๓๐๐ ชั่วโมง ในแต่ละสาขาวิชาต้องเรียนรู้พระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พระราชบัญญัติสถานพยาบาล พระราชบัญญัติยา ของกระทรวงสาธารณสุขประกอบกัน ตามความเหมาะสมของแต่ละสาขาวิชา รวมทั้งต้องเรียนรู้หลักจริยธรรม คุณธรรม การรับผิดชอบต่อสังคม และส่วนรวม อันเป็นคุณลักษณะของแพทย์แผนไทยที่ดีอีกด้วย นอกจากนี้ก็มีหลักสูตรระยะสั้นของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนซึ่งต้องเรียน ๓๐ ถึง ๕๐ ชั่วโมง และ ๑๐๐ ถึง ๑๕๐ ชั่วโมง

ผลการถ่ายทอดเป็นที่น่าพอใจเป็นอย่างมาก เพราะส่วนหนึ่งของผู้ที่ได้รับการอบรมวิชาแพทย์แผนไทยทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษานั้น มีผู้ที่เรียนจบหลักสูตรและสอบรับใบประกอบโรคศิลปะได้แล้วเป็นจำนวนมาก ลูกศิษย์เหล่านี้เป็นนักปราชญ์ที่ดี รัววีรธรรักษ์สมุนไพรและธรรมชาติ เป็นหมอมือที่มีคุณธรรม เป็นผู้รับผิดชอบต่อสังคม มุ่งพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะชุมชนเกษตรกรรมในชนบท ล้วนเป็นบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีทัศนคติที่ดีต่อการแก้ไขปัญหาความเจ็บป่วยของชุมชน มีจิตใจเสียสละต่อส่วนรวม

ผลของการเรียนรู้สามารถนำความรู้แพทย์แผนไทยไปประกอบเป็นอาชีพหลักและอาชีพรองได้ หลายคนที่มีความรู้ด้านแพทย์แผนไทยก็ขอสอบรับใบประกอบโรคศิลปะ เปิดร้านขายยา และสถานพยาบาลได้โดยไม่ผิดกฎหมาย กลุ่มนวดแผนไทยก็ประกอบอาชีพในโรงพยาบาลและหน่วยงานของรัฐหลายคน และส่วนหนึ่งก็ประกอบอาชีพอิสระเป็นการเพิ่มรายได้ที่สามารถช่วยเหลือครอบครัวในสภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ พัฒนาคน พัฒนาประเทศ และพัฒนาชุมชนให้รู้จักรับผิดชอบต่อสังคม มีคุณธรรมที่ดีงาม ไม่เห็นแก่ตัว ขอมสละแก่ส่วนรวม ได้บรรลุเป้าหมายในการถ่ายทอดสูงสุดจนเกินความคาดหมาย

การสร้างเครือข่าย

เพื่อเป็นการขยายความรู้เรื่องแพทย์แผนไทย ครูนิยม ได้จัดตั้งเป็นชมรมสมาคมต่างๆ ขึ้นในพื้นที่ ๓ จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง เช่น สมาคมแพทย์แผนไทย ไอ.เอ็ม.ที มีสมาชิก ประมาณ ๒๐๐ คน สมาคมแพทย์แผนโบราณ จังหวัดยะลา มีสมาชิก ๒๕๐ คน สมาคมแพทย์แผนไทย จังหวัดปัตตานี มีสมาชิก ๒๐๐ คน ชมรมแพทย์แผนไทย จังหวัดนราธิวาส มีสมาชิกประมาณ ๑๐๐ คน และชมรมแพทย์แผนไทย เมืองรามัน มีสมาชิก ๔๐ คน เป็นต้น

ทั้งหมดนี้เมื่อถ่ายทอดความรู้ให้แล้ว ก็ตั้งเป็นเครือข่ายขึ้น โดยสมาชิกในกลุ่มเลือกประธานกรรมการเพื่อดูแลความประพฤติเรื่องจริยธรรม มารยาทแห่งวิชาชีพ ทุกเครือข่ายจะดูแลกันเองโดยไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง ครูนิยมได้รวบรวมตำรายาที่เป็นภาษาท้องถิ่น และภาษากลางของหมอพื้นบ้านซึ่งเป็นสมบัติของแผ่นดินไทย มาศึกษาและนำมาเป็นแนวทางต่อยอดของหมอพื้นบ้านในการดูแลสุขภาพชาวบ้าน รวมทั้งกระตุ้นให้อุษณรุ่นหลังรักในธรรมชาติและภูมิปัญญาที่ควรเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนางานแพทย์แผนไทยในอนาคต ได้เขียนหลักสูตรนวดแผนไทยเพื่อให้ผู้สนใจมีความรู้ในการนวดอย่างถูกต้อง มีการใช้อย่างถูกต้องตามวิธีการ เป็นการลดปัญหาการใช้ยาพุ่มเพื่อยประหยัดเงินตราออกนอกประเทศได้ปีละหลายพันล้านบาท เป็นการช่วยเหลือประเทศในทางตรงและทางอ้อม

การที่ครูนิยม แก้วแสงเรือง เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทย เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๒

ครุนิยม แก้วแสงเรือง ปัจจุบันอายุ ๕๕ ปี เกิดเมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่บ้านเลขที่ ๕๕๗ หมู่ที่ ๗ ตำบลตันหยงมัส อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส เป็นบุตรคนที่ ๔ ของนายอิมและนางซุม แก้วแสงเรือง สมรสกับนางสาวปราณี ละอองแก้ว มีบุตร ๓ คน

การศึกษา

- จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอรามัน จังหวัดยะลา
- นักธรรมชาติจากวัดหารเทา อำเภอปากพูน จังหวัดพัทลุง

เกียรติคุณที่ได้รับ

- ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ วุฒิปัตริวิทยากรระดับผู้นำเผยแพร่สมุนไพรจากโครงการตามพระราชดำริสวนป่าสมุนไพร
- ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ โล่ประกาศเกียรติคุณ อาสาสมัครประชาสงเคราะห์ดีเด่น จากกรมประชาสงเคราะห์
- ปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ใบเกียรติบัตรครูผู้ให้การอบรมศึกษาทางแพทย์แผนไทย จากกระทรวงสาธารณสุข
- ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ใบเกียรติบัตรความรู้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับแพทย์แผนไทย
- ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ ใบวุฒิปัตริเทคนิคการเป็นวิทยากรแพทย์แผนไทย
- ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ ใบวุฒิปัตริหมวดเพื่อสุขภาพ จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
- ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ ใบรับรองการนวดแผนไทย ประเภทเวชกรรมไทย
- ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒ ด้านแพทย์แผนไทย จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

นายประกอบ อุลลาว
กรณีปัญหาไทย ด้านแพทย์แผนไทย

คำประกาศเกียรติคุณ
นายประกอบ อุบลขาว
ครุภูมิปัญญาไทย ด้านแพทย์แผนไทย

ครูประกอบ อุบลขาว เกิดเมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๒ ที่จังหวัดสงขลา เป็นผู้มีความรู้เรื่องสมุนไพรและการใช้สรรพคุณของสมุนไพรมาทำเป็นตำรายาโรคต่างๆ มากมาย ได้แก่ โรคกระเพาะปัสสาวะอักเสบ กล้องเสียงอักเสบ ไข้ต่อมน้ำเหลืองอักเสบ คลื่นไส้อาเจียน ดีซ่าน ถุงลมโป่งพอง โรคหัวใจขาดเลือดและโรคพิษสุราเรื้อรัง ได้ส่งเสริมให้มีการปลูกสมุนไพร การอนุรักษ์สวนป่าสมุนไพรและรณรงค์ให้มีการใช้ประโยชน์จากสมุนไพรใกล้ตัวเพื่อนำมารักษาโรคภัยไข้เจ็บ ได้นำความรู้ด้านสมุนไพรและการรักษาด้วยแพทย์แผนไทยซึ่งเป็นที่ยอมรับจากสถาบันการแพทย์และสถาบันการศึกษา จัดทำเป็นหลักสูตรด้านสมุนไพรสำหรับสอนนักเรียนทั้งในระดับมัธยมและอุดมศึกษา ได้รับการยกย่องเป็นแพทย์ดีเด่นด้านแพทย์แผนไทยและได้สร้างเครือข่ายแพทย์แผนไทยขึ้นเพื่อถ่ายทอดความรู้ด้านนี้ให้เผยแพร่กว้างขวางเป็นที่ยอมรับ รวมทั้งชุมชนรวมตัวกันโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแพทย์แผนไทยเข้ามาเป็นปัจจัยสำคัญในการดูแลสุขภาพให้เกิดสุขภาวะทั้งส่วนตนและส่วนรวม

การที่ครูประกอบ อุบลขาว นำความรู้ด้านแพทย์แผนไทย ที่ตนเองศึกษา ค้นคว้า ฝึกฝนปฏิบัติจนประสบความสำเร็จแล้วไปเผยแพร่ สอน ถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นได้เรียนรู้นำไปปฏิบัติจนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒ ด้านแพทย์แผนไทย ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๕

นายประกอบ อุบลขาว

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านแพทย์แผนไทย

ครูประกอบ อุบลขาว เป็นผู้ได้รับการยกย่องจากสถาบันการแพทย์ว่าเป็นผู้มีความรู้เรื่องสมุนไพรและการใช้สรรพคุณจากสมุนไพรอย่างลึกซึ้ง ได้นำความรู้มาเขียนเป็นตำราและบรรจุไว้ในหลักสูตรการศึกษาสำหรับผู้เรียนทั้งในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา ทำให้ความรู้ด้านการแพทย์แผนไทยเป็นที่ยอมรับและคงอยู่สืบไป

การศึกษา ชีวิต และผลงาน

ครูประกอบ อุบลขาว เกิดในครอบครัวที่ค้าขายยาสมุนไพรไทย ทำให้มีโอกาสได้ศึกษาหาความรู้ในเรื่องตัวยาสสมุนไพรอย่างซ้ำซ้อนจากบิดามารดา ในวัยเด็กเมื่อเรียนจบชั้นประถมศึกษาจากโรงเรียนชุมตัดหวาย อำเภอจะนะแล้ว ได้เข้าศึกษาต่อระดับชั้นมัธยมศึกษาที่โรงเรียนมัธยมอำเภอนาทวีซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกับการเกิดสงครามเอเชียบูรพา ครูประกอบจึงพักการเรียนไว้และมาเรียนต่ออีกครั้งที่โรงเรียนวชิราวุธกุลเดินทางมากรุงเทพฯ และจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ที่โรงเรียนพระนครวิทยาลัย จากนั้นอุปสมบทจนสอบได้นักธรรมเอกจากสนามสอบวัดมัชฌิมาวาส จังหวัดสงขลา เมื่อลาสิกขาบทในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ออกมาประกอบอาชีพทำนา ทำสวน ค้าขาย แต่ก็ยังคงสนใจในเรื่องสมุนไพรที่ตนเองมีความรู้มาตั้งแต่วัยเยาว์เสมอมา จึงเริ่มศึกษาการใช้สมุนไพรกับหมอนอง รัตนธาดา ผู้เป็นลุงซึ่งมีใบประกอบโรคศิลปะ ภูมิรู้รักษาคนไข้ โดยการใช้ยาสมุนไพรเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังหาความรู้เพิ่มเติมกับหมอพื้นบ้านอีกหลายท่าน เพื่อให้เกิดความชำนาญ รวมทั้งศึกษาเพิ่มเติมจากตำราทั้งในท้องถิ่นของตนเองและท้องถิ่นอื่น ลงมือฝึกปฏิบัติทดลองผิดลองถูกจนมีความรู้สมุนไพรลึกซึ้ง

เกิดความชำนาญและมีประสบการณ์สูง สามารถสอบใบประกอบโรคศิลปะของกระทรวงสาธารณสุขสาขาเภสัชกรรม เวชกรรมได้ และนำความรู้มารักษาผู้ป่วยที่มารักษาอยู่เป็นจำนวนมาก

การเรียนรู้

จากการเดินป่าศึกษาด้วยธรรมชาติในเขตอำเภอจะนะและอำเภออื่น ๆ ทั้งในจังหวัดสงขลาและจังหวัดใกล้เคียง ทั้งจังหวัดสตูล นครศรีธรรมราช และพัทลุง ทำให้รู้จักพื้นที่ทุกตารางนิ้ว สามารถนำด้วยยาสมุนไพรที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่มาทดลองทำเป็นสูตรยา สามารถรักษาโรครักษาไข้เจ็บต่างๆ

องค์ความรู้

ครูประกอบ เป็นผู้สนใจศึกษาสมุนไพรที่จะนำมารักษาผู้ป่วยอย่างจริงจัง ตลอดเวลาที่ศึกษาค้นคว้าทดลองทำสูตรรักษาคันไข้ ได้พยายามศึกษาสภาวะแวดล้อมและสมมติฐานของโรคที่เกิดในชุมชน ในที่สุดค้นพบว่า สมุนไพรไทยนั้นสามารถรักษาโรคได้ดีโดยไม่มีผลข้างเคียง ทำให้สุขภาพพลานามัยสมบูรณ์ จึงได้ทดลองใช้ด้วยยาสมุนไพรรักษาคันไข้ปรากฏว่าหายป่วยทุกราย เกิดความมั่นใจในการนำสมุนไพรมาทำเป็นยาแก้โรคต่างๆ ได้แก่ โรคกระเพาะปัสสาวะอักเสบ กล้องเสียงอักเสบ ไข้ต่อมน้ำเหลืองอักเสบ คลื่นไส้อาเจียน ดีซ่าน ถุงลมโป่งพอง โรคหัวใจขาดเลือด และโรคพิษสุราเรื้อรัง เป็นต้น ความรู้ต่างๆ ที่ได้จากการค้นคว้า ค้นพบ ครูประกอบได้นำมารวบรวมเขียนเป็นตำราเผยแพร่และได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการร่างตำราสมุนไพรของสถาบันแพทย์แผนไทยจนถึงปัจจุบัน

การถ่ายทอดและเนื้อหาของกาถ่ายทอด

ความรู้ด้านสมุนไพรและการรักษาด้วยแพทย์แผนไทยของครูประกอบนั้นเป็นที่ยอมรับและยกย่องจากสถาบันการแพทย์และสถาบันการศึกษาอื่นๆ ดังจะเห็นได้จากมีการนำเนื้อหาสาระไปจัดทำเป็นหลักสูตรด้านสมุนไพรใช้สอนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายวิชาเหล่านี้ได้แก่ หลักสูตร ช.๐๒๑๖๐ เภสัชวัตถุ ช.๐๒๑๖๑ สรรพคุณเภสัช ช.๐๒๑๖๒ กณษะเภสัช และ ช. ๐๒๑๖๓ สมุนไพรเฉพาะโรค เป็นต้น

ผู้ที่มาขอรับความรู้ของครูประกอบนั้นมีมากมายนับแต่นักเรียน นักศึกษา ประชาชนโดยทั่วไป ครูประกอบเป็นวิทยากรให้แก่สถาบันการศึกษาต่างๆ เช่น วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดสงขลา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หาดใหญ่ รวมทั้งเป็นคณะกรรมการกร่างแพทย์แผนไทยประยุกต์ของมหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ ซึ่งจะเปิดรับนิสิต นักศึกษา ที่เรียนจบสาขาวิทยาศาสตร์เข้ารับการศึกษ เป็นรุ่นแรกในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ นี้

รูปแบบของการถ่ายทอดได้จากประสบการณ์จริง โดยให้นิสิตได้ศึกษาสมุนไพร สดที่เก็บจากป่ามาเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาโดยเฉพาะ ให้นักศึกษาได้ค้นคว้าด้วยตนเอง ก่อนแล้วจึงเริ่มเรียนรู้สรรพคุณยา และวิธีปรุงยาไปพร้อมกัน เมื่อเกิดข้อสงสัยหรือเมื่อ ปรุงยาไม่ถูกต้อง ก็จะเริ่มปฏิบัติใหม่จนได้ผลออกมาดีและถูกต้อง เป็นการเรียนรู้ไป พร้อมกัน ผู้เรียนเข้าใจได้อย่างชัดเจนแจ่มแจ้ง สามารถนำความรู้ไปปฏิบัติได้ทันทีไม่ ผิดพลาด

เนื่องจากมีผู้สนใจมาเรียนรู้และฝึกปฏิบัติกับครูประกอบเป็นจำนวนมาก ครู ประกอบจึงได้สร้างเครือข่ายแพทย์แผนไทยขึ้นเพื่อให้ความรู้ด้านแพทย์แผนไทยเป็นไป อย่างกว้างขวาง โดยเชื่อมโยงแพทย์ที่มีความรู้ด้านสมุนไพรและการรักษาด้วยแพทย์แผนไทย จากภูมิภาคต่างๆ ทั้งภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลางตอนบนและภาคใต้ กับสถาบัน การแพทย์แผนไทยของสำนักงานปลัดกระทรวง กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ทำให้ความรู้เรื่องแพทย์แผนไทยเป็นที่ยอมรับและขยายไปในวงกว้าง ชุมชนรวมตัวกัน บริการสุขภาพโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จากสิ่งที่ครูประกอบดำเนินการทำให้ได้รับการยกย่อง เป็นแพทย์ดีเด่นด้านแพทย์แผนไทยมาจวบจนปัจจุบัน

การที่ครูประกอบ อุบลขาว เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทย เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของ ชุมชนและสังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญา ในการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒

ครูประกอบ อุบลขาว ปัจจุบันอายุ ๗๓ ปี เกิดเมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๒ ที่ ตำบลขุนตัดหวาย อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เป็นบุตรของนายกล้าและนางพุ่ม อุบลขาว สมรสกับ นางสาวยีนดี กาญจนเพชร มีบุตรชาย ๑ คน และบุตรสาว ๑ คน ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ ๗๕ หมู่ที่ ๒ ตำบลบ้านนา อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

การศึกษา :

- จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนพระนครวิทยาลัย จังหวัดกรุงเทพฯ

เกียรติคุณที่ได้รับ :

- พ.ศ. ๒๕๔๐ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการแพทย์แผนไทยของกระทรวงสาธารณสุข
- พ.ศ. ๒๕๔๐ ผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรมของจังหวัดสงขลา สาขาภูมิปัญญาชาวบ้าน (ด้านรักษาโรคและป้องกัน)
- พ.ศ. ๒๕๔๐ ผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรมสาขาภูมิปัญญาชาวบ้าน จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ
- พ.ศ. ๒๕๔๕ ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒ ด้านการแพทย์แผนไทย จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี

นายพัฒน์ เกื้อสกุล
ครุภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม

คำประกาศเกียรติคุณ
นายพัฒนา เกื้อสกุล
ครุภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม

ครูพัฒนา เกื้อสกุล เกิดเมื่อวันที่ ๑๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นผู้อุทิศตนให้แก่ศิลปะพื้นบ้านของไทยด้านการแสดงหนังตะลุงมาเป็นเวลากว่า ๕๐ ปี เป็นผู้ถ่ายทอดวิชาชีพนายหนังตะลุงให้แก่ศิษย์ซึ่งมีหลายสาขาอาชีพอย่างทุ่มเทโดยไม่มีผลตอบแทน การแสดงหนังตะลุงของครูพัฒนามีชื่อเสียงไว้เพื่อความบันเทิงเพียงประการเดียวแต่ได้สอดแทรกธรรมะลงในเนื้อเรื่องได้อย่างงดงาม จนได้ฉายาว่า “จอมธรรมะ” จากผู้ชม ผู้ชมนอกจากจะได้รับความบันเทิงและชื่นชมผลงานการแสดงที่มีคุณค่าแล้ว ยังได้หลักธรรมะไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดีอีกด้วย

การที่ครูพัฒนา เกื้อสกุล นำความรู้ด้านศิลปกรรม ที่ตนเองศึกษา ค้นคว้า ฝึกฝน ปฏิบัติจนประสบความสำเร็จแล้วไปเผยแพร่ สอน ถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นได้เรียนรู้นำไปปฏิบัติจนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒ ด้านศิลปกรรม ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๕

นายพัฒนา เกื้อสกุล

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม

ครูพัฒนา เกื้อสกุล เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้มีวิถุญาณของความเป็นครูอย่างเต็มเปี่ยม เป็นผู้อุทิศตนให้แก่ศิลปะพื้นบ้านของไทย ด้านการแสดงหนังตะลุงอย่างแท้จริงมาเป็นเวลานานถึง ๕๐ ปี ด้วยเป็นผู้ที่มีความ “รัก” ความมุ่งมั่นในมรดกวัฒนธรรมของชาติแขนงนี้มาตั้งแต่เยาว์วัย การแสดงหนังตะลุงของครูพัฒนามีชื่อเสียงเพื่อความบันเทิงเพียงประการเดียว แต่ยังคงสอดแทรกธรรมะลงในเนื้อเรื่องได้อย่างงดงาม ทำให้ผู้ชมนอกจากจะได้ชื่นชมผลงานการแสดงที่มีคุณค่าแล้วยังได้หลักธรรมะเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดีอีกด้วย

การศึกษา ชีวิต และการทำงาน

ครูพัฒนา เดิมโตมาในครอบครัวที่มีบิดาเป็นนายโรงโนราห์ คือโนราห์พัน ซึ่งมีชื่อเสียงพอสมควรในพื้นที่เกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพราะสืบเชื้อสายของโนราห์ ครูพัฒนาจึงได้รับการปลูกฝังและฝึกฝนโนราห์จากผู้เป็นบิดา เมื่ออายุได้ ๖ ขวบครูพัฒนา ก็สามารถรำโนราห์ได้อย่างชำนาญ โนราห์พันผู้เป็นบิดาเห็นแววจึงให้ครูพัฒนาเข้าร่วมคณะ โดยให้รับบทเป็นนางเอก ด้วยบิดาหวังไว้ว่าครูพัฒนาและพี่ชายจะสืบทอดการเป็นนายโรงโนราห์ของครอบครัว ทั้งสองจึงถูกฝึกฝนอย่างหนักจนสามารถซึมซับรูปแบบการรำโนราห์ฉบับดั้งเดิมไว้อย่างครบถ้วน เมื่อออกแสดงจึงได้รับความนิยมและเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป อย่างไรก็ดี แม้จะได้รับการยอมรับในด้านการรำโนราห์แล้วแต่ครูพัฒนาที่มีความใฝ่ฝันที่จะเป็นนายหนังตะลุงอีกด้วย เพราะเกาะสมุยในขณะนั้นนิยมการแสดงหนังตะลุงมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสดงของคณะหนังเอี่ยม ทองคำ ครูพัฒนาจึงมีความฝันจะเป็นดังเช่นหนังเอี่ยมบ้าง กล่าวได้ว่าหนังเอี่ยมคือแรงบันดาลใจอย่างแท้จริงให้ครูพัฒนาก้าวเข้าไปในวงการหนังตะลุง

ดังนั้นเมื่อจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ แล้ว บิดาจึงนำไปอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งถือว่าเป็นตักศิลาทางด้านหนังตะลุง โดยนำไปฝากไว้ให้เป็นศิษย์ของหนังหลัก มหาภาพ ได้รับการฝึกหัดหนังและติดตามหนังหลักไปแสดงตามที่ต่างๆ หลังจากนั้นไม่นานมีญาติพาครูพัฒนาไปฝากตัวให้เป็นศิษย์ของหนังจันทร์แก้ว สามเป็ย

นายหนังชั้นยอดแห่งจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งในยุคนั้นถือกันว่าหนังจันทร์แก้วนี้เป็น นายหนังที่มีชื่อเสียงโด่งดังที่สุดของภาคใต้ มีลูกศิษย์ที่มีชื่อเสียงโด่งดังมาก เช่น หนังแก้ว เสียงทอง ยอดหนังเมืองพัทลุง หนังประทีน บัวทอง ยอดหนังเมืองนครฯ หนังประยูรใหญ่ หนังประยูรเล็ก และหนังปรีชา สงวนศิลป์ เป็นต้น

ความมุ่งมั่นเพื่อเป็น “หนังพัฒนา” :

ครูพัฒนา ตั้งใจไปศึกษาหาความรู้จากครูแต่ละท่านอย่างมุ่งมั่น เกิดการเรียนรู้ จากการศึกษาสร้างสรรค์และการฝึกปฏิบัติอย่างแจ่มชัด ดังจะเห็นได้จากกระแวงที่เป็นศิษย์ หนังจันทร์แก้วนั้น หนังจันทร์แก้วสอนว่าจะทำสิ่งใดแล้วต้อง “รัก” เสียก่อน ขณะนั้น หนังพัฒนาอายุได้ ๑๕ ปี ไม่สามารถเข้าใจความหมายของคำว่า “รัก” ได้อย่างแท้จริง จนเมื่อฝึกฝนไปได้แล้ว ๔ ปี หนังจันทร์แก้วจึงได้อธิบายคำว่า “รัก” ว่า

“ถ้ารักจริงได้แน่ : รักสวนต้องทำสวนจึง ได้สวน รักโจรต้องทำแบบโจร รักหญิงต้องเอาใจใส่ผู้ หญิง รักวิชาหนังต้องเอาใจใส่วิชาหนัง”

ครูพัฒนา ฝึกและไคร่ครวญแล้วจึงได้รู้ หลักความจริงและแก่นแท้ของคำว่า “รัก” ตามที่ อาจารย์บอกนั่นคือ การจะทำสิ่งใดให้ดีขึ้นต้องมี ความรักและความเอาใจใส่ในสิ่งนั้นจริงจัง จึงจะ ประสบผลสำเร็จ นอกจากการให้คิดที่สำคัญแก่ครู พัฒนาแล้ว หนังจันทร์แก้วยังได้สอนวิธีฝึกที่สำคัญ สำหรับการเป็นนายหนัง ๕ ประการ ที่ครูพัฒนานำมา พัฒนาจนได้รับชื่อเสียง วิธีการฝึกเหล่านี้ ได้แก่

๑. ฝึกปาก ให้หัดออกเสียงตัวหนังแต่ละตัว ไม่ว่าจะเป็นตัวพระ ตัวนาง ตัวยักษ์ ตัวฤๅษี ตัวตลก และฝึกท่วงทำนองการขับกลอนแบบต่างๆ

๒. ฝึกมือ ให้หัดพากย์รูปในท่าทาง กิริยา อากาณต่างๆ ให้คล่องแคล่ว และให้สัมพันธ์กับ บทบาท เช่น เหาะ เเหิน วิ่ง เป็นเจ้าเมือง ยักษ์ อิศวรทรงโค ฤๅษี

๓. ฝึกสมอง ให้ใช้ความคิดในการนำ เรื่องราวมาแสดงให้เหมาะสมกับผู้ชมให้รู้จักคิดหา

บทกลอน คำสอน ที่เป็นคติคุณโทษ มาสอดใส่ให้เหมาะสม

๔. ฝึกความจำ ให้จดจำเรื่องราวต่างๆ ทั้งแผ่นดิน แผ่นฟ้า คือต้องรอบรู้ เรื่องราวต่างๆ ให้กว้างลึก รู้อดีต ปัจจุบัน แล้วประมวลมาใช้ในการแสดงให้เหมาะสม

๕. เอาใจใส่วิชาการทุกแขนง เช่น เรื่องราวชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน เศรษฐกิจ การเมือง และสังคม เป็นต้น เพราะสิ่งเหล่านี้ต้องนำมาใช้ประกอบการสร้างเรื่องราวสำหรับการแสดง

ชีวิตของครูพัฒนา เริ่มมุ่งเข้าสู่การแสดงหนังตะลุงอย่างแท้จริง เมื่อมีหญิงชาวบ้านชื่อแม่ตุ๊ก ชาวเขาพระบาท จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งรักหนังตะลุงเป็นชีวิตจิตใจ ได้รับครูพัฒนาเป็นบุตรบุญธรรมและสร้างโรงหนังให้เป็นการเฉพาะสำหรับฝึกแสดงหนังตะลุงในตอนกลางคืน ต่อมาครูพัฒนาอุปสมบทจำพรรษาที่วัดแพรก อำเภอบางขัน จนสอบได้นักธรรมตรีและที่นี้เองได้เรียนรู้บทหนังตะลุงจากพระครูวโรภาส เจ้าอาวาสในขณะนั้น หลังจากลาสิกขาบทเดินทางกลับบ้านที่เขาพระบาท เริ่มแสดงกับหนังเครื่องศิษย์ผู้พี่ระหว่างเปิดการแสดงอยู่ที่อำเภอบางขัน หนังเครื่องไม่สบาย ครูพัฒนาจึงต้องแสดงแทนปรากฏว่าเป็นที่ชื่นชอบของผู้ชมมาก และจากนั้นมาชื่อเสียงก็โด่งดังเป็นที่ชื่นชมของผู้ชมในอำเภอบางขันและอำเภอใกล้เคียง เข้าแข่งขันประชันกับหนังดังประจำถิ่น ได้รับชัยชนะทุกครั้ง ชื่อเสียงของหนังพัฒนาโด่งดังเป็นที่รู้จักของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดใกล้เคียง เนื่องจากแข่งขันชนะหนังรุ่นเก่าที่มีชื่อเสียงอย่างมากมาย เช่น หนังกั้นทองหล่อ จากจังหวัดสงขลา หนังอิมเท่ง จากจังหวัดพัทลุง หนังประทีน บัวทอง หนังจูเลี่ยม กิ่งทอง และหนังหมูนจากจังหวัดตรัง เรียกได้ว่าประสบความสำเร็จตั้งแต่อายุ ๒๓ ปี

การเรียนรู้ : ศิลปะกับสัจจะของชีวิต

หนังพัฒนาถือว่าเป็นนายหนังตะลุงที่มีท่วงทำนองการแสดงเป็นลักษณะการแสดงแบบหนังตะลุงเมืองนครศรีธรรมราชโดยแท้ ไม่ว่าจะเป็นท่วงทำนองว่าบทขับกลอนต่าง ๆ เช่น กลอนสองโหม่ง กลอนลอดโหม่ง กลอนคำคอน กลอนกลบท กลอนสี่

เมื่ออายุได้ ๓๐ ปี แนวทางการแสดงหนังตะลุงของหนังพัฒนา ก็ปรับเปลี่ยนอย่างสิ้นเชิง หลังจากได้มีโอกาสพบกับท่านพุทธทาส ที่สวนโมกขพลาราม อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ท่านพุทธทาสซึ่งขณะนั้นมีอายุ ๖๑ ปี ได้แนะนำให้หนังพัฒนาตระกธรรมะลงในการแสดงหนังตะลุง ซึ่งหนังพัฒนาได้แย้งว่าหากทำเช่นนั้น จะไม่มีคนดู ท่านพุทธทาสได้แนะว่า “การแสดงหนังก็เหมือนการปรุงแกง ถ้าพริกมาก เกลือมาก เค็มมาก ก็กินไม่ได้ ต้องให้พอดี การเจือธรรมะลงในหนังตะลุงก็ต้องรู้จักแทรก รู้จักเจือว่าควรทำเวลาใด” ซึ่งหนังพัฒนา ยังคงแย้งอีกว่าคงไม่ประสบความสำเร็จเช่นกัน ท่านพุทธทาสจึงให้คิดเตือนใจว่า “ถ้าเราเป็นพ่อค้า เราจะขายทองเหลือง หรือขายทองคำ” หลังจากการสนทนาธรรมกับท่านพุทธทาสในครั้งนั้น

หนังพัฒนาก็เห็นความจริงของชีวิตและได้นำธรรมชาติเข้ามาสอดแทรกไว้ในการแสดงหนังตะลุงอย่างจริงจังทุกครั้งจนได้รับฉายาว่า “จอมธรรมชาติ” จากผู้ชมนับแต่นั้นมา

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การแสดงของหนังพัฒนาก็มีลักษณะแตกต่างจากคณะอื่นๆ ตรงที่ได้สอดแทรกธรรมชาติของท่านพุทธทาสลงในเนื้อเรื่องได้อย่างงดงาม แนบเนียน การใช้มุขตลกก็จะหลีกเลี่ยงคำหยาบโลน เอกลักษณะที่โดดเด่นของหนังพัฒนาก็ประการหนึ่งคือ ตัวตลกเอกที่ชื่อ “วก” ซึ่งครูกำหนดให้มีสำเนียงพูดแบบชาวเกาะสมุยและใช้โทนเสียงนายหนังเอง เป็นตัวตลกที่ต่างจากคนอื่นและสร้างชื่อเสียงให้แก่คณะมาจนถึงปัจจุบัน

องค์ความรู้และกระบวนการถ่ายทอดความรู้ :

การเป็นนายหนังตะลุงต้องมีความสามารถทางศิลปะการแสดงเฉพาะตัวรอบด้านสูงมาก เริ่มตั้งแต่การฝึกปาก ฝึกออกเสียง และท่วงทำนองกลอนต่างๆ การใช้ตัวหนังและการฝึกมือเพื่อเชิดหนังในอากัปภิกิริยาต่างๆ ประกอบกับการฝึกสมองเพื่อการผูกเรื่องราว ฝึกคิดหาบทกลอนคำสอนมาสอดแทรก ตลอดจนฝึกความจำในเรื่องราวต่างๆ นายหนังตะลุงต้องสร้างความสัมพันธ์ระหว่างปาก มือ สมอง ใจ และผู้ชมคือประชาชนให้ได้ ต้องมีความอดทนสูงและหมั่นฝึกปฏิบัติการแสดงอยู่เสมอ เนื่องจากเป็นเรื่องยากและปัจจุบันการแสดงประเภทนี้ไม่อยู่ในความนิยมของคนรุ่นใหม่แล้ว หนังพัฒนาก็เห็นว่าหากไม่มีการสืบทอดหรืออนุรักษ์ไว้แล้ว มรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติก็จะสูญสิ้นไป ดังนั้นจึงมุ่งมั่นถ่ายทอดวิชาชีพนายหนังตะลุงให้กับบุคคลที่สมัครเป็นศิษย์อย่างทุ่มเทตลอดเวลาโดยไม่มีผลตอบแทน โดยจัดกระบวนการถ่ายทอด ดังนี้

๑. เล่าประวัติความเป็นมาของหนังตะลุง ผนวกแนวคิดและความเชื่อจากท่านพุทธทาสภิกขุ เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกภาคภูมิใจ ตระหนักและเห็นคุณค่าของศิลปะการแสดงหนังตะลุง รวมทั้งการเป็นนายหนัง

๒. สร้างแรงจูงใจ และกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมโดยการให้สัมผัสกับของจริง เช่น ตัวหนัง เครื่องดนตรี ลักษณะบุคลิกของตัวหนัง เช่น กริยา และลักษณะเฉพาะของยักษ์ พระราชา พระมเหสี ตัวตลก โจร เป็นต้น

๓. ชี้แจงถึงคุณสมบัติของนายหนัง และฝึกปฏิบัติ ๕ เรื่อง คือ ● ฝึกปาก ● ฝึกมือ ● ฝึกคิด ● ฝึกจำ ● ความรอบรู้ ในการฝึกปฏิบัติมี ๓ ลักษณะ คือ

- ก. ขั้นทำได้ สามารถทำตามคำสอน คำแนะนำได้
- ข. ขั้นทำเป็น สามารถคิดคำ ว่ากลอน ของตนเองได้
- ค. ขั้นทำให้ดี รู้จักตกแต่ง หรือเสริมให้ดีเหมาะสมกับสภาพสังคมและสถานการณ์

๔. เน้นการสาธิตและการฝึกปฏิบัติจริง ผู้เรียนต้องฝึกปฏิบัติดินนอกเวลาเรียน พร้อมทั้งแสดงให้ดูโดยมีการประเมินผลทุกครั้ง

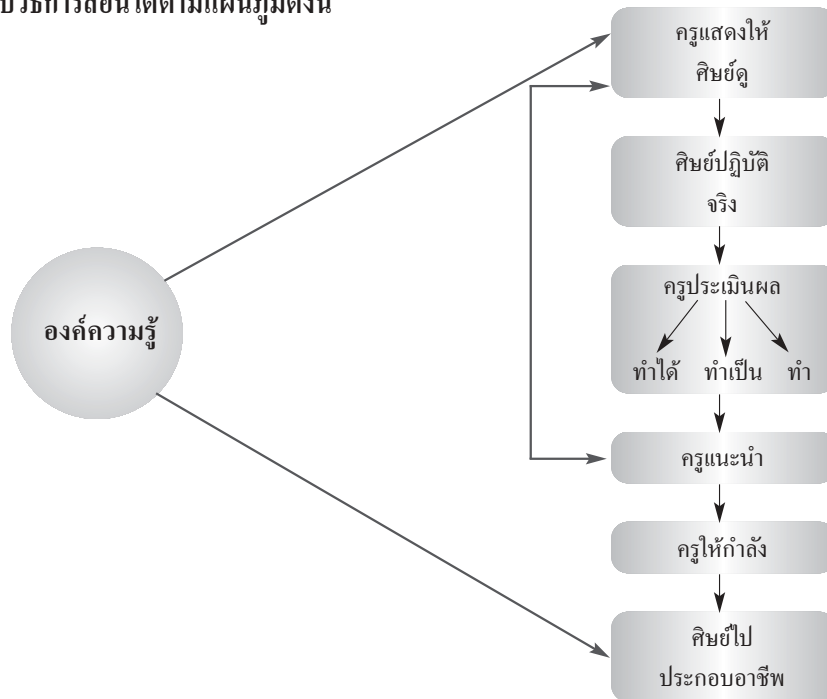
๕. ใช้ตำรา นิทาน คำกลอน เป็นตัวอย่าง เช่น พระอภัยมณี, รามเกียรติ์

๖. ทักษะศึกษา โดยพาไปชมการแสดงหนังตะลุง มีการวิจารณ์เพื่อเพิ่มพูนทักษะ
ความรู้ของผู้เรียน

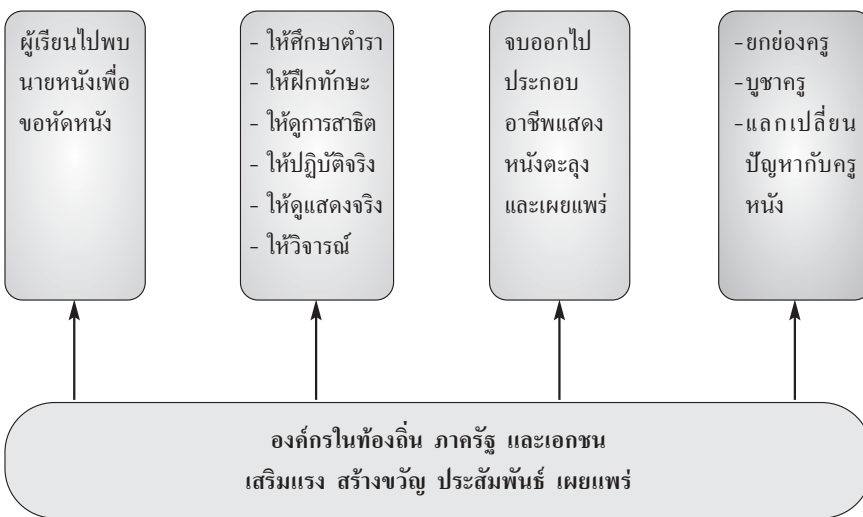
๗. ให้รู้จักคิด รู้จักประยุกต์การใช้คำ การว่ากล่าวบทลอนทุกครั้งี่เรียน
พร้อมปลูกฝังคุณธรรมสอดแทรกธรรมะ

๘. การย้ำเน้นถึงคุณค่าของหนังตะลุง
“สิ่งเหล่านี้ทำให้ตัวเอง หมู่บ้าน ร่มเย็น มีความสุขสบายใจ”

สรุปวิธีการสอนได้ตามแผนภูมิดังนี้

ขั้นตอนการถ่ายทอดความรู้

ผู้รับการถ่ายทอด

ประกอบด้วยนักเรียนในทุกระดับทั้งระดับประถมและมัธยม รวมทั้งกลุ่มลูกศิษย์หลายสาขาอาชีพ เช่น พัฒนาการ อาจารย์ ตำรวจ ทหาร กลุ่มเยาวชนในหมู่บ้านและละแวกใกล้เคียง และกลุ่มแม่บ้านตำบลเขาหัวควาย เนื่องจากมีผู้สนใจเข้าเรียนรู้นักหนังสือพิมพ์จึงเห็นควรให้มีวิธีการถ่ายทอดอย่างแพร่หลายกว้างขวางก็คือ *การสร้างเครือข่าย*

หนังสือพิมพ์มีกระบวนการสร้างเครือข่ายโดย การเป็นวิทยากรให้ความรู้ในชุมชนและโรงเรียนต่างๆ ใช้บ้านที่อยู่ปัจจุบันให้เป็น ศูนย์กลางในการสร้างเครือข่าย โดยหนังสือพิมพ์จะใช้พื้นที่บ้านเป็นสถานที่ฝึกสอน ฝึกหัดหนังสือตะลุงเอนกประสงค์ ให้ความรู้กับสมาชิกในเครือข่าย โดยไม่แบ่งแยกอาชีพ ความรู้ ทุกปีจะมีพิธีไหว้ครูและครอบมือซึ่งถือเป็นเวลาเชื่อมเครือข่ายระหว่างศิษย์ ทั้งศิษย์เก่าและใหม่

หนังสือพิมพ์จัดว่าเป็นหนังสือที่มีลูกศิษย์มากมาย เนื่องจากหนังสือพิมพ์เป็นผู้ที่มีวิญญูณของความเป็นครูอยู่เต็มเปี่ยม ถึงแม้ว่าลูกศิษย์จะมาจากหลากหลายอาชีพ และมีอายุต่างกันแต่ก็สามารถเข้ารับฟังการถ่ายทอดจากหนังสือพิมพ์ได้อย่างไม่มีปัญหา

ถึงแม้อายุจะล่วงเลยมาถึงวัย ๗๐ ปี แต่หนังสือพิมพ์ก็ไม่ละเลยในการปฏิบัติงานทางด้านศิลปหนังสือตะลุงที่ตนเองรัก อาจจะกล่าวได้ว่าตั้งแต่อายุ ๒๑ ปี ถึง ๗๐ ปี ไม่มีช่วงใดที่หนังสือพิมพ์จะขาดหายจากความเป็นศิลปินพื้นบ้านที่รับใช้ชุมชนและสังคมด้วยความซื่อสัตย์ เพราะฉะนั้นระยะเวลา ๕๐ กว่าปีที่ผ่านมา หนังสือพิมพ์ก็ยังทำหน้าที่ของศิลปินหนังสือตะลุงอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ในขณะที่นายหนังสืออื่นๆ อาจเปลี่ยนอาชีพไปแล้วหนังสือพิมพ์ยังมีเคยเปลี่ยนอุดมการณ์ในการเป็นสื่อพื้นบ้านที่ให้ทั้งความรู้และความบันเทิงกับชาวปักษ์ใต้เลย

การที่ครูพัฒนา เกื้อสกุล เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านศิลปกรรม เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๒

นายพัฒน์ เกื้อสกุล ปัจจุบันอายุ ๗๐ ปี เกิดเมื่อวันที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๓๕ ที่ หมู่ที่ ๒ ตำบลแม่ห้า อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นบุตรคนที่ ๓ ในจำนวน ๖ คน ของนายพัน และนางใย เกื้อสกุล สมรสกับนางสาวสำอางค์ ไชยวัช มีบุตร ๕ คน เป็นหญิง ๓ คน และชาย ๒ คน

การศึกษา

- จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนประชาบาลวัดคูหาทอง อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- นักธรรมตรี

เกียรติคุณที่ได้รับ

- ปี พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้รับคัดเลือกให้เป็นประธานชมรมหนังตะลุงสุราษฎร์ธานี
- ปี พ.ศ. ๒๕๓๑ คว้ารางวัลชนะเลิศการแข่งขันหนังตะลุงทางอากาศ ๓๐ คณะ ซึ่งสถานีโทรทัศน์ช่อง ๑๐ หาดใหญ่ เป็นผู้จัด
- ปี พ.ศ. ๒๕๓๐ คว้ารางวัลชนะเลิศการแข่งขันหนังตะลุงทั่วภาคใต้ ๕๐ คณะ ซึ่งสถานีโทรทัศน์ช่อง ๑๐ หาดใหญ่ เป็นผู้จัด
- ปี พ.ศ. ๒๕๓๗ ศิลปินแห่งชาติ ประจำปี ๒๕๓๖ จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ
- ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้รับโล่ประกาศเกียรติคุณจากกรมการศึกษานอกโรงเรียนร่วมกับยูเนสโก เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้รับโล่ผลงานดีเด่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จาก ฯพณฯ สมศักดิ์ ปรีศนันท์ ทูลคุณ
- ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้รับโล่เกียรติคุณผลงานสื่อมวลชนดีเด่นเพื่อเยาวชน จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี
- ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒ ด้านศิลปกรรม จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

นายhren หมัดหลี

กรณีปัญหาไทย ด้านเกษตรกรรม

คำประกาศเกียรติคุณ
นายहन หมดหลี
ครุภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม

ครุहन หมดหลี เกิดเมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๑ ที่จังหวัดสงขลา มีความเชื่อว่า มนุษย์ทุกฐานานุกรมสามารถดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุขหากไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่ทำลายผู้อื่น และไม่ทำลายธรรมชาติ ทุกสิ่งมาจากธรรมชาติและกลับคืนสู่ธรรมชาติในที่สุด ในธรรมชาติที่มีพืชพันธุ์ไม้ต่าง ๆ นั้น ก็มีธาตุ ๔ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ เช่นเดียวกับมนุษย์ ธาตุ ๔ นี้ หากมีความสมดุลย์แล้วก็จะเกื้อกูลกันไม่ทำลายกันเอง ด้วยสิ่งที่ค้นพบครุहनจึงได้นำมาปรับประยุกต์ในการคัดเลือกพันธุ์ไม้ นำไม้ผลที่มีลักษณะธาตุเข้ากันได้มาปลูกไว้รวมกันเพื่อให้เกิดการพึ่งพาอาศัยระหว่างไม้ต่างชนิด เมื่อไม้แต่ละชนิดไม่ทำลายกันเองแล้วจะให้ดอกออกผลที่สมบูรณ์ในที่สุด

การที่ ครุहन หมดหลี นำความรู้ด้านเกษตรกรรม ที่ตนเองศึกษา ค้นคว้า ฝึกฝน ปฏิบัติจนประสบความสำเร็จแล้วไปเผยแพร่ สอน ถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นได้เรียนรู้นำไปปฏิบัติจนประสบความสำเร็จเป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒ ด้านเกษตรกรรม ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๕

นายhren หมัดหลี

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม

ครูhren หมัดหลี เป็นผู้เชื่อมต่อภูมิปัญญาบรรพบุรุษ ในความรู้เรื่องธาตุ ๔ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ อันเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญของคนไทยที่ทำให้เกิดความสมดุลในระบบร่างกาย ทำให้ร่างกายเจริญเติบโตสมบูรณ์มาปรับประยุกต์ใช้ในการคัดเลือกพันธุ์ไม้นำมาปลูกรวมกันในส่วน ไม้ต่างชนิดที่มีลักษณะเข้ากันได้ เมื่อปลูกรวมกันจะเกิดการพึ่งพากัน ทำให้สามารถออกดอกผลเต็มเม็ดเต็มหน่วย เป็นการยืนยันว่าทฤษฎีการเกษตรที่คล้อยตามกฎแห่งธรรมชาตินั้นให้ประโยชน์สูงสุดแก่มวลมนุษยชาติทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ชีวิตและการทำงาน

ครูhren มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน บิดามารดามีอาชีพเป็นหมอยาพื้นบ้าน ทำนา ทำสวน รับจ้างทั่วไป ทั้งตัดยาง ทำนา เลี้ยงไก่ และปลูกผัก โดยเฉพาะการทำสวนนั้นทำสวนแบบดั้งเดิมที่เรียกว่า “สวนสมรม” ช่วงเวลาหลังเลิกเรียนใช้เวลาศึกษาศาสนา เมื่อเรียนจบชั้นประถมปีที่ ๔ แล้วเรียนต่อที่โรงเรียนปอเนาะ อ.จะนะ จังหวัดสงขลา เรียนอยู่ ๘ ปี จนมีความรู้ทางศาสนาแตกฉาน เมื่อจบแล้วเดินทางไปศึกษาต่อที่ปอเนาะสุไหงติเบา ประเทศมาเลเซีย เรียนอยู่ ๒ ปี บิดาถึงแก่กรรมจึงเดินทางกลับภูมิลำเนา แต่งงานมีครอบครัวและเป็นครูสอนศาสนาที่บ้านท่ามะม่วงและที่โรงเรียนบุญเจิมประชานุเคราะห์วิทยาอยู่รวม ๓๐ ปี จากนั้นลาออกจากอาชีพครูกลับมาทำสวนและศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องสมุนไพรโดยใช้หลักวิชาการแพทย์แผนไทย

จากการที่เป็นมุสลิมเคร่งครัดในหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม ครูhren หรือที่ใครเรียกว่า “ปะhren” เชื่อว่า วิธีชีวิตของคนเรานั้นขึ้นอยู่กับทางเลือกและสำนึกของตนเอง เราสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นสุขหากไม่เบียดเบียนและทำลายผู้อื่น รวมทั้งไม่ทำลายธรรมชาติเพราะทุกสิ่งมาจากธรรมชาติและจะกลับคืนสู่ธรรมชาติในที่สุด ดังนั้นชีวิตและการทำงานของ “ปะhren” จึงเกี่ยวเนื่องกับศาสนาอันเป็นแนวทางก่อประโยชน์ให้เกิดแก่ทุกฝ่าย

การเรียนรู้

เนื่องจากบรรพบุรุษทำนา ทำสวน ชีวิตของปะหรนจึงคลุกคลีและมีประสบการณ์ด้านการเกษตรมาตั้งแต่วัยเด็ก รวมทั้งบิดาซึ่งเป็นหมอยาอยู่ด้วยจึงทำให้ปะหรนได้รับความรู้เพิ่มเติมในเรื่องสมุนไพรไปด้วย ระหว่างที่ทำนาทำสวนอยู่นั้นสังเกตว่าผลที่ได้รับไม่เต็มที่ แม้จะนำต้นไม้มาปลูกรวมกันมากแต่ให้ผลน้อย จึงได้ศึกษาโดยละเอียดพบว่าไม้ผลหลายชนิดให้ผลในเวลาต่างกัน ถ้านำมาปลูกรวมกันในสวนก็จะสามารถเก็บเกี่ยวผลได้ตลอดปีมีรายได้ตลอดแต่รายได้ที่ได้ก็ไม่มากเท่าที่ควรจะเป็น จึงได้ศึกษาการปลูกพืชผลที่ต่างกันมาไว้รวมกันเพิ่มเติมโดยละเอียด ค้นพบว่าต้นไม้ก็มีธาตุธรรมชาติเช่นเดียวกับธรรมชาติของมนุษย์ คือมีธาตุดิน น้ำ ลม ไฟ ในร่างกายมนุษย์นั้นหากธาตุสมดุลก็จะเจริญแข็งแรง ต้นไม้ก็จะมีลักษณะเช่นเดียวกัน เมื่อค้นพบได้แล้วจึงใช้ความรู้เรื่องธาตุ ๔ มาเป็นหลักในการคัดพันธุ์ไม้ นำไม้ผลที่มีลักษณะเข้ากันได้มาปลูกไว้ด้วยกันเพื่อให้เกิดการพึ่งพาอาศัยระหว่างไม้ต่างชนิด เมื่อไม้แต่ละชนิดไม่ทำลายกันเองแล้วก็ให้ดอกผลอุดมสมบูรณ์

วิธีทดลองของปะหรนว่าต้นไม้มีธาตุประเภทใดก็คือ นำส่วนใดส่วนหนึ่งของลำต้นมาเกี่ยวดู ต้นไม้ส่วนใหญ่จะมีรสมากกว่าหนึ่งรส เกี่ยวครั้งแรกจะได้รสฝาด แต่เมื่อเวลาผ่านไปสักครู่จะออกรสหวานหรือจืด ไม้ที่มีรสฝาดแสดงว่ามีธาตุลม รสจืดเป็นธาตุน้ำ รสเผ็ดหรือร้อนจะเป็นธาตุไฟ หากรสจืดกับขมจะมีธาตุดิน เช่น มังคุดมีธาตุดินกับธาตุน้ำมาก ธาตุลมและธาตุไฟมีน้อย ยางพารามีธาตุไฟมาก และกล้วยมีธาตุน้ำมาก เป็นต้น

นอกจากนี้ยังสังเกตเพิ่มเติมว่าระยะห่างหรือระยะการปลูกพืชก็มีส่วนสำคัญ ทำให้ได้ผลดีเช่นกัน โดยอาศัยหลักเกณฑ์สำคัญ ๒ ประการคือ

๑. ความต่างระดับของพืช : ในหลุมหนึ่งจะปลูกไม้ผลหลักของสวนลงไป ๓ ชนิด ได้แก่ ทูเรียน ลางสาด มังคุด ไม้เมื่อโตเต็มที่แล้วทุเรียนจะอยู่สูงสุด ถัดมาคือ ลางสาด และมังคุดตามลำดับ ลางสาดแม้จะมีธาตุใกล้เคียงกับมังคุดแต่ให้ผลต่างกันจึงไม่กระทบกัน ประกอบกับมังคุดเป็นพืชชาตุน้ำและธาตุดินจึงเอื้อต่อการให้ผลของลางสาด และทุเรียนสามารถอยู่ร่วมกันได้ดี

๒. การให้ดอกผลของพืช : ไม้ผลทั่วไปออกผล ๒ ลักษณะ ลักษณะแรกจะให้ผลบริเวณปลายกิ่ง อาทิ มังคุด เงาะ สะตอ บางชนิดให้ผลบริเวณลำต้นหรือกิ่ง อาทิ ทูเรียน จำปาตะ ลางสาด การนำไม้ผลในลักษณะแรกมาปลูกรวมกันต้องจัดระยะให้เหมาะสม โดยต้องไม่ให้ทรงพุ่มของไม้แต่ละชนิดอยู่ติดหรือซ้อนกัน ส่วนไม้ที่ให้ผลบริเวณลำต้นหรือกิ่งสามารถปลูกต้นติดกันได้

ในการดูแลไม้เหล่านี้ใช้ปุ๋ยจากธรรมชาติ เช่น หญ้า ไม้ผุ และมูลสัตว์ รวมทั้งการสังเกตธรรมชาติของต้นไม้ว่ามีความสัมพันธ์และพึ่งพาอาศัยกันได้ ต้นไม้บางชนิดช่วยให้

ไม้ไผ่กล้าเคียงปราศจากโรคและศัตรูรบกวน ที่ชัดเจนที่สุดคือม้งคุด ม้งคุดเป็นไม้ธาดูดินและธาตุน้ำคลุมพีชอื่นได้ เพราะม้งคุดมียางออกจากลำต้น ขางนี้ไม่มีแมลงมากัดกิน แสดงว่าในตัวยางมีตัวยางบางชนิดอยู่ ดังนั้นขางม้งคุดจึงให้ประโยชน์ต่อต้นไม้ไผ่กล้าเคียง

ปะหรนได้ใช้ชีวิตศึกษาสิ่งเหล่านี้มากกว่า ๓๐ ปี แต่เดิมที่เคยทำสวนผลไม้บนเนื้อที่ ๑๐ ไร่ ก็สามารถขยายที่ทำกินออกไปได้ถึง ๗๐ ไร่ ปลูกไม้ผลมากกว่า ๑๕ ชนิด อันได้แก่ ทูเรียน จำปาตะ สะตอ ลางสาต ละมุด ฝรั่ง ม้งคุด เงาะ มะพร้าว มะนาว มะขาม กาแฟ ใผ่ตง ขนุน กระท้อน พริกไทย เนียง และพีชโตเร็ว ได้แก่ จวง และเมี่ยงอาม

ครูของคนยาก :

เกษตรกรส่วนใหญ่ยากจนมีทุนน้อย ทำการเพาะปลูกต้องเร่งให้เกิดผลผลิตเพื่อกินและขายเลี้ยงครอบครัว องค์กรความรู้ที่ได้จากการทดลอง สังเกต และนำมาปฏิบัติจนเกิดประโยชน์ความรู้เหล่านี้ปะหรนได้นำมาสอน ถ่ายทอดวิธีการให้แก่เกษตรกรว่าขั้นแรกปลูกไม้ล้มลุกก่อน เช่น พริก มะเขือ ผัก กล้วย เป็นต้น ประมาณ ๓ เดือน เมื่อถึงเดือนที่ ๖ ครอบครัวจะมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ขั้นต่อมาคือปลูกไม้ยืนต้นลงในดินเพื่อให้ผลผลิตในระยะยาว ระหว่างที่รอไม้ออกลูกต้อง “กินกึ่ง” ของไม้เหล่านี้ นั่นก็คือการขยายพันธุ์ไม้ทั้งติดตา ตอน ต่อกิ่ง เสียบยอด ด้วยวิธีนี้จะสามารถแก้ปัญหาความยากจนได้

การถ่ายทอดความรู้

จากองค์ความรู้ของปะหรนทำให้มีผู้สนใจเดินทางมาจากจังหวัดต่างๆ นอกเหนือจาก นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปในจังหวัดที่มาขอเรียนรู้ได้อย่างสม่ำเสมอ การสอนและการกำหนดองค์ความรู้มีหลากหลายรูปแบบทั้ง

- การบรรยาย
- สัมมนา
- การใช้สื่อเช่น วิทยุทัศน์ การสาธิต ประกอบการสอนและเผยแพร่ผลงาน

ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับระดับของกลุ่มเป้าหมายที่มาขอรับการเรียนรู้ และด้วยความ เป็นครูของปะหรน ปะหรนเองได้ติดตามไปดูงาน ดูสวนของเขาเหล่านี้ตามสถานที่ต่างๆ เป็นประจำเพื่อให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดสามารถ นำความรู้ที่ได้รับ ได้เรียนรู้ ได้เห็น ได้ฝึกปฏิบัติไปใช้งานเกิดผลประสพผลสำเร็จทุกราย

การที่ครูหรน หมัดหลี เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม เป็นบุคคลผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒

ครูหรรณ หมดหลี ปัจจุบันอายุ ๗๔ ปี เกิดเมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๗๑ ที่ ตำบลท่าชะมวง อ.รัตภูมิ จังหวัดสงขลา เป็นบุตรนายแห้ว และนางมาเรียะ หมดหลี สมรสกับนางสาวเหรียญน หนูแดง มีบุตรธิดา จำนวน ๑๑ คน บุตรชาย ๔ คน และบุตรหญิง ๗ คน

การศึกษา

- จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนบ้านลวดลาย อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. ๒๕๘๖

เกียรติคุณที่ได้รับ

- ปี พ.ศ. ๒๕๓๖ คนดีศรีสังคม
- ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒ ด้านเกษตรกรรม
จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

นายหะมะ แบลือแบ

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (สาขาการแสดงดิเกฮูลู)

คำประกาศเกียรติคุณ

นายหะมะ แบลือแบ

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (สาขาการแสดงดิเกฮูลู)

ครูหะมะ แบลือแบ เกิดเมื่อวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๒ ที่จังหวัดยะลา เป็นผู้สืบทอดมรดกวัฒนธรรมด้านการแสดงดิเกฮูลู ซึ่งเป็นการแสดงมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นผู้แต่งเพลงและทำนองเพลงประกอบการร้อง ๒ ภาษา คือภาษายาวีและภาษาไทย สามารถเป็นสื่อสร้างความเข้าใจและเชื่อมความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศไทยและประเทศมาเลเซีย ดิเกฮูลูมิได้มีไว้เพื่อความบันเทิงเท่านั้นแต่ในบทร้องและทำนองได้แทรกสาระอันเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและสังคมในการดำเนินชีวิต เป็นศิลปะการแสดงที่เป็นสื่อรณรงค์ในเรื่องการศึกษา การป้องกันยาเสพติดและความมั่นคงของประเทศชาติ จากความสามารถได้รับยกย่องเป็นศิลปินดีเด่นของจังหวัดยะลา และเป็นประธานชมรมดิเกฮูลูจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อส่งเสริมพัฒนาศิลปะการแสดงพื้นบ้านแขนงนี้ให้เป็นที่ยอมรับและคงอยู่สืบไป

การที่ ครูหะมะ แบลือแบ นำความรู้ด้านศิลปกรรม (สาขาการแสดงดิเกฮูลู) ที่ตนเองศึกษาค้นคว้า ฝึกฝน ปฏิบัติจนประสบความสำเร็จแล้วไปเผยแพร่ สอน ถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นได้เรียนรู้นำไปปฏิบัติจนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒ ด้านศิลปกรรม (สาขาการแสดงดิเกฮูลู) ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๕

นายหะมะ แบลือแบ

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (สาขาการแสดงดิเกฮูลู)

ครูหะมะ แบลือแบ จากตำบลบาโร๊ะ จังหวัดยะลา เป็นบุคคลที่ได้รับการยกย่องจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนว่าเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญอย่างยิ่งในด้านศิลปกรรม สาขาการแสดงดิเกฮูลู ที่ใช้บทร้องประกอบการแสดงเป็น ๒ ภาษา คือภาษาไทยผสมผสานกับภาษามลายูท้องถิ่น ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส) เป็นผู้สืบทอดภูมิปัญญาการแสดงและพิทักษ์ดิเกฮูลูให้สืบทอดถึงปัจจุบัน ได้ใช้ความรู้ด้านการแสดงดิเกฮูลู ช่วยงานทางราชการในการรณรงค์ทั้งในเรื่องการศึกษา การป้องกันยาเสพติดและกิจกรรมทางด้านความมั่นคง รวมทั้งเป็นผู้จัดทำประกอบการแสดงดิเกฮูลู สำหรับการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพโดยใช้ศิลปะนาฏศิลป์พื้นบ้านภาคใต้ให้กับศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ และเผยแพร่ เป็นมาตรฐานมาจนถึงปัจจุบัน

การศึกษา ชีวิต และการทำงาน

ครูหะมะ แบลือแบ เกิดในครอบครัวเกษตรกรจบการศึกษาในระบบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ จากโรงเรียนราษฎร์อุทิศ (บ้านปูแล) หลังจากนั้นได้ศึกษานอกระบบจบหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ ระดับ ๓ และหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ ระดับ ๔ จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดยะลา เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๖ และ พ.ศ. ๒๕๔๓ ตามลำดับ ครูหะมะเกิดแรงบันดาลใจสนใจในศิลปะการแสดง ในขณะที่เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ได้ไปชมการแสดงดิเกฮูลู คณะนายกุ่มะตาลอ ดิเกฮูลูจากอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ในงานประจำปีของอำเภอ ต่อมาเริ่มฝึกการแสดงโดยชักชวนเพื่อนๆ ในโรงเรียนฝึกแสดงเลียนแบบการ

แสดงดิเกสสุรุ่นพี่ ฝึกซ้อมประกอบดนตรี ซึ่งประกอบด้วย รำมะนา ๑ คู่ ช้องใหญ่ ๑ ลูก โหม่ง ๑ คู่ ลูกแซ็ก ๑ คู่ ฉิ่ง ๑ คู่ จนเกิดความชำนาญและได้ออกแสดงครั้งแรกให้เพื่อนนักเรียนชม และได้พัฒนาการแสดงตลอดเวลา จนเป็นที่ยอมรับและเป็นที่ยอมรับทั่วไป ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ได้จัดตั้งคณะ “ดิเกสสุ” ชื่อ คณะ “มะ ลูกทุ่ง” หรือ “มะ ยะหา” ตระเวนแสดงทั่วพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ชื่อเสียงผลงานเป็นที่รู้จัก ได้รับความนิยมนอกจากประชาชนเป็นอันมาก นับแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๗ จนถึงปัจจุบัน คณะดิเกสสุ “มะ ยะหา” ได้รับเชิญจากสถานีโทรทัศน์ช่อง ๑๑ หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา กรมประชาสัมพันธ์ ให้แสดง “ดิเกสสุ” วรรณคดีในเรื่องต่างๆ ได้แก่ เรื่อง การศึกษา การต่อต้านยาเสพติด ภัยโรคเอดส์ การรักประเทศชาติ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และอื่นๆ เป็นประจำทุกปี นอกจากนี้ยังได้รับเชิญจากกองกิจการพลเรือน กองบัญชาการผสมพลเรือนตำรวจทหารที่ ๔๓ (พตท. ๔๓) ร่วมกับโครงการทักษิณพัฒนากองทัพบกภาคที่ ๔ ได้ประสานขอความร่วมมือให้คณะดิเกสสุ “มะ ยะหา” ไปแสดงให้ประชาชนในพื้นที่เป้าหมายตามที่กองทัพกำหนด ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้เพื่อใช้ศิลปะการแสดงพื้นบ้านเป็นสื่อเชิญชวนวรรณคดีในด้านสังคม และจิตวิทยามวลชน เป็นการช่วยเหลือกิจกรรมของรัฐโดยไม่คิดค่าตอบแทนอีกด้วย

ในการแสดงนั้น ครูหะมะเป็นผู้แต่งเนื้อร้องและทำนองเพลงประกอบการร้อง ๒ ภาษา คือภาษายาวีและภาษาไทย นับว่าเป็นการเชื่อมระหว่าง ๒ วัฒนธรรม คือวัฒนธรรมไทย เข้ากับวัฒนธรรมของมุสลิมได้อย่างกลมกลืน ผลงานเป็นที่ชื่นชอบของผู้ชมทั้ง ๒ ประเทศ และมีการบันทึกเป็น VCD และวีดิทัศน์จากบริษัทแผ่นเสียงของประเทศไทยและของประเทศมาเลเซีย เช่น บริษัทแผ่นเสียงโรต้า บริษัทสตาร์เรคคอร์ดปัตตานี และบริษัท S.C. STUDIO เป็นต้น

จากประสบการณ์ที่ได้คลุกคลีกับสังคมการแสดงในวงวิชาชีพศิลปิน ทำให้เข้าใจสภาพปัญหา ความมั่นคงในอาชีพการแสดงของศิลปินเป็นอย่างดี ครูหะมะจึงเป็นแกนนำร่วมกับ

สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา ๒ จัดประชุมสัมมนาหัวหน้าคณะกรรมการแสดงพื้นบ้านดิเกสสุ จังหวัดชายแดนภาคใต้ขึ้นผลจากการประชุมดังกล่าวมีผลให้จัดตั้ง “ชมรมดิเกสสุจังหวัดชายแดนภาคใต้” ขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ครูหะมะแบบลือแบ ได้รับคัดเลือกเป็นประธานชมรม วัตถุประสงค์ของชมรมเพื่อให้การส่งเสริมและจัดสวัสดิการแก่สมาชิกตลอดจนพัฒนาการแสดงศิลปะพื้นบ้านดิเกสสุให้ได้รับความนิยมนเป็นที่ยอมรับแก่สังคมทุกวงการ

การเรียนรู้

การเป็นดิเกส্তুที่มีชื่อเสียงเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ต้องมีปฏิภาณไหวพริบในการแสดงให้เป็นที่ถูกใจผู้ชม ต้องสร้างสรรค์ผลงานใหม่ๆ ต้องปรับประยุกต์การแสดงให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและกาลเวลา จากประสบการณ์ของครูหะมะที่เอาชนะคู่แข่งในการแข่งขันประชันดิเกส্তুกับรุ่นพี่และรุ่นเดียวกันที่มีชื่อเสียง อาทิ คณะเปาะเยะ อาเนาะซึ่งอ คณะมะรุโชะ และคณะอื่นๆ อีกหลายคณะ ทำให้ครูหะมะสั่งสมประสบการณ์และพัฒนาการแสดงเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับครูหะมะสามารถพูดอ่านภาษาไทยและภาษายาวีได้คล่องแคล่ว จึงมีโอกาสศึกษาหาความรู้จากแหล่งต่างๆ ได้สะดวก การเป็นอาสาสมัครของหน่วยงานในกระทรวงต่างๆ ก็สามารถนำความรู้ที่ได้มาจัดทำเป็นบทร้อง บทเพลง ประกอบการแสดงได้เป็นอย่างดี ทำให้ผลงานทั้งบทร้อง ทำนองเปี่ยมด้วยสาระที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน และสังคมอย่างแท้จริง โดยเฉพาะการส่งเสริมงานกิจกรรมความมั่นคงของรัฐในภูมิภาค เป็นการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐกับประชาชน และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน อันเป็นหน้าที่ที่ครูหะมะถือว่าต้องกระทำทุกครั้งที่ตนแสดง

องค์ความรู้

จากการที่ครูหะมะ แบลือแบ ออกแสดงดิเกส্তু ไปทั่วจังหวัดชายแดนภาคใต้ และบางรัฐในประเทศมาเลเซียทำให้ได้รับการยกย่องเป็นศิลปินดีเด่น สาขาการแสดงดิเกส্তুของจังหวัดยะลา และมีผู้ฝากตัวเป็นศิษย์จำนวนมาก จนต้องจัดตั้ง “ศูนย์การเรียนรู้ดิเกส্তু” ขึ้นในบริเวณบ้านพัก รับถ่ายทอดให้ความรู้แก่นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปทั้งในจังหวัดยะลา และจังหวัดใกล้เคียง องค์ความรู้ที่ถ่ายทอดให้แก่ผู้สนใจนั้น โดยสรุปมีดังนี้

๑. ความสำคัญของดิเกส্তু
๒. ความเป็นมาของดิเกส্তু
๓. ดนตรีประกอบการแสดงดิเกส্তু
๔. การแต่งกลอนดิเกส্তু
๕. ขั้นตอนการแสดงดิเกส্তু
๖. บทบาทหน้าที่ของหัวหน้าคณะและ

ลูกคู่ดิเกส্তু และ

๗. จริยธรรมของดิเกส্তু

การถ่ายทอดความรู้

ครูหะมะ แบลือแบ ถ่ายทอดความรู้แก่ศิษย์โดยมีขบวนการและวิธีการสอนดังนี้

๑. ฟังร้องตามบทหรือเพลงของดิเกสุลูรุ่นพี่
๒. ฟังร้องตามบทหรือบทเพลงที่มอบหมายให้ฝึกท่องพร้อมทั้งฟังแถบบันทึกเสียง โดยฝึกที่ศูนย์การเรียนและที่บ้านของแต่ละคน
๓. ฟังร้องบทหรือและบทเพลงประกอบดนตรีดิเกสุลู
๔. ฟังร้องบทหรือและบทเพลงประกอบดนตรีและท่าทาง
๕. ฟังร้องเพลงลูกทุ่งยอดนิยมและเพลงใหม่ที่ถนัด
๖. ฝึกแต่งกลอนดิเกสุลู
๗. ฝึกกิริยามารยาทการปฏิบัติตนบนเวทีและการดำเนินชีวิตในฐานะนักแสดงดิเกสุลู
๘. ฝึกออกเสียงให้ไพเราะ การถนอมเสียง การเล่นลูกคอ ให้เหมาะสม
๙. ฝึกการแก้ปัญหา ที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการแสดงหรือการเดินทาง
๑๐. ฝึกการบริหารการปกครองคณะดิเกสุลู

ลูกศิษย์ของครูหะมะที่เรียนจบหลักสูตรจะมีงานแสดงอย่างสม่ำเสมอและสามารถประกอบอาชีพได้ โดยเริ่มจากการเป็นลูกคู่ นักร้องประจำคณะ และหัวหน้าคณะตามลำดับ

ครูหะมะ แบลือแบ เป็นศิลปินที่มีความสามารถในการแสดงดิเกสุลูอย่างแท้จริง เพราะบทเพลง ร้องและทำนองที่ใช้แสดงดิเกสุลูของคณะ ครูหะมะ เป็นผู้ประพันธ์เองทั้งสิ้น เมื่อประพันธ์แล้วยังมอบให้ศิษย์นำไปใช้ประกอบการแสดงอีกด้วย

เนื้อหาการถ่ายทอดความรู้

เนื้อหาที่ครูหะมะ ถ่ายทอดความรู้ในการแสดงดิเกสุลู นอกจากเนื้อหาเพื่อความบันเทิงแล้ว ยังมีเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวันอยู่ด้วย ได้แก่

๑. ความสามัคคี
๒. การปกครองระบอบประชาธิปไตย
๓. การตอบแทนบุญคุณของแผ่นดินเกิด
๔. การศึกษาหาความรู้
๕. สิ่งเสพติดให้โทษ
๖. โรคเอดส์

ตัวอย่างเนื้อหาที่เกี่ยวกับ “ความสามัคคี” ที่ครูหะมะ ถือปฏิบัติมาตลอดชีวิตการแสดงดิเกสุลู ก็คือ “หากหงายฝ่ามือของเราขึ้นดู จะมองเห็นนิ้ว

ทั้ง ๕ เป็นอิสระจากกัน ไม่สามารถหยิบจับอะไรได้ แต่หากเราใช้พลังฝ่ามือบังคับให้นิ้วมือทั้ง ๕ เคลื่อนไหวเข้าหากัน นิ้วมือนั้นจะมีพลัง สามารถหยิบจับทุกอย่างได้อย่างมั่นคง นิ้วมือก็เหมือนกับคนที่อยู่อย่างโดดเดี่ยว ปราศจากพลังแต่เมื่อเคลื่อนมาใกล้กันเมื่อใด นิ้วทั้ง ๕ จะกลายเป็นพลังขึ้นมาทันที และสามารถสร้างประโยชน์ให้แก่สังคมได้อย่างมากมาย”

วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครูหะมะ แบลือแบ มีวิธีการถ่ายทอดความรู้ให้แก่บุคคลต่างๆ เป็น ๒ ลักษณะ กล่าวคือ

๑. บุคคลที่ฝากตัวเป็นศิษย์ ถ่ายทอดความรู้โดย
 - ๑.๑ การบรรยาย
 - ๑.๒ การสาธิต
 - ๑.๓ การปฏิบัติรายกลุ่ม
 - ๑.๔ การปฏิบัติรายบุคคล
 - ๑.๕ การใช้สื่อการสอนประกอบ
๒. ประชาชนทั่วไป
 - ๒.๑ การบรรยายและอภิปราย
 - ๒.๒ การถ่ายทอดผ่านสื่อวิทยุและโทรทัศน์
 - ๒.๓ การให้คำปรึกษา
 - ๒.๔ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
 - ๒.๕ การเป็นกรรมการตัดสินการประกวดศิลปะ

การที่ครูหะมะ แบลือแบ เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านศิลปกรรม สาขาศิลปะ เป็นบุคคลผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๒

ครุหะมะ แบลือแบ ปัจจุบันอายุ ๕๓ ปี เกิดเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๒ ที่ตำบลบาโร๊ะ อำเภอยะหา จังหวัดยะลา เป็นบุตรนายเจ๊ะหะมะ นางมือแย สมรสกับนางสาวซง सा และมีบุตรหญิง ๓ คน เมื่อนางซงถึงแก่กรรม สมรสใหม่กับนางสาวต่วนสาณิชา ปาแซ มีบุตรชาย ๑ คน

การศึกษา

- พ.ศ. ๒๕๐๔ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนราษฎร์อุทิศ (บ้านปูแล) อำเภอยะหา จังหวัดยะลา
- พ.ศ. ๒๕๑๖ หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ระดับ ๓ กรมการศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดยะลา
- พ.ศ. ๒๕๔๓ หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ระดับ ๔ กรมการศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดยะลา

เกียรติคุณที่ได้รับ

- พ.ศ. ๒๕๓๓ อาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนดีเด่น
- พ.ศ. ๒๕๓๕ วิทยากรศิลปป็นพื้นบ้านดีเด่น แขนงศิลปะการแสดงดิเกฮูลู
- พ.ศ. ๒๕๔๒ ศิลปินดีเด่น สาขาศิลปะการแสดงดิเกฮูลู จังหวัดยะลา ผู้นำชุมชนด้านศิลปะท้องถิ่น สาขาการแสดงดิเกฮูลู
- พ.ศ. ๒๕๔๓ ผู้มีผลงานดีเด่นด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น ประเภทการแสดงดิเกฮูลู ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จัดการศึกษานอกโรงเรียนดีเด่น สาขาการแสดงดิเกฮูลู
- พ.ศ. ๒๕๔๔ พ่อตัวอย่างแห่งชาติ
- พ.ศ. ๒๕๔๕ ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒ ด้านศิลปกรรม (สาขาการแสดงดิเกฮูลู) จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

นายอิม จันทร์ชุม

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (การแกะหนังตะลุง)

คำประกาศเกียรติคุณ
นายอิม จันท์ชুম

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (การแกะหนังตะลุง)

ครูอิม จันท์ชুম เกิดเมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ ที่จังหวัดสงขลา เป็นผู้เห็นคุณค่าของ ศิลปะพื้นบ้านด้านการแกะหนังตะลุงอันเป็นภูมิปัญญาไทยที่สำคัญที่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดสืบต่อกันมา จึง ใช้ความสามารถของตนซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็น “บรมครูแกะหนังตะลุงของภาคใต้” หากกลยุทธ์ในการ สืบสานมรดกทางวัฒนธรรมของชาติไว้โดยการเพิ่มมูลค่าและคุณค่าให้แก่หนังตะลุง โดยปรับรูปแบบ “หนังตะลุง” ซึ่งผู้ชมมักคิดว่าจะนำมาใช้เพื่อการแสดงเพียงประการเดียวนั้น ให้มีประโยชน์ใช้สอยที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของตลาด สามารถนำไปประดับตกแต่งไว้ตามสถานที่ต่างๆ ได้อย่าง สวยงาม เป็นที่รู้จักทั้งในประเทศและต่างประเทศ เป็นการรักษาภูมิปัญญาไทยด้านการแกะหนังตะลุงให้ คงอยู่ และเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ผลิตภัณฑ์ทางด้านวัฒนธรรม

การที่ครูอิม จันท์ชুম นำความรู้ด้านศิลปกรรม (การแกะหนังตะลุง) ที่ตนเองศึกษา ค้นคว้า ฝึกฝน ปฏิบัติจนประสบความสำเร็จแล้วไปเผยแพร่ สอน ถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นได้เรียนรู้นำไปปฏิบัติจน ประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องจากสำนักงานคณะกรรมการการ ศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒ ด้านศิลปกรรม (การแกะหนังตะลุง) ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๕

นายอิม จันทร์ชুম

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (การแกะหนังตะลุง)

ครุอิม จันทร์ชุม ได้รับการยกย่องว่าเป็น “บรมครูแกะหนังตะลุงของภาคใต้” เป็นผู้เห็นคุณค่าของศิลปะพื้นบ้านด้านการแกะหนังตะลุง อันเป็นศิลปะเก่าแก่ซึ่งนับวันจะถูกกลดคุณค่าและหมดความนิยมในที่สุด จึงได้หาวิธีการสืบสานมรดกวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติไว้โดยการพัฒนารูปแบบเพิ่มมูลค่าและคุณค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ โดยปรับรูปแบบให้มีประโยชน์ใช้สอยที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดสามารถนำ “หนังตะลุง” ไปประดับตกแต่งไว้ตามสถานที่ต่าง ๆ ให้มีผู้รักและชื่นชมอย่างแพร่หลาย ด้วยแนวคิดดังกล่าวทำให้หนังตะลุงเป็นที่รู้จักทั้งในประเทศและต่างประเทศ สามารถสืบทอดภูมิปัญญาอันทรงคุณค่านี้ไว้ได้

ชีวิตและผลงาน

เมื่อครุอิม จันทร์ชุม อายุได้ ๗ ปี มารดาเสียชีวิต บิดาจึงนำลูก ๆ ไปฝากไว้กับญาติก่อนเดินทางไปทำงานที่ตำบลตะเคียนชะ อำเภอร่อนนุช โดยครุอิมได้รับอุปการะจากผู้เป็นลุง คือครุปลอด ชูศรี ผู้แกะหนังตะลุงชื่อดังของภาคใต้ จากจุดนี้เองที่เป็นแรงกระตุ้นสำคัญให้ครุอิมมีโอกาสได้ซึมซับความรู้ในการแกะหนังตะลุงเพราะอยู่ในแวดวงของหนังตะลุงมาตั้งแต่เด็ก เมื่ออาศัยอยู่กับลุงปลอด ชูศรีระยะหนึ่ง ไปฝากตัวเป็นศิษย์ท่านพระครูเรือง ปุณฺณสุโร เจ้าอาวาสวัดหัววัง อำเภอร่อนนุช จังหวัดสงขลา ท่านพระครูเรืองได้ให้ความเมตตาชุบเลี้ยง อบรมจนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ที่โรงเรียนวัดหัววังเรืองประชา และเนื่องจากเป็นผู้มีความประพฤติดี ขยัน ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน จึงเป็นที่รักใคร่ของท่านพระครูเรืองเป็นอันมาก ครุอิมได้รับคำสอนข้อคิดเตือนใจจากท่านพระครูเรื่อนนำมาใช้

ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติให้เป็นคนดีมีคุณค่าจนทุกวันนี้หลายเรื่อง ยกตัวอย่าง เช่น ท่านพระครูเรื่อง จะสอนอยู่เสมอว่า “จงทำตัวให้เป็นพึงอย่าทำตัวเป็นแมลงวัน” เป็นต้น

หลังจากจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ อายุได้ ๑๒ ปี กลับไปอยู่กับลุงพลอด ชูศรี อีกครั้ง ครั้งนี้ดูเห็นว่ามียุพสมควรได้เรียนหนังสือมาบ้างแล้ว ประกอบกับความเมตตาและเห็นแววด้านศิลปะของครูอิมว่าจักเป็นผู้สืบทอดวิชาการแกะหนังตะลุงต่อไปได้ จึงเริ่มสอนวิชาการแกะหนังตะลุงให้กับครูอิม โดยเริ่มสอนเป็นขั้น ๆ นับตั้งแต่ :

ขั้นที่ ๑ : การฝึกวาดรูป วาดตัวหนังตะลุง ไล่กันกลายไทย แล้วแกะออกมาเป็นตัวหนังตะลุง

ขั้นที่ ๒ : การฝึกการปั้นรูปคน และรูปสัตว์ต่าง ๆ ด้วยดินเหนียว

ขั้นที่ ๓ : การแกะสลักไม้เป็นรูปต่าง ๆ เช่น กล่องบุหรี หมวก ไม้เท้า เป็นต้น ด้วยความที่เป็นผู้มีแนวทางด้านศิลปะอยู่แล้ว ฝึกฝนเรียนอยู่เพียง ๒ ปี ครูอิมก็สามารถแกะหนังตะลุงออกจำหน่ายตามสถานที่ต่าง ๆ ได้ ในขณะเดียวกันก็ได้ฝึกฝนหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองในการฝึกเขียนรูปลงบนกระดาษจนเกิดความชำนาญไปพร้อมกัน

การเรียนรู้และการค้นพบตัวเอง

เมื่ออายุได้ ๑๕ ปี ออกเดินทางไปจำหน่ายและรับจ้างแกะหนังตะลุงในที่ต่าง ๆ จนมาถึงบ้านทะเลน้อย ตำบลทะเลน้อย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ได้พบกับโนราห์ “ยอม” ซึ่งเป็นโนราห์มีชื่อเสียงของบ้านทะเลน้อย โนราห์ยอมชวนครูอิมเข้าฝึกรำโนราห์ โดยมีโนราห์ “ซ่ง” เป็นครูฝึกสอนท่ารำ ด้วยวัยหนุ่มทำให้ครูอิมเห็นดีเห็นงามและอยากแสวงหาประสบการณ์เพิ่มเติมประกอบกับค่านิยมของทางใต้สมัยก่อนนิยมคนเป็น “ลักเลง” (ความสามารถทางศิลปโดยเฉพาโนราห์เป็นที่ชื่นชอบของพ่อแม่และหนุ่มสาว) ดังเพลงกล่อมเด็กของปักษีไต้บทหนึ่งว่า

“โลกสาวเหอ โลกชาวเริ่มตื่นสุด
ตัวขาวสำอางอย่างดอกพุด นางแม่หวงไว้ให้โนราห์
น้ำขันไม่ให้โลกอาบ แย่งหยาบไม่ให้โลกทา
นางแม่หวงไว้ให้โนราห์ ตอได้อีมาขอ”

เมื่อมีความชำนาญในการรำแล้ว โนราห์อิมก็ไปรำออกโรงกับโนราห์ยก ชาวทะเลน้อย และรำอยู่กับโนราห์เอบอยู่หลายปี แต่ในที่สุดก็เลิกกลับมาแกะหนังตะลุงตามเดิม

ครูอิม จันท์ชุม นอกจากจะมีความสามารถในการแกะหนังตะลุงแล้ว ยังมีความสามารถในการ

รำโนราห์ การพากย์หนังตะลุง การปั้น การเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนัง มีผลงานจิตรกรรมไว้ที่ฝาผนังโบสถ์ วัดท่าลาด อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง และที่วัดแจ้ง อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา อีกด้วย

จากการที่ครูอิม ได้แกะหนังตะลุงให้กับนายหนังตะลุงหลายท่านและนำรูปหนังตะลุงไปจำหน่ายในที่ต่างๆ ทำให้ชื่อเสียงของครูอิมเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง ประกอบกับงานฝีมือของครูอิม เป็นงานฝีมือประณีต เป็นศิลปะชั้นครู จึงมีผู้นิยมสั่งรูปหนังตะลุงมากมาย รวมทั้งได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้สาธิตการแกะหนังตะลุงถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ รวมทั้งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้แกะหนังตะลุงฝีมือเยี่ยม เป็นบรมครูแกะหนังตะลุงของภาคใต้ นอกจากนี้ผลงานจะเป็นที่ยอมรับในประเทศไทยแล้วก็ยังเป็นที่น่าสนใจและต้องการของชาวต่างประเทศ ดังจะเห็นได้จากมีการติดต่อให้ครูอิมไปสอนการแกะสลักรูปหนังตะลุง และกนกกลายไทยโดยจะให้ค่าตอบแทนเป็นมูลค่าหลายล้านบาท แต่ครูอิมเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาด้านการแกะหนังตะลุงที่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดสืบต่อกันมาจนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ครูอิมจึงต้องการจะสืบทอดมรดกอันล้ำค่านี้ไว้ให้แก่คนไทยสืบไป

การถ่ายทอดความรู้และวิธีการถ่ายทอด

จากการที่ได้ฝึกฝนหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองจนเกิดความชำนาญ และได้พัฒนาการแกะสลักเป็นขั้นต่อนับตั้งแต่การวาดรูปตัวหนังตะลุง การไล่ลายกนกไทย การฝึกปั้นรูปคน รูปสัตว์ด้วยดินเหนียว และการแกะสลักไม้เป็นรูปต่างๆ ครูอิมได้ทดลองแกะรูปหนังตะลุงออกจำหน่ายได้รับความนิยมนมาก และได้รับการยกย่องจากผู้คนที่ทั่วไป เมื่อทำงานมาได้เป็นระยะเวลาอันยาวนาน ครูอิมได้พบความจริงที่ว่า ศิลปะพื้นบ้านด้านการแกะหนังตะลุงอันเป็นศิลปะที่เก่าแก่นี้กำลังจะสูญหายไป ปัจจุบันเยาวชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเภทนี้เห็นคุณค่าน้อยมาก ครูอิมจึงคิดว่าการทำอาชีพแกะหนังตะลุงอย่างเดียวไม่พอควรจะได้มีการสืบสานงานศิลปกรรมด้านนี้ให้คงอยู่ด้วย วิธีการหนึ่งก็คือต้องมีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด ต้องเพิ่มคุณค่าและมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์เพื่อให้ได้รับความนิยม ดังนั้นครูอิมจึงได้ปรับรูปแบบหนังตะลุงให้มีประโยชน์ใช้สอยเพิ่มเติม ให้สามารถประดับตกแต่งตามสถานที่ต่างๆ ได้ นอกเหนือจากการนำหนังตะลุงมาใช้แสดงเพียงประการเดียว ได้จัดให้มีการรวมตัวของสมาชิก จัดเป็นกลุ่มอาสาสมัครผลิตภัณฑ์การแกะหนังตะลุงเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาการแกะหนัง และถ่ายทอดความรู้ให้แก่บุตร ศิษย์ เยาวชน และผู้สนใจทั่วไป โดยเนื้อหาที่ถ่ายทอดจะได้แก่ประวัติและความเป็นมาของหนังตะลุง ชื่อของตัวหนัง

และคุณค่าของหนังตะลุงที่จำเป็นต้องอนุรักษ์ไว้ โดยมีขั้นตอนกระบวนการถ่ายทอด ดังนี้

๑. ให้ความรู้ทางด้านการทำรูปหนัง การลงลายเส้น
๒. การใช้เครื่องมือแกะรูปหนังตะลุง เช่น มีด, ค้อน, ตัดตุ้ ฯลฯ
๓. การล้างหนัง, การฆ่าเชื้อ และการฟอกหนัง
๔. การวาดรูป และการลงสี (ภาพหนังตะลุงที่ใช้ในการแสดง, ภาพเหมือนตามสั่ง)
๕. การลงน้ำมัน

การถ่ายทอดนั้นจะเป็นการถ่ายทอดในลักษณะของการสอน การสาธิตการแกะ และการวาดทุกขั้นตอน ถ่ายทอดความรู้โดยผ่านศิษย์รุ่นพี่ไปยังศิษย์รุ่นน้อง พ่อแม่ที่ทำเป็นแล้วก็ถ่ายทอดไปยังลูก นอกจากนี้ยังเปิดสอนแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา ข้าราชการ และบรรยายในหลายหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน รวมทั้งสาธิตให้ความรู้แก่ผู้ที่สนใจ มาโดยตลอด

นับเป็นเวลามากกว่า ๒๐ ปี ที่ครูอิมได้ช่วยเหลือสังคมและถ่ายทอดความรู้ อุทิศแรงกาย แรงใจ โดยการเปิดสอนการแกะรูปหนังตะลุงที่บ้านให้แก่ผู้ที่มาสมัครตัว เป็นศิษย์ โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายใดๆ เป็นผู้มีคุณสมบัติยึดมั่นในคุณธรรม รัก และ ห่วงแทนในศิลปวัฒนธรรมไทยเป็นชีวิตจิตใจ จึงได้รับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ แก่นักเรียนทุกระดับชั้น ศิษย์สามารถนำความรู้ไปประกอบเป็นอาชีพหลักของครอบครัว ทั้งในพื้นที่จังหวัดสงขลา และพื้นที่ใกล้เคียง นอกจากนี้ยังเป็นผู้สาธิตการแกะสลักรูปหนังตะลุงให้กับสมาชิกศูนย์ศิลปาชีพในงานสำคัญระดับภาคและระดับประเทศมา โดยตลอด

การที่ครูอิม จันทรชุม เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านศิลปกรรม (การแกะหนังตะลุง) เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒

ครูอิม จันทรชুম ปัจจุบันอายุ ๗๐ ปี เกิดเมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ ที่บ้านหัววัง หมู่ที่ ๒ ตำบลบ้านใหม่ อำเภอร่อนนิง จังหวัดสงขลา เป็นบุตรคนที่ ๓ ในจำนวนพี่น้องทั้งหมด ๔ คน ของนายคลัง และนางน่วม จันทรชুম สมรสกับนางสาวสมใจ มีบุตรธิดา ๕ คน บุตรชาย ๓ คน หญิง ๒ คน

การศึกษา

- จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนวัดหัววัง เรืองประชา อำเภอร่อนนิง จังหวัดสงขลา

เกียรติคุณที่ได้รับ

- ปี พ.ศ. ๒๕๒๖ ผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรมของภาคใต้
- ปี พ.ศ. ๒๕๓๑ รับโล่ผู้สาธิตสินค้าหัตถกรรมดีเด่น
- ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒ ด้านศิลปกรรม (การแกะหนังตะลุง)
จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

ภาคผนวก

นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา

ฉบับได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

ความเป็นมา

จากการทบทวนบทเรียนของการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา ได้ข้อสรุปว่า การพัฒนาประเทศไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมไทยเท่าที่ควร ทำให้เกิดปัญหาและภาวะวิกฤตนานาประการ การพัฒนาคนหรือการศึกษาโดยรวมก็เกินไปตามแนวทางของตะวันตกเป็นสำคัญ ฉะนั้น เพื่อให้การพัฒนาคนต่อแต่นี้ไปได้รับการแก้ไขให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมไทย การนำเอาภูมิปัญญาที่สั่งสมไว้ในบ้านเมืองมาใช้เป็นพื้นฐานสำคัญส่วนหนึ่งในการพัฒนาคนหรือการปฏิรูปการศึกษา จึงมีความจำเป็นและสำคัญยิ่งจะต้องนำมิติทางวัฒนธรรมมาใช้ในการพัฒนา

จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการขัดเกลาหลักของสังคมนั้น มิได้เอื้อให้ผู้เรียนส่วนใหญ่เรียนรู้เรื่องราวและภูมิปัญญาของสังคมไทยที่สั่งสมสืบทอดมาในอดีตเท่าที่ควร ยิ่งไปกว่านั้นการนำภูมิปัญญามาใช้ในการจัดการศึกษา ผู้รู้ก็มีจำนวนจำกัดและส่วนใหญ่ก็สูงอายุ มีแต่จะล่วงลับไป ความรู้ความชำนาญที่สั่งสมไว้ก็ดับสูญตามไปด้วย

อย่างไรก็ดีการนำเรื่องภูมิปัญญาไทยมาผสมผสานเข้าสู่ระบบการศึกษาเพื่อสังคมที่ดีขึ้น จะต้องคำนึงถึงธรรมชาติของภูมิปัญญาที่มีลักษณะเป็นพลวัต และจำเป็นต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้คนแต่ละยุคแต่ละสมัย ซึ่งการดำเนินงานในเรื่องดังกล่าว มีหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนดำเนินการอยู่บ้างแล้ว แต่นับว่ายังไม่เพียงพอ และยังมีได้ประสานเชื่อมโยงกับกระบวนการเรียนรู้ภูมิปัญญาที่เป็นไปตามธรรมชาติของสังคมทั้งในชนบทและในเมือง

การจัดทำนโยบายและแผนงานส่งเสริมภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา จึงมีเป้าหมายหลักเพื่อให้ภูมิปัญญาถูกนำเข้าสู่ระบบการศึกษาอย่างเหมาะสมและมีเอกภาพเชิงนโยบายในการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อสร้างพลังขับเคลื่อนที่เกิดจากความรอบรู้จัดเจนของคนไทยหลายชั่วคนให้กับสังคมไทยในอนาคต

ขอบเขตและวิธีดำเนินงาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้จัดตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อศึกษาค้นคว้าเรื่องภูมิปัญญา เพื่อผลักดันให้เกิดการเรียนรู้อันพึงประสงค์โดยได้ดำเนินการดังนี้ :

๑. สสำรวจ ศึกษาค้นคว้างานวิจัยและข้อคิดเห็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาในระดับพื้นที่การศึกษาทั้งของไทยและต่างประเทศ แล้ววิเคราะห์ สรุปสาระสำคัญไว้ประกอบการพิจารณา
๒. สัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้รู้ ผู้ชำนาญการ ตลอดจนประชุมสัมมนาระดมความคิด จากประดาผู้รู้
๓. จัดทำร่างนโยบายและแผนงานการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา สำหรับเสนอรัฐบาลใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการฟื้นฟูภูมิปัญญาเพื่อการจัดการศึกษา ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๒

นโยบาย

เพื่อให้ภูมิปัญญาเป็นฐานรากและเป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญส่วนหนึ่งในการพัฒนาคนและการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม จึงได้กำหนดไว้เป็นนโยบายดังนี้

๑. นำภูมิปัญญาเข้าสู่การศึกษาของชาติ โดยเลือกสรรสาระและกระบวนการเรียนรู้ เข้าสู่ระบบการศึกษา ทั้งการศึกษาในโรงเรียน การศึกษานอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย

๒. ยกย่องและเชิดชูเกียรติ “ครุภูมิปัญญา” และสนับสนุนให้มีบทบาทเสริมในการถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกระบบ รวมทั้งให้แบบอย่างและชี้แนะ ด้านวิถีคิด วิธีการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตที่ได้ผ่านการทดสอบมามาก

๓. สนับสนุนการศึกษาวิจัยด้านภูมิปัญญา เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาที่หลากหลายให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

๔. ประมวลคลังข้อมูลเกี่ยวกับสาระ ตระกูล และเครือข่ายภูมิปัญญา ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

ความหมายและขอบข่ายภูมิปัญญาไทย

ภูมิปัญญาไทย หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถและทักษะของคนไทยอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกสรร ประยุกต์ พัฒนา และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย

ภูมิปัญญาไทย มีลักษณะเป็นองค์รวมและมีคุณค่าทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นในวิถีชีวิตไทย ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจเป็นที่มาขององค์ความรู้ที่องงามขึ้นใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการและการปรับตัวในการดำเนินวิถีชีวิตของคนไทย ลักษณะองค์รวมของภูมิปัญญา มีความเด่นชัดในหลายด้าน เช่น

ด้านเกษตรกรรม ได้แก่ ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะและเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวะการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหาการเกษตรด้านการตลาด การแก้ปัญหาด้านการผลิต และการรู้จักปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเกษตร เป็นต้น

ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ได้แก่ การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลิต เพื่อการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรม อันเป็นขบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ ตลอดทั้งการผลิตและการจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงาน ยางพารา กลุ่มโรงสี กลุ่มหัตถกรรม เป็นต้น

ด้านการแพทย์แผนไทย ได้แก่ ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้ เช่น ยาจากสมุนไพรอันมีอยู่หลากหลาย การนวดแผนโบราณ การดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เป็นต้น

ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า การสืบชะตาแม่น้ำ การทำแนวปะการังเทียม การอนุรักษ์ป่าชายเลน การจัดการป่าต้นน้ำและป่าชุมชน เป็นต้น

ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ได้แก่ ความสามารถในการด้านการสะสมและบริหารกองทุนและสวัสดิการชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่ชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในกลุ่ม เช่น การจัดการกองทุนของชุมชนในรูปแบบของสหกรณ์ออมทรัพย์ รวมถึงความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมโดยการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการรักษายาบาลของชุมชน และการจัดระบบสวัสดิการบริการชุมชน

ด้านศิลปกรรม ได้แก่ ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ การละเล่นพื้นบ้าน และนันทนาการ

ด้านภาษาและวรรณกรรม ได้แก่ ความสามารถในการอนุรักษ์และสร้างสรรค์ผลงานด้านภาษา คือ ภาษาถิ่น ภาษาไทยในภูมิภาคต่างๆ รวมถึงด้านวรรณกรรมท้องถิ่นและการจัดทำสารานุกรม ภาษาถิ่น การปริวรรตหนังสือโบราณ การฟื้นฟูการเรียนการสอนภาษาถิ่นของท้องถิ่นต่างๆ

ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี ได้แก่ ความสามารถประยุกต์ และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ปรัชญาความเชื่อและประเพณีที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อบริบททางเศรษฐกิจ สังคม เช่นการถ่ายทอดวรรณกรรม คำสอน การบวชป่า การประยุกต์ประเพณีบุญประเพณีต่างๆ เป็นต้น

ด้านโภชนาการ ได้แก่ ความสามารถในการเลือกสรร ประดิษฐ์และปรุงแต่งอาหารและยาได้เหมาะสมกับความต้องการของร่างกายในสภาวะการณ์ต่างๆ ตลอดจนผลิตเป็นสินค้าและบริการส่งออกที่ได้รับความนิยมแพร่หลายมาก รวมถึงการขยายคุณค่าเพิ่มของทรัพยากรด้วย

ครูภูมิปัญญา หมายถึง บุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านหนึ่งด้านใด เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน และได้รับการยกย่องให้เป็น “ครูภูมิปัญญาไทย” เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒

วิสัยทัศน์

ภูมิปัญญาไทยจะได้รับการฟื้นฟูและนำมาปรับใช้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และบริบททางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยถือเป็นส่วนสำคัญยิ่งส่วนหนึ่งของกระบวนการทางการศึกษาสำหรับคนทั้งชาติ และเป็นไปเพื่อเน้นคุณค่าทางจิตพิสัยเพื่อนำไปสู่ดุลยภาพอย่างยั่งยืน จนเกิดเป็นพลังขับเคลื่อนสู่การแก้ปัญหาและพัฒนาคนและสังคมตามแนวทางที่เหมาะสมแก่ประเทศไทย

แผนงานที่ ๑ การส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อนำสาระและกระบวนการเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาเข้าสู่การศึกษา ทั้งการศึกษาในโรงเรียน การศึกษานอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย
๒. เพื่อพัฒนาเครือข่ายการจัดการศึกษาด้านภูมิปัญญาให้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาทุกระดับ และทุกระบบ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน เอกชน และภาครัฐ
๓. มีการนำนวัตกรรม สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ในการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้านภูมิปัญญาเพื่อการศึกษา

เป้าหมาย

๑. มีการฟื้นฟูและพัฒนาสาระและกระบวนการการเรียนรู้ภูมิปัญญาทุกระดับการศึกษา โดยคำนึงถึงพื้นฐานทางวัฒนธรรมอันหลากหลายของท้องถิ่น
 ๒. มีสถาบัน หรือ องค์กรรับผิดชอบงานคลังข้อมูลภูมิปัญญา รวมถึงการศึกษาวิจัยและพัฒนาภูมิปัญญาอย่างเป็นองค์รวม
 ๓. มีเครือข่ายบุคคล สถานศึกษาและศูนย์การเรียนรู้หลายลักษณะ ร่วมพัฒนาการเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญา
 ๔. มีระบบข้อมูลสารสนเทศภูมิปัญญาไทยที่ทันสมัย และเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกระดับและทุกระบบ
- ### มาตรการ/วิธีการ
๑. รัฐต้องสนับสนุนให้โรงเรียนหรือชุมชนที่มีความพร้อม ประสานการจัดทำแผนและพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกัน
 ๒. ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาบรรจุสาระและกระบวนการเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญา ทั้งส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต วิถีวัฒนธรรม ศาสนา ตลอดจนวิธีการและองค์ความรู้ เรื่องนี้ให้เป็นส่วนสำคัญหนึ่งของการศึกษา
 ๓. สนับสนุนให้มีสถาบัน หรือองค์กร ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ รับผิดชอบงานคลังข้อมูลภูมิปัญญา ตลอดจนการศึกษาวิจัยและพัฒนาเรื่องภูมิปัญญา
 ๔. สนับสนุนให้มีการนำนวัตกรรม สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการพัฒนาคลังข้อมูลและกระบวนการเรียนรู้ภูมิปัญญา
 ๕. สนับสนุน ประสานงาน เครือข่ายภูมิปัญญาให้ร่วมรณรงค์สร้างจิตสำนึกที่เหมาะสมและร่วมจัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย
 ๖. พัฒนาครูและกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาอย่างต่อเนื่อง

แผนงานที่ ๒ การส่งเสริม การสำรวจ และการวิจัยเรื่องภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสำรวจ รวบรวม วิเคราะห์และประมวลข้อมูลภูมิปัญญาไทยทุกระดับ ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

๒. เพื่อฟื้นฟู เลือกเฟ้น และพัฒนาองค์ความรู้ภูมิปัญญาไทยให้เป็นระบบ สามารถนำมาใช้ในการศึกษาอย่างคุ้มค่าและสมจริง

๓. เพื่อแสวงหาและเลือกสรรวิธีการวิจัยที่เหมาะสมในการศึกษาพัฒนาการเรียนรู้อะไรเรื่องภูมิปัญญา

๔. เพื่อพัฒนารูปแบบการนำเสนอหาและวิธีการถ่ายทอดการเรียนรู้อะไรเรื่องภูมิปัญญามาใช้ในระบบการศึกษา
เป้าหมาย

๑. มีระบบข้อมูลองค์ความรู้เรื่องภูมิปัญญา

๒. มีเครือข่ายการวิจัยทำหน้าที่ในการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้เรื่องภูมิปัญญา

๓. มีเครือข่ายสถานศึกษาเพื่อทำวิจัยและนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาการเรียนรู้อะไรเรื่อง
มาตรการ/วิธีการ

๑. ส่งเสริม สนับสนุน ให้สถาบันอุดมศึกษาและหน่วยวิจัยทุกภูมิภาคให้ทำการวิจัยและขยายผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาอย่างกว้างขวาง โดยทำการศึกษา ค้นคว้า วิจัยสาระภูมิปัญญาในการดำรงชีวิต วิถีวัฒนธรรม ศาสนา ตลอดจนวิธีการนำมาใช้พัฒนาการศึกษา

๒. เสริมสร้างและประสานงาน ให้เกิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง นักวิจัย ผู้รู้ ชาวบ้าน นักวิชาการ และผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการสร้างองค์ความรู้เรื่องภูมิปัญญาเพื่อการศึกษา

๓. ส่งเสริม สนับสนุน และประสานเครือข่ายคลังข้อมูลภูมิปัญญาไทย เพื่อการนำมาใช้ประโยชน์และขยายผลสู่การพัฒนาการศึกษาในทุกระดับ ทุกระบบ

แผนงานที่ ๓ การยกย่องครุภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อยกย่องและเชิดชูเกียรติผู้ทรงภูมิปัญญา ให้มีบทบาทสำคัญในการนำภูมิปัญญาเข้าสู่การศึกษา ในฐานะ “ครุภูมิปัญญา” ที่ได้สร้างสรรค์ผลงานและพัฒนากระบวนการถ่ายทอดอย่างต่อเนื่อง

๒. เพื่อให้ครุภูมิปัญญา สามารถทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาเข้าสู่การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างมีศักดิ์ศรี

เป้าหมาย

๑. ยกย่องและเชิดชูเกียรติ “ครุภูมิปัญญา” ตลอดจนทำข้อกำหนดในเรื่องสวัสดิการที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์ผลงานและพัฒนากระบวนการถ่ายทอดอย่างต่อเนื่อง

๒. มีการจัดระบบการตอบแทนการปฏิบัติภารกิจของครุภูมิปัญญา โดยความร่วมมือของเครือข่ายภูมิปัญญาและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

มาตรการ/วิธีการ

๑. ประสานกับหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง สืบค้นและจัดทำฐานข้อมูล เกี่ยวกับผู้ทรงภูมิปัญญา เพื่อพิจารณาและยกย่องเชิดชูเกียรติเป็น “ครุภูมิปัญญา”

๒. ส่งเสริม สนับสนุนและประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการยกย่องผู้ทรงภูมิปัญญาด้านต่างๆ เพื่อสร้างระบบการยกย่องเชิดชูเกียรติครุภูมิปัญญา ในส่วนที่เกี่ยวกับบทบาทในการถ่ายทอดภูมิปัญญา โดยกำหนดค่าตอบแทนในการปฏิบัติการกิจและกิจกรรมอื่นๆ อย่างเหมาะสม

๓. จัดทำทำเนียบครุภูมิปัญญาพร้อมคู่มือถ่ายทอดเพื่อการเผยแพร่

แผนงานที่ ๔ การบริหารและจัดการในการนำภูมิปัญญาเข้าสู่การจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้มีกลไกในการบริหารและจัดการที่มีประสิทธิภาพในการนำภูมิปัญญาไทยเข้าสู่ระบบการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

๒. เพื่อให้ประชาชน เอกชน และภาครัฐร่วมเป็นเครือข่ายดำเนินงานส่งเสริม ภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา
เป้าหมาย

๑. เกิดพลังทางสังคมในการมีส่วนร่วมและสนับสนุนในการนำภูมิปัญญาเข้าสู่ระบบการศึกษาตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒

๒. มีเครือข่ายภูมิปัญญาในทุกระดับทุกภูมิภาคและท้องถิ่นเพื่อดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับ/ระบบต่างๆ

๓. มีกองทุนของประชาชนสนับสนุนการนำภูมิปัญญาเข้าสู่การจัดการศึกษา

มาตรการ/วิธีการ

๑. สำรวจ รวบรวมและศึกษาภูมิปัญญาที่ปรากฏอยู่ในชุมชนท้องถิ่น ทั้งในรูปของผู้ทรงภูมิปัญญาองค์กรชุมชน เครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อประโยชน์ในการบริหารและจัดการ

๒. จัดทำตัวชี้วัดภูมิปัญญาเพื่อประโยชน์ในการติดตามและประเมินผลแผนงาน

๓. ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานเครือข่ายของประชาชน เอกชนและภาครัฐให้ร่วมการดำเนินงานส่งเสริมภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา

๔. จัดตั้งกองทุนส่งเสริมภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา

๕. ให้มีคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยภูมิปัญญาการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนหนึ่งทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน ประสานงานและระดมทรัพยากรเพื่อดำเนินงานด้านภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา โดยมีสถาบันแห่งชาติว่าด้วยภูมิปัญญาและการศึกษาไทยเป็นสำนักงานเลขานุการและประสานงาน

๖. ทบทวนกฎ ระเบียบต่างๆ ให้มีผลเอื้อต่อการสนับสนุนแผนงานต่างๆ ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

บรรณานุกรม

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดภูมิปัญญาไทย (เอกสารอัดสำเนา). กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๓๕.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. แนวคิดและประสบการณ์ผู้ทรงปัญญาไทย (เอกสารอัดสำเนา). กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๓๕.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. ข้อมูลเบื้องต้นครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑ ประจำปี ๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร : ทีพีพรินท์ จำกัด, ๒๕๔๒.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร : พรึกหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๔๒.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา. โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ๒๕๔๐. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๘.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. ศิลปินแห่งชาติ ๒๕๓๘. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๓๘.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. รายงานการวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด, ๒๕๔๒.
- มูลนิธิหมู่บ้าน, คนดีศรีสังคม ปี ๒๕๓๗ (เอกสารอัดสำเนา). กรุงเทพมหานคร. ๒๕๓๗.
- มหาวิทยาลัยศิลปากร. ผ้าทอพื้นเมืองในภาคใต้. กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๔๓.

ทำเนียบและที่อยู่
ครุฑุมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒

ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒

ภาคเหนือ

ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
พระครูมานัสสีพิทักษ์
วัดโพธาราม ตำบลศรีถ้อย อำเภอแม่ใจ
จังหวัดพะเยา ๕๖๑๓๐
โทร. (๐๕๔) ๔๕๕-๐๕๑, (๐๑) ๕๖๑-๕๐๑๗
โทรสาร (๐๕๔) ๔๕๕-๐๕๑

ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
เจ้าอธิการสมคิด จรณชโม
วัดโป่งคำ ต.คูพงษ์ อ.สันติสุข
จังหวัดน่าน ๕๕๒๑๐
โทร. (๐๑) ๗๕๐-๑๔๘๔

ด้านแพทย์แผนไทย
นายณรงค์ มาก
๓๓๑/ ๕ หมู่ ๔ ซอยเทศบาลดารี ตำบลปากแคว
อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ๖๔๐๐๐
โทร. (๐๕๕) ๖๒๑-๓๓๘, (๐๕) ๗๐๓-๕๘๖๐

ด้านศิลปกรรม
นายถนอม หลวงฤทธิ์
๒๕ หมู่ ๓ ตำบลนาบึง กิ่งอำเภอภูเพียง
จังหวัดน่าน ๕๕๐๐๐
โทร. (๐๕๔) ๗๔๑-๘๑๔, (๐๕) ๒๖๒-๕๖๓๐

ด้านภาษาและวรรณกรรม
นายนันท์ นันท์ชัยศักดิ์
๑๘๑ หมู่ ๑ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดลำพูน ๕๑๐๐๐
โทร. โทรสาร (๐๕๓) ๕๓๐-๓๕๕
(๐๑) ๘๘๔-๗๐๖๑

ด้านภาษาและวรรณกรรม
นายนิยม สองสีโย
๒๑/๑ ตำบลในเวียง อำเภอเมือง
จังหวัดน่าน ๕๕๐๐๐
โทร. (๐๕๔) ๗๗๒-๑๕๒

ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒

ภาคเหนือ

ด้านภาษาและวรรณกรรม
นายบุญคิด วัชรศาสตร์
๗๓/๑๘ ถนนช้างเผือก ซอย ๔๘ ตำบลศรีภูมิ
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๓๐๐
โทร. (๐๕๓) ๒๑๗-๒๓๔, (๐๕๓) ๒๗๘-๕๗๗

ด้านแพทย์แผนไทย
นายบุญชู จันทรบุตร
๑๑๐ หมู่ ๒ ตำบลหางดง อำเภอหางดง
จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๓๐
โทร. (๐๕๓) ๔๔๑-๒๗๓

ด้านแพทย์แผนไทย
นายบุญเรือง การหมั่น
๑๓ หมู่ ๓ บ้านใหม่
ตำบลเมืองงาย อำเภอเชียงดาว
จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๗๐
โทร. (๐๕๓) ๓๗๕-๔๐๕
โทรสาร ๐๕๓-๓๗๕-๔๐๕, (๐๕) ๘๕๒-๘๐๕๔

ด้านภาษาและวรรณกรรม
นายมนี พยอมยงค์
๒๕๔ หมู่ ๑ ถนนโชตนา ตำบลริมใต้
อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๘๐
โทร. (๐๕๓) ๒๕๗-๑๒๑, (๐๕๓) ๒๕๗-๕๑๗,
(๐๕๓) ๒๒๑-๑๕๕
โทรสาร (๐๕๓) ๘๕๒-๑๑๐

ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
นางมารศรี วนาโชติ
๒๑๕ หมู่ ๑๒ ตำบลบ้านกาด อำเภอแม่สะเรียง
จังหวัดแม่ฮ่องสอน ๕๘๑๑๐
โทร. (๐๕๓) ๖๒๑-๑๘๓

ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน
นางมุกดา อินดีสาร
๑๘๒ หมู่ ๕ ตำบลบ้านป็น อำเภอดอกคำใต้
จังหวัดพะเยา ๕๖๑๒๐
โทร. (๐๕๔) ๔๕๗-๐๕๕
โทรสาร (๐๕๔) ๔๕๗-๐๕๕

ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒

ภาคเหนือ

ด้านภาษาและวรรณกรรม
นายอนุรต เพชรนิล
๑๘๕ หมู่ ๖ ซอย ๑ ตำบลศาลา อำเภอเกาะคา
จังหวัดลำปาง ๕๒๑๓๐
โทร. (๐๕๔) ๒๘๑-๓๘๕

ด้านภาษาและวรรณกรรม
นายอุดม รุ่งเรืองศรี
๑๒๖ หมู่ ๒ ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง
จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๐๐๐
โทร. (๐๕๓) ๕๔๓-๒๖๕

ภาคใต้

ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
นางกุลศ นิลลออ
๑๑๕ หมู่ ๘ ตำบลนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง
จังหวัดตรัง ๕๒๑๓๐
โทร. (๐๗๕) ๒๕๕-๕๕๗

ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน
นายเกล้า แก้วเพชร
๑๓ หมู่ ๑ ตำบลนาหว้า อำเภอจะนะ
จังหวัดสงขลา ๙๐๑๓๐
โทร. (๐๑) ๔๗๘-๓๑๐๔, (๐๑) ๕๔๓-๕๖๑๕

ด้านแพทย์แผนไทย
นายเจือ บุญไชยสุริยา
๕๓ หมู่ ๖ ตำบลแม่ลาน อำเภอแม่ลาน
จังหวัดปัตตานี ๙๔๑๘๐
โทร. (๐๗๓) ๓๕๖-๐๑๓, (๐๑) ๗๔๘-๗๔๗๒

ด้านแพทย์แผนไทย
นายนิยม แก้วแสงเรือง
๖/๓ ถนนสุขยางค์ ๑ ตำบลสะเตง อำเภอเมือง
จังหวัดยะลา ๙๕๐๐๐
โทร. (๐๗๓) ๒๔๗-๑๒๕

คฤงมิปัญญาไทย รุ่ที่ ๒

ภาคใต้

ด้านแพทย์แผนไทย

นายประกอบ อุบลขาว

๗๕ หมู่ ๒ ตำบลบ้านนา อำเภอจะนะ

จังหวัดสงขลา ๕๐๑๓๐

โทร. (๐๗๔) ๓๗๘-๒๘๐, (๐๑) ๗๕๘-๗๗๔๗

ด้านศิลปกรรม

นายพัฒน์ เกื้อสกุล

๒๐ หมู่ ๓ ตำบลเขาหัวควาย อำเภอพนนพิน

จังหวัดสุราษฎร์ธานี ๘๔๑๓๐

โทร. (๐๗๗) ๒๕๔-๐๔๖, (๐๗๗) ๒๕๔-๒๕๔

ด้านเกษตรกรรม

นายหรน หมดหลี

๑๓ หมู่ ๖ ตำบลเขาพระ อำเภอรัตภูมิ

จังหวัดสงขลา ๕๐๑๘๐

โทร. (๐๕) ๘๗๕-๒๒๒๐

ด้านศิลปกรรม

นายหะมะ แบลือแบ

๑๒๘ หมู่ ๑ ตำบลบาไร่ อำเภอยะหา

จังหวัดยะลา ๕๕๑๒๐

โทร. (๐๗๓) ๒๕๐-๐๕๕, (๐๑) ๕๕๕-๕๖๗๕

ด้านศิลปกรรม

นายอิม จันทร่ม

๓๒๕ หมู่ ๖ ตำบลท่ามะเดื่อ

อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง ๕๓๑๔๐

โทร. (๐๗๔) ๖๕๗-๑๖๐, (๐๕) ๐๓๕-๔๑๔๓

ครุฑมณีปัญญาไทย รุ่นที่ ๒

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี
นายเกรียงศักดิ์ กาญจนฤทธาภรณ์
๑ หมู่ ๑ ถนนสุขุมวิท ๔ ตำบลจักรราช
อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา ๓๐๒๓๐
โทร. (๐๔๔) ๓๕๕-๑๕๘, (๐๕) ๕๗๘-๔๖๔๖

ด้านเกษตรกรรม
นายคำป่วน สุงษา
๖๗ หมู่ ๒ (สวนน้ำฝน) ตำบลหนองบัว
อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย ๔๒๑๖๐
โทร. (๐๔๒) ๘๕๕-๐๖๒, (๐๔๒) ๘๕๕-๑๕๕,
(๐๑) ๗๖๕-๒๑๔๑

ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
นางคำสอน สระทอง
๔๒ หมู่ ๔ บ้านโพธิ์ ตำบลโพธิ์
อำเภอกำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๑๘๐
โทร. (๐๔๓) ๘๕๖-๑๖๕

ด้านภาษาและวรรณกรรม
นายจันดี หลักคำพัน
๔๐/๒๖ ถนนอดุลยเดช ตำบลหมากแข้ง
อำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี ๔๑๐๐๐
โทร. (๐๔๒) ๒๔๐-๓๒๖, (๐๕) ๕๓๗-๔๑๑๘

ด้านเกษตรกรรม
นายเชียง ไทยดี
๕๕ หมู่ ๒ บ้านอนันต์ ตำบลยาง
อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ๓๒๑๑๐
โทร. (๐๔๔) ๕๖๐-๒๖๖

ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี
นางสาวดารารวรรณ เต็นอุดม
๒๕๖ ถนนมิตรภาพ ซอย ๑๕ ถ.มิตรภาพ
ต.ในเมือง อ.เมือง จังหวัดนครราชสีมา ๓๐๐๐๐
โทร. (๐๔๔) ๒๑๑-๘๕๕, (๐๑) ๑๒๐-๒๕๕๔

ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
นายทองคำ สายสะอาด
๘๔ หมู่ ๑ ตำบลสร้างถ่อน้อย อ.หัวตะพาน
จังหวัดอำนาจเจริญ ๓๗๒๔๐
โทร. (๐๔๕) ๔๕๐-๑๔๐

ด้านศิลปกรรม
นายทองใส ทับถนน
๑๖๓ หมู่ ๘ บ้านหนองกินเพล
ตำบลหนองกินเพล อำเภวารินชำราบ
จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๑๕๐

ด้านศิลปกรรม
นายธีระ โกมลศรี
๑๓ ซอย ๑๓ ถนนสุขาอุปถัมภ์
ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๐๐๐
โทร. (๐๔๕) ๓๑๑-๓๑๖

ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
นายบัวเรียน วาปีสา
๑๔๔ หมู่ ๑๒ บ้านสันติสุข ตำบลนาเชือก
อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ๔๔๑๗๐
โทร. (๐๔๓) ๗๗๕-๑๕๕, (๐๕) ๕๗๑-๓๑๑๐

ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี
นายบำเพ็ญ ฦ อุบล
๓๖๔ ถนนอุทัยรามฤทธิ์ ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ๓๕๐๐๐
โทร. (๐๔๕) ๗๑๑-๘๔๑

ด้านภาษาและวรรณกรรม
นายประมวล พิมพ์เสน
๗๘/๓ หมู่ ๖ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
โทร. (๐๔๓) ๓๒๗-๔๓๘, (๐๑) ๖๖๕-๔๓๐๕

ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ด้านแพทย์แผนไทย
นายแหว วงคำโสม
๒ หมู่ ๕ บ้านโคกนง ตำบลสามตม
อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย ๔๒๑๖๐
โทร. (๐๕) ๘๔๑-๕๑๒๓

ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน
นายสมพงษ์ มาจันทร์
๘๒ หมู่ ๑๑ บ้านหนองเจริญ
ตำบลเวียงนาง อำเภอเมือง
จังหวัดมหาสารคาม ๔๔๐๐๐
โทร. (๐๔๓) ๗๔๐-๒๐๖

ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี
นายสวิง บุญเจิม
๒๒๕-๒๓๑ (ร้านสมประสงค์) ถนนแจ้งสนิท
ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๐๐๐
โทร. (๐๔๕) ๓๑๑-๓๘๗, (๐๔๕) ๓๑๒-๕๖๒

ด้านศิลปกรรม
นายสำเร็จ คำโหมง
๕๔๑ ถนนรัตนรมย์ ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
โทร. (๐๔๓) ๒๒๔-๐๕๓

ด้านศิลปกรรม
นายสุนทร พรรณรัตน์
ร้านสุนทรภรณ์ ๑๘/๒ ถนนสร้างหลวง
ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง
จังหวัดอุดรธานี ๔๑๐๐๐
โทร. (๐๔๒) ๒๔๑-๕๐๓

ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
นางสุณา ศรีบุตรโคตร
๑๕๕ หมู่ ๑ บ้านหนองอ้อ ตำบลหนองอ้อ
อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ๔๑๒๒๐
โทร. (๐๔๒) ๒๕๘-๔๒๑, (๐๕) ๒๗๘-๓๕๔๕

ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ด้านเกษตรกรรม

นายหิน จุฑาทิพย์ชาติกุล

๑๕๗ หมู่ ๕ บ้านอังกัญ ตำบลก้งแอน

อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ๓๒๑๕๐

โทร. (๐๔๔) ๕๕๑-๐๒๗, (๐๑) ๕๗๖-๑๐๗๓

ภาคกลางและภาคตะวันออก

ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี

พระพิศาลธรรมพาที (พระพยอม กัลยาโณ)

วัดสวนแก้ว เลขที่ ๕๕/๑ ตำบลบางเลน

อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๕๐

โทร. (๐๒) ๕๒๑-๖๒๖๒, (๐๒) ๕๕๕-๑๔๔๔

(๐๒) ๕๕๕-๑๒๒๒, (๐๑) ๘๕๐-๕๗๕๖

ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน

พระสุบิน ปณีโต

วัดไผ่ล้อม หมู่ ๑ ตำบลบางพระ(เทศบาล)

อำเภอเมือง จังหวัดตราด ๒๓๐๐๐

โทร. (๐๓๕) ๕๓๐-๕๑๐

ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สมณะเสียงศีล ชาตวโร

ชมรมเพื่อนช่วยเพื่อน ๒ หมู่ ๗ ตำบลอินทร์บุรี

อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ๑๖๑๑๐

พุทธสถานปฐมอโศก อ.เมือง จ.นครปฐม

โทร. (๐๓๖) ๕๘๑-๕๒๒, (๐๑) ๘๓๕-๖๑๐๘

ด้านเกษตรกรรม

นายบุญช่วย วงษ์ษา

๓๑ หมู่ ๑๑ ตำบลหนองแก

อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ๑๘๑๒๐

โทร. (๐๓๖) ๓๒๑-๑๕๘, (๐๑) ๕๕๖-๖๑๕๗

ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒

ภาคกลางและภาคตะวันออก

ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นายยุทธชัย วิวิญญ์กุลธร

๑๐๕/๑ หมู่ ๘ ตำบลเขาถ้ำ

อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๓๐

โทร. (๐๓๒) ๖๗๒-๒๒๕, (๐๑) ๓๐๓-๐๑๕๘

ด้านศิลปกรรม

นายวีระ มีเหมื่อน

๑๑๕ หมู่ ๕ ตำบลมงคลธรรมนิมิต

อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง ๑๕๑๖๐

โทร. (๐๓๕) ๖๕๗-๐๖๑

ด้านโภชนาการ

นางศรีสมร กงพันธ์ุ์

๑๒๕/๕ ซอยรามอินทรา ๓๑ ถนนรามอินทรา

ตำบลอนุเสาวรีย์ อำเภอบางเขน

กรุงเทพ ๑๐๒๒๐

โทร. (๐๒) ๕๗๓-๐๕๖๑, (๐๑) ๘๗๐-๘๓๖๑

โทรสาร (๐๒) ๕๒๑-๑๘๖๓

ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นายสมชาย สมนานตระกูล

๓๔/๓ หมู่ ๕ ถนนลำไทร แขวงโคกแฝด

เขตหนองจอก กทม. ๑๐๕๓๐

ที่ทำงาน มูลนิธิเพื่อคุณธรรม

โทร. (๐๒) ๕๔๓-๒๑๒๖, (๐๑) ๖๒๘-๓๖๐๕,

(๐๒) ๕๔๓-๗๘๖๖

โทรสาร (๐๒) ๕๑๖-๘๗๑๖

ด้านการเกษตรกรรม

นายสมทรง แสงตะวัน

๒๕/๒ หมู่ ๓ ตำบลบางพรม อำเภอบางคนที

จังหวัดสมุทรสงคราม ๗๕๑๒๐

โทร. (๐๓๔) ๗๖๑-๕๘๕, (๐๕) ๘๒๕-๗๑๐๐

ด้านการเกษตรกรรม

นายสมบัติ กาญจนา

๒๕ หมู่ ๖ ตำบลหนองหงษ์ อำเภอพานทอง

จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๖๐

โทร. (๐๑) ๔๓๕-๖๕๖๓

ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒

ภาคกลางและภาคตะวันออก

ด้านการเกษตรกรรม

นางสมหมาย หนูแดง
๑๕ หมู่ ๘ บ้านพุน้ำทิพย์ ตำบลหนองแวง
อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ๑๕๑๒๐
โทร. (๐๕) ๘๐๑-๓๓๖๕

ด้านศิลปกรรม

นายสำเนียง ผดุงศิลป์
๔๓ หมู่ ๖ ตำบลจรเข้ร้อง
อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง ๑๔๑๔๐
โทร. (๐๓๕) ๖๕๕-๐๐๑

ด้านเกษตรกรรม

นายเสวก มาลาพงษ์
๑๐๕ หมู่ ๑ ตำบลดอนเจดีย์
อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๔๐
โทร. (๐๓๔) ๖๕๒-๒๕๔

ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

นายอุดม สมพร
๓๒/๒๓ ถนนแม่น้ำรำลึก ซอย ๕ ตำบลหน้าเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ๗๐๐๐๐
ที่ทำงาน วิทยาลัยเทคนิคราชบุรี
โทร. (๐๓๒) ๓๒๓-๑๕๗, (๐๑) ๓๗๘-๓๓๖๐

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ดร.รุ่ง แก้วแดง

ดร.นงราม เศรษฐพานิช

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ผู้อำนวยการสำนักนโยบาย และแผนการศึกษา

บรรณาธิการ

นางสาวสุทธาสินี วัชรบูล

ผู้เชี่ยวชาญประจำสำนักนโยบาย และแผนการศึกษา

ผู้เขียน/ผู้เรียบเรียง

นางสาวสุทธาสินี วัชรบูล

ผู้เชี่ยวชาญประจำสำนักนโยบาย และแผนการศึกษา

ผู้ประสานงานภาค

นายประยงค์ รณรงค์

นางกัลยานี ปฎิมาพรเทพ

ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑

นักวิชาการศึกษา ๗

กลุ่มงานวัฒนธรรมกับการเรียนรู้

ผู้ประสานงานการพิมพ์

นางณิชกมล ดวงมาลย์

นักวิชาการศึกษา ๖ ว.

ผู้พิมพ์ต้นฉบับ/รูปเล่ม

นางสาวบุศรา บุญเกิด

ออกแบบปก

นางสาวสุทธาสินี วัชรบูล

นายถวัลย์ มาศจรัส

ผู้เชี่ยวชาญประจำสำนักนโยบาย และแผนการศึกษา

นักวิชาการศึกษา ๘

หัวหน้ากลุ่มงานวัฒนธรรมกับการเรียนรู้

ดร.ภูมิปัญญา หมายถึง บุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านหนึ่ง
ด้านใด เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่าง
ต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน และได้รับการ
ยกย่องให้เป็น “ดร.ภูมิปัญญาไทย” เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญา
ในการจัดการศึกษาทางการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ
การศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พุทธศักราช ๒๕๕๒